

กระบวนทัศน์การเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำ
ของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม

THE PARADIGM OF GROWING THE NUMBER OF STUDENTS AND
EMPLOYMENT CONDITIONS OF GRADUATES TO DEVELOP A BACHELOR
OF ARTS PROGRAM IN PHILOSOPHY, RELIGIONS AND CULTURES

พระมหาวิชิต อคฺคชิตโต
พระมหาอนันต์ อนุตฺตโร
พระครูสังฆรักษ์ สุริยะ ปภสฺสโร

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษากระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม (2) เปรียบเทียบกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง/หน้าที่ (3) ศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี อาจารย์ประจำหลักสูตร ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศาลายา จังหวัดนครปฐม จำนวน 92 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .632 ถึง .829 ค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .960 และแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะการมีงานทำของนักศึกษา จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .444 ถึง .832 ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .952 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบค่าที (t-test แบบ Independent Samples) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F – test แบบ One-way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe') และวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย พบว่า

1. กระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และรายด้าน โดยด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือการประชาสัมพันธ์และการสนับสนุนการศึกษา รองลงมาคือกระบวนการให้บริการ ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือปัจจัยด้านครอบครัว ภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้าน โดยด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือด้านทักษะทางปัญญา รองลงมาคือด้านความรู้ ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ

2. ผลการเปรียบเทียบกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามเพศ โดยภาพรวม และรายด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามอายุ โดยภาพรวมมีความ

คิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง/หน้าที่ โดยภาพรวม และรายด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม คือ มหาวิทยาลัยควรมีแนวทางในการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยเน้นในเรื่องของจุดเด่น ที่สามารถนำไปใช้เพื่อให้เกิดทักษะที่น่าสนใจ ทั้งทางสื่อออนไลน์ เว็บไซต์ หรือเครือข่ายศิษย์เก่า เพื่อให้เข้าถึงผู้ที่มีความสนใจในการเข้าศึกษาต่อ ควรมีแนวทางในการสร้างความเชื่อมั่นในสังคม ควรมีแนวทางในการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการ ความสนใจทางสังคม จุดเด่น และจุดด้อยของมหาวิทยาลัย เพื่อนำมาเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหานำไปสู่การพัฒนารูปแบบการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิต ที่ยั่งยืน ต่อไป

คำสำคัญ : 1. แนวคิด, 2. การเพิ่มจำนวนนักศึกษา, 3. ภาวะการมีงานทำ, 4. การพัฒนาหลักสูตร

ABSTRACT

This research aims to (1) study the concept of increasing the number of students and the employment status of graduates to develop the Bachelor of Arts program in Philosophy, Religion and Culture; (2) compare the concept of increasing the number of students and the employment status of graduates to develop the Bachelor of Arts program in Philosophy, Religion and Culture, classified by gender, age, education level and position/duty; and (3) study the recommendations for promoting the concept of increasing the number of students and the employment status of graduates to develop the Bachelor of Arts program in Philosophy, Religion and Culture. The sample group used in this research was 92 undergraduate students and lecturers of the program at Mahamakut Buddhist University, Salaya, Nakhon Pathom Province. The research instruments were a questionnaire on the concept of increasing the number of students, consisting of 20 items, with a discrimination power (r) ranging from .632 to .829, and a reliability value using the Alpha Coefficient according to Cronbach's method, with a reliability value of .960. A questionnaire on the status of students' employment, consisting of 20 items, with a discrimination power (r) ranging from .444 to .832, with a reliability value of .952. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, hypothesis testing using the t-test (Independent Samples), one-way analysis of variance (F-test, One-way ANOVA), and testing pairwise differences using the Scheffe' method, and descriptive analysis.

The research results found that:

1. The concept of increasing the number of students in the Bachelor of Arts Program in Philosophy, Religion and Culture was at a moderate level overall and in each aspect. The aspect with the highest opinions was public relations and educational support, followed by the service process. The aspect with the lowest opinions was family factors and the employment status of graduates to develop the Bachelor of Arts Program in Philosophy, Religion and Culture. The overall was at a high level and in each aspect. The aspect with the highest opinions was intellectual skills, followed by knowledge. The aspect with the lowest opinions was interpersonal skills and responsibility.

2. The results of the comparison of the concept of increasing the number of students and the employment status of graduates to develop the Bachelor of Arts program in Philosophy, Religion and Culture, classified by gender, overall and in each aspect, there were no different opinions. When classified by age, overall there were significant differences at the .05 level. When classified by age, education level and position/duty, overall and in each aspect, there were no different opinions.

3. Recommendations for promoting the concept of increasing the number of students and the employment status of graduates to develop the Bachelor of Arts program in Philosophy, Religion and Culture are: The university should have a guideline for public relations about the Bachelor of Arts program in Philosophy, Religion and Culture, emphasizing the strengths that can be used to create interesting skills, both through online media, websites or alumni networks, in order to reach those who are interested in continuing their studies. There should be a guideline for building trust in society. There should be a guideline for surveying opinions about the needs, interests in society, strengths and weaknesses of the university to be used as a guideline for solving problems, leading to the development of a sustainable model for increasing the number of students and the employment status of graduates.

Keywords: 1. Concept, 2. Increasing the number of students, 3. Employment status, 4. Curriculum development

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเล่มนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยดีเพราะความเพียรพยายามและกำลังใจจากหลายฝ่าย โดยเฉพาะผู้เชี่ยวชาญ รศ.ดร.อำพล บุตดาสาร ที่ได้กรุณาให้กำลังใจ อ่านและตรวจ ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ความช่วยเหลือ และการชี้แนะในการปรับปรุงแก้ไขงานจนสำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยดีดังที่ปรากฏให้เห็นนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของกัลยาณมิตรทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขออนุโมทนาไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณ คณะศาสนาและปรัชญา ที่จัดสรรทุนสนับสนุนการทำวิจัยในครั้งนี้แก่ผู้วิจัย และคณะเพื่อการทำวิจัยนี้ให้สำเร็จพร้อมทั้งยังเอื้อเฟื้อให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกอีกหลายอย่างหลายประการอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่การทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณและอนุโมทนาผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้กรุณาตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ดร.กฤตสุขชิน พลเสน, ดร.ประเวช วัฒนาแก้ว, ดร.ชมพูนุช ช่างเจริญ ตลอดทั้งผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่เข้าร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามกระบวนการวิจัย

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานการวิจัยฉบับนี้ จะมีคุณค่าและประโยชน์ต่อสถาบัน สถานศึกษา และแก่ผู้ที่สนใจทั่วไปเกี่ยวกับกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่พึงเกิดจากงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอบูชาคุณพระศรีรัตนตรัย คุณบิดา มารดา ตลอดถึงคุณพ่อแม่ครูบาอาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิประสาทความรู้ให้

พระมหาวิจิต อคฺคชิตโต
หัวหน้าโครงการวิจัยและคณะ

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญรูปภาพ	ซ
บทที่	
1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 ปัญหาวิจัย	4
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	5
1.4 ขอบเขตการวิจัย	5
1.5 นิยามศัพท์	7
1.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	8
2 แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการทัศน์	9
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจ	16
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการและแรงจูงใจ	33
2.4 บริบทของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย	40
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	44
2.6 กรอบแนวความคิดของการวิจัย	48
3 วิธีดำเนินการวิจัย	
3.1 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง	49
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	49
3.3 การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ	50
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	51
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	52

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ 1	จำนวนร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	56
ตารางที่ 2	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยรวมและรายด้าน	57
ตารางที่ 3	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยรวม และรายข้อด้านตัวผู้เรียน	58
ตารางที่ 4	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยรวม และรายข้อด้านปัจจัยด้านครอบครัว	59
ตารางที่ 5	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยรวม และรายข้อด้านปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและจุดเด่นของสถานศึกษา	60
ตารางที่ 6	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยรวม และรายข้อด้านการประชาสัมพันธ์และการสนับสนุนการศึกษา	61
ตารางที่ 7	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยรวม และรายข้อด้านกระบวนการให้บริการ	62
ตารางที่ 8	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะการปฏิบัติงานของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยรวมและรายด้าน	63
ตารางที่ 9	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะการปฏิบัติงานของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยรวม และรายข้อด้านคุณธรรม จริยธรรม	64

ตารางที่ 10	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะการมีงานทำของบัณฑิต เพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยรวม และรายชื่อด้านความรู้	65
ตารางที่ 11	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะการมีงานทำของบัณฑิต เพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยรวม และรายชื่อด้านทักษะทางปัญญา	66
ตารางที่ 12	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะการมีงานทำของบัณฑิต เพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยรวม และรายชื่อด้านทักษะความสัมพันธ์และความรับผิดชอบ	67
ตารางที่ 13	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะการมีงานทำของบัณฑิต เพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยรวม และรายชื่อด้านทักษะในการวิเคราะห์ตัวเลข การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ	68
ตารางที่ 14	ผลการเปรียบเทียบกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา เพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามเพศ โดยภาพรวม	69
ตารางที่ 15	ผลการเปรียบเทียบภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามเพศ โดยภาพรวม	70
ตารางที่ 16	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม	70
ตารางที่ 17	ผลการเปรียบเทียบกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม	71
ตารางที่ 18	ผลการทดสอบรายคู่ของการเปรียบเทียบกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา เพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม	72

ตารางที่ 19	ผลการเปรียบเทียบกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา เพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวม	72
ตารางที่ 20	ผลการเปรียบเทียบภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวม	73
ตารางที่ 21	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามตำแหน่ง/หน้าที่ โดยภาพรวม	73
ตารางที่ 22	ผลการเปรียบเทียบกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามตำแหน่ง/หน้าที่ โดยภาพรวม	74
ตารางที่ 23	วิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม	75
ตารางที่ 24	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม	89
ตารางที่ 25	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม	103
ตารางที่ 26	ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา	104
ตารางที่ 27	ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามภาวะการมีงานทำ	105
		106

สารบัญรูปภาพ

แผนภาพที่		หน้า
2.1	ความต้องการของมนุษย์รูปแบบต่าง ๆ ตามทฤษฎีของมาส์โลว์	35
2.2	กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	48

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญและเป็นที่ยอมรับกันทั่วโลกว่าประเทศใดมีทรัพยากรมนุษย์ที่ดีและมีคุณภาพจะมีส่วนช่วยเศรษฐกิจและสังคมของประเทศนั้นพัฒนาได้อย่างยั่งยืน การศึกษาเป็นตัวชี้วัดระดับความสำคัญความสามารถ และการพัฒนาของมนุษย์ทำให้การศึกษา มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะในสภาวะการณ์ปัจจุบันของการดำเนินชีวิตที่มีการแข่งขันกันสูงมากทำให้มนุษย์มีความจำเป็นมากขึ้นในการเฝ้าหาความรู้เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การศึกษามีความสำคัญและก่อให้เกิดการแข่งขันกันในกลุ่มผู้เรียนรู้เพื่อนำตนเองไปอยู่ในระดับต้น ๆ รวมทั้งเป็นกำลังสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ส่งผลให้มีสถาบันการศึกษา ในประเทศไทยเกิดขึ้นมากมายในอัตราขยายตัวสูงมาก (มานิต คงเพชร. 2548 : 2) การแข่งขันธุรกิจ สถาบันอุดมศึกษาของภาครัฐและภาคเอกชนในประเทศไทยเป็นทางเลือกให้แก่นักศึกษาเพื่อเข้าศึกษาต่อ ทั้งนี้การแข่งขันธุรกิจของสถาบันอุดมศึกษาจึงกลายเป็นการมุ่งผลิตบัณฑิตจำนวนมากเพื่อป้อนเข้าสู่ตลาดแรงงานโดยไม่คำนึงถึงคุณภาพที่พึงประสงค์ของบัณฑิตในแต่ละสาขาวิชาชีพ ทำให้บัณฑิตจบมาอย่างไม่มีคุณภาพ ไม่เป็นที่ยอมรับของตลาดแรงงาน และส่งผลเสียต่อความน่าเชื่อถือของมหาวิทยาลัยของรัฐที่เคยได้รับการยอมรับมาตั้งแต่อดีต ส่วนมหาวิทยาลัยเอกชนบางแห่งก็ก่อตั้งขึ้นใหม่เป็นจำนวนมากยังไม่เป็นที่รู้จักและไม่มีการแสดงผลงานทางวิชาการให้ประชาชนได้รับรู้ ทำให้มหาวิทยาลัยเอกชนก็ขาดความน่าเชื่อถือและการยอมรับเช่นกัน (จิรเดช อุสวัสดิ์. 2551 : 35)

มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันการศึกษาชั้นสูงที่มีพันธกิจหลักคือ งานสอน เพื่อถ่ายทอดความรู้ งานวิจัย งานบริการวิชาการแก่สังคม และงานถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิดความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งเข้าใจตนเองและปรับตัวเข้ากับผู้อื่น อยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่า เป็นการต่อยอดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้น องค์กรประกอบที่สำคัญในการจัดการศึกษา ได้แก่ หลักสูตร ผู้สอน ผู้เรียน หลักสูตรเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา ที่ให้ความรู้และทักษะทางวิชาชีพ สามารถถ่ายทอดมรดก วัฒนธรรมปลูกฝังเจตคติ ค่านิยม และเสริมสร้างความเจริญให้แก่ผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 115)

มหาวิทยาลัยสงฆ์เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีบทบาทหน้าที่ในการคิดค้น และสร้างสรรค์องค์ความรู้และวิชาการใหม่ ๆ ให้แก่สังคมประเทศชาติและพระศาสนา โดยเป็นสถาบันการศึกษาที่ผลิตกำลังคนและทรัพยากรทางปัญญา ที่มีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปมา

ชำนาน และทำหน้าที่หลักของสถาบันอุดมศึกษาคือ มุ่งพัฒนาความเจริญงอกงามทางสติปัญญาและความคิด ให้เกิดความก้าวหน้าทางด้านวิชาการ มุ่งสร้างสรรค์กำลังคนในระดับวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง การศึกษาในระดับนี้มีความจำเป็นต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพและคุณภาพของผลิตผลด้วย ในการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ หลายประการ กล่าวคือ 1) ความมุ่งหมาย 2) ปรัชญา 3) หลักสูตร 4) กระบวนการเรียนการสอน 5) การนำเทคโนโลยีการศึกษามาช่วยปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ และ 6) การวัดและประเมินผลความก้าวหน้าของนิสิตนักศึกษา การจัดการศึกษาจำเป็นต้องจัดให้ครบทั้ง 3 มิติ อันได้แก่ มิติงานทางด้านการบริหาร มิติงานทางด้านวิชาการ และ มิติงานทางด้านเทคโนโลยีการศึกษา ซึ่งหมายถึงการนำเอาวัสดุอุปกรณ์และวิธีการมาใช้อย่างเป็นระบบ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2556 : 34-45)

การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ผู้เรียนมีโอกาที่จะเลือกเรียนในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและ เอกชน อาจเลือกได้ในคณะหรือสาขาวิชาที่ตนเองต้องการ อีกทั้งสถาบันอุดมศึกษานั้นกระจายอยู่ทั่วไป ประเทศ โอกาสในการเลือกสาขาวิชาและเลือกสถาบันอุดมศึกษาที่เหมาะสมกับความต้องการ มีการขยายตัว เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาได้อย่างทั่วถึง ทำให้สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ทั้งในระดับ ภูมิภาคและส่วนกลางมีความหลากหลายมากขึ้น และมีการเปิดสาขาวิชาเพิ่มจำนวนมากขึ้นตามไปด้วย เพื่อ รับบุคคลเข้าศึกษาต่อให้บรรลุตามเป้าหมายแผนการรับนักศึกษาของแต่ละสถาบัน ส่งผลให้จำนวนผู้สมัครเข้า ศึกษาในแต่ละสถาบันถูกแบ่งพื้นที่ทางการตลาดมากขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (ศรุดา ชัยสุวรรณ และคณะ. 2563 : 686) นอกจากนี้ประเทศไทยยังเข้าสู่สังคมผู้สูงวัย ทำให้เกิดประชากรลดถอย มีอัตราการเกิดน้อย ยิ่งส่งผลให้นักเรียนนักศึกษาที่จะเข้ามหาวิทยาลัยมีจำนวนลดน้อยลง ทำให้มีการแข่งขันจะสูงมากขึ้นเรื่อย ๆ ปัจจุบันพฤติกรรมทางเลือกศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีของนักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงไป เป็นปัจจัยที่สำคัญอีก ประการหนึ่งของการเลือกเรียนของนักเรียน และเนื่องจากรายได้หลักของ มหาวิทยาลัยเอกชนคือ รายได้จาก ค่าหน่วยกิตของนักศึกษา ด้วยเหตุเหล่านี้ทำให้เกิดสภาพการแข่งขันสูงในการรับสมัครนักเรียนระหว่าง มหาวิทยาลัยของรัฐกับมหาวิทยาลัยเอกชน และระหว่างมหาวิทยาลัยเอกชนด้วยกันเอง กลยุทธ์ที่ มหาวิทยาลัยหลายแห่งได้ใช้เพื่อเพิ่มจำนวนนักศึกษามีหลายกลยุทธ์เพื่อสร้างแรงจูงใจสร้างภาพลักษณ์ ความแข็งแกร่ง เพื่อหวังผลในการเพิ่มยอดจำนวนนักศึกษาที่มาสมัครให้เพิ่มมากขึ้น โดยมีทุนการศึกษาเป็นทางเลือกหนึ่งที่มหาวิทยาลัยเอกชนส่วนใหญ่เลือกใช้มีทั้งทุนการศึกษาหรือ กำหนดมูลค่าทุนเป็นตัวเงินที่ ชัดเจน ซึ่งสามารถเรียกความสนใจและการตอบรับเป็นอย่างดีเพราะอาจมองเป็นส่วนลดค่าเล่าเรียนที่ช่วย แบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายให้กับนักเรียนและผู้ปกครองได้ (อวภาส ฉันทศาสตร์รัศมี และผุสดี พลสารัมย์. 2562 อ้างใน ศรุดา ชัยสุวรรณ และคณะ. 2563 : 686)

การจัดการเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน มุ่งเน้นการสอนตอบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การจัดการเรียนการสอนจึงพยายามเปลี่ยนบทบาทอาจารย์จากผู้บรรยายมาเป็นผู้ออกแบบ กิจกรรม

เพื่อให้ผู้เรียนใช้เป็นเครื่องมือไปเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง อาจารย์เป็น ผู้อำนวยการความ สดวกและเสนอแนะเครื่องมือการเข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ ผ่านวิธีการโดยเฉพาะ เทคโนโลยี ให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง การนำความรู้ที่ได้มาแลกเปลี่ยน กับเพื่อนในชั้น เรียน กระบวนการเรียนรู้แบบนี้ว่า Active Learning ที่ยึดผู้เรียนเรียนเป็นศูนย์กลาง (Student Centered) การจัดการเรียนการสอนเกิดการปรับการเรียนเปลี่ยนวิธีการสอน ให้เป็น กระบวนการ เรียนรู้ในยุคแห่งการพัฒนาต่อยอดคิดค้นผลิตภัณฑ์เพื่ออำนวยความสะดวกใน การพัฒนาคุณภาพ ชีวิต โดยยึดหลักการเรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัวที่ผู้เรียนรู้จักและคุ้นเคย ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ทั้งด้านกายภาพ ชีวภาพ และวิถีชุมชน เป็นสถานการณ์กระตุ้นให้เกิดคำถามอยากรู้ พร้อมคาดเดาคำตอบ โดยอาศัย ทักษะการสังเกตตามกระบวนการวิทยาศาสตร์ เก็บข้อมูลที่ตี ที่มีรายละเอียดของข้อมูลเป็นเชิง ปริมาณและเชิงคุณภาพ ต่อจากนั้นจัดกิจกรรมการสืบค้น อ่าน รวบรวมความรู้ที่ยอมรับเป็นความรู้ สากล โดยอาศัยทักษะการพิสูจน์เชิงเหตุผล อธิบาย ปราบกฏการที่สังเกตรับรู้มาแก้ปัญหา ตาม กระบวนการทางคณิตศาสตร์ ทั้งนี้นอกจากความรู้ที่ ได้มาจากวิธีการข้างต้น ผู้เรียนยังได้ความรู้ เพิ่มเติมอื่นอีกมากมายนำไปสู่คำถามที่ ค้างคาใจ หรือ คำถามที่สงสัยลึกไปจากเดิม เข้าสู่ กระบวนการวิจัยศึกษาอย่างลึกซึ้งเฉพาะทางที่เรียกว่า Project Based Learning เกิดแรงบันดาลใจ คิดค้น พัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยอาศัยทักษะการออกแบบทางศิลปศาสตร์ และการสร้างผลิตภัณฑ์ตาม หลักการวิศวกรรมศาสตร์ ที่ต้องศึกษา ค้นคว้า ทดลอง หรือวิจัย ตามความถนัดและสนใจเฉพาะด้าน ของบุคคล นำผลิตภัณฑ์หรือนวัตกรรมไปเผยแพร่ ให้กลุ่มคนในสังคมใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตต่อไป (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. 2558 : ออนไลน์)

จากการติดตามผลการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติที่ผ่านมาพบว่าการจัด การศึกษาของไทยยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร แม้หลักสูตรจะเปลี่ยนไปแต่พฤติกรรมการสอน ของครู-อาจารย์ในสถานศึกษาต่าง ๆ ยังไม่เปลี่ยนไป การสอนยังเป็นแบบการให้ความรู้เชิงเนื้อหาเป็น หลัก เน้นความจำและจดบันทึกสิ่งที่ครูบอกไม่ค่อยมีการใช้สื่อและนวัตกรรมใหม่ ๆ บุคลากรใน องค์การขาดความกระตือรือร้น และอื่น ๆ ปัญหาและข้อเท็จจริงเหล่านี้เป็นปัญหาซ้ำซากแก้ไม่ตก รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บริหารระดับสูงและผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องหลายท่านพยายามจะนำ แนวคิดใหม่และนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ แต่ไม่ค่อยเกิดผลในทางปฏิบัติเท่าที่ควร การดำเนินการ อาจจะเป็นไปแบบไฟไหม้ฟางอยู่ระยะหนึ่งในช่วงผู้บริหารผู้นั้นยังครองอำนาจอยู่ พอเปลี่ยนผู้บริหาร ใหม่ แนวคิดและแนวปฏิบัติต่าง ๆ ก็เปลี่ยนไปด้วย จนกลายเป็นโรคดีด้อยาไปแล้ว (สมาน อิศวภูมิ. 2551 : 199)

คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ดำเนินจัดการศึกษาเป็นไป ตามพันธกิจและแผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (พ.ศ. 2564-2568) ซึ่งได้กำหนด ทิศทางในการพัฒนามหาวิทยาลัยออกเป็น 5 ยุทธศาสตร์ 29 เป้าหมาย และ 38 ตัวชี้วัด เพื่อให้

สามารถก้าวเป็นมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาในระดับนานาชาติ เป็นการเปิดโอกาสให้พลเมืองโลก อันมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรม สามารถเข้าถึงหลักธรรมของพระพุทธศาสนา สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต และสามารถบูรณาการองค์ความรู้จากสหวิทยาการให้เกิดงานวิจัยในระดับสากล โดยเน้นการพัฒนาจิตใจและการน้อมนาปรัชญา พระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วยภูมิปัญญา (Human Wisdom) รวมทั้งการ เยียวยาฟื้นฟูจิตใจให้มีคุณธรรมจริยธรรมมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อพัฒนามหาวิทยาลัยสุวิสัยทัศน์ที่ว่า “ร่วมพัฒนา พลเมืองโลก ด้วยการผสมผสานแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาที่มั่นคงให้ดำรงอยู่ในฐานะ โครงสร้างพื้นฐานทางปัญญาของมนุษย์ในอนาคต” ซึ่งสอดคล้องกับประกาศกฎกระทรวงว่าด้วยการ จัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2564 กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้จัดสถาบันอุดมศึกษาเป็น 6 กลุ่ม โดยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย จัดอยู่ในกลุ่มที่ 4 คือ กลุ่ม พัฒนาปัญญาและคุณธรรมด้วยหลักศาสนา ซึ่งมีเป้าหมายและความคาดหวังต่อผลลัพธ์ ดังนี้ 1) มุ่งพัฒนาบัณฑิตให้เป็นผู้มีสติ ปัญญา และคุณธรรม ด้วยการจัดการเรียนการสอนที่ผสมหลัก ศาสนากับหลักวิชาการ 2) ให้ความสำคัญกับการวิจัยและสร้างนวัตกรรมโดยยึดหลักศาสนา ปรับใช้ หลักศาสนาให้เหมาะสมกับสังคมที่เปลี่ยนไป และสร้างหลักวิชาการที่สอดคล้องกับหลักศาสนาเป็น ทางเลือกคู่กับหลักวิชาการของประเทศตะวันตก และ 3) นำหลักธรรมคำสอนของศาสนาต่าง ๆ มาชี้นำสังคมโดยมุ่งพัฒนาจิตใจ สติ ปัญญา และพฤติกรรมของประชาชนเพื่อให้เกิดสันติสุขและความ สามัคคีของคนในชาติ

จากเหตุผลและปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยเห็นว่า การศึกษากระบวนทัศน์การเพิ่ม จำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา ปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารหลักสูตรเพื่อดำเนินการศึกษาให้เป็นไป ตามพันธกิจของคณะศาสนาและปรัชญา และแผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย พ.ศ. 2564-2568 และสอดคล้องกับแผนกลยุทธ์สถาบันวิจัยญาณสังวร พ.ศ. 2565-2569 ข้อ 6 ว่าด้วย แผนการพัฒนางานวิจัย นโยบายการพัฒนาหลักสูตร กำหนดขอบเขตและสาระการวิจัยเพื่อนำมา ปรับใช้ในการบริหารงานของมหาวิทยาลัย คณะหรือสาขาวิชาให้มีมาตรฐานและคุณภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อการรับนักศึกษาเข้ามาเรียนในหลักสูตรครบตามที่กำหนด และการมีงานทำของบัณฑิต ความพึง พอใจของผู้ใช้บัณฑิต รวมถึงเพื่อพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยตอบโจทย์สังคม และผู้เรียนต่อไป

1.2 ปัญหาวิจัย

1. กระบวนทัศน์การเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม

2. การเปรียบเทียบกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง/หน้าที่

3. แนวทางการส่งเสริมกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม

2. เพื่อเปรียบเทียบกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง/หน้าที่

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา “กระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากร ได้แก่ นักศึกษา ผู้ใช้บัณฑิต อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตร และผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศาลายา จังหวัดนครปฐม จำนวน 100 รูป/คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษา ผู้ใช้บัณฑิต อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตร และผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศาลายา จังหวัดนครปฐม จำนวน 80 รูป/คน โดยกำหนดตามกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครชชี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) อ้างใน (บุญชม ศรีสะอาด. 2554 : 43) ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการใช้ตารางเลขสุ่ม

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent variables) ได้แก่

- 2.1.1 เพศ
- 2.1.2 อายุ
- 2.1.3 ระดับการศึกษา
- 2.1.4 ตำแหน่ง/หน้าที่

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent variables) ได้แก่ 1) กระบวนการทัศนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้แก่

- 1.1) ตัวผู้เรียน
- 1.2) ปัจจัยด้านครอบครัว
- 1.3) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและจุดเด่นของสถานศึกษา
- 1.4) การประชาสัมพันธ์และการสนับสนุนการศึกษา
- 1.5) กระบวนการให้บริการ

2) ภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เกี่ยวกับ คุณภาพบัณฑิตด้านการประกันคุณภาพการศึกษา 5 ด้าน คือ

- 2.1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม
- 2.2) ด้านความรู้
- 2.3) ด้านทักษะทางปัญญา
- 2.4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ
- 2.5) ด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

กระบวนการทัศนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้แก่ 1) กระบวนการทัศนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ประกอบด้วย 1.1) ตัวผู้เรียน 1.2) ปัจจัยด้านครอบครัว 1.3) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและจุดเด่นของสถานศึกษา 1.4) การประชาสัมพันธ์และการสนับสนุนการศึกษา 1.5) กระบวนการให้บริการ 2) ภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เกี่ยวกับ คุณภาพบัณฑิตด้านการประกันคุณภาพการศึกษา 5 ด้าน คือ 2.1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2.2) ด้านความรู้ 2.3) ด้านทักษะทางปัญญา 2.4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 2.5) ด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ

4. ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ส่วนกลาง ศาลายา จังหวัดนครปฐม

1.5 นิยามศัพท์

กระบวนการทัศนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา หมายถึง แนวทางในการเพิ่มจำนวนนักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ประกอบด้วย ตัวผู้เรียน ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและจุดเด่นของสถานศึกษา การประชาสัมพันธ์และการสนับสนุนการศึกษา และกระบวนการให้บริการ

ภาวะการมีงานทำของบัณฑิต หมายถึง นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ส่วนกลาง ศาลายา จังหวัดนครปฐม ที่สำเร็จการศึกษา สามารถนำความรู้ไปต่อยอดได้ ในการเลี้ยงชีพ การทำงาน การประกอบอาชีพต่าง ๆ ได้อย่างมีคุณภาพทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย

1) **ด้านคุณธรรม จริยธรรม** หมายถึง นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา สามารถนำความรู้ไปต่อยอดได้ ในการเลี้ยงชีพ การทำงานการประกอบอาชีพต่าง ๆ ด้วยคุณธรรม จริยธรรม ในสังคมได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

2) **ด้านความรู้** หมายถึง นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา สามารถนำความรู้ไปต่อยอดได้ ในการเลี้ยงชีพ การทำงาน การประกอบอาชีพต่าง ๆ ด้วยความรู้ ความสามารถอย่างมีประสิทธิภาพ

3) **ด้านทักษะทางปัญญา** หมายถึง นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา สามารถนำความรู้ไปต่อยอดได้ ในการเลี้ยงชีพ การทำงาน การประกอบอาชีพต่าง ๆ โดยมีทักษะที่ดีการทำงาน การใช้ชีวิตที่ดี และถูกต้องดีงาม

4) **ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ** หมายถึง นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา สามารถนำความรู้ไปต่อยอดได้ ในการเลี้ยงชีพ การทำงาน การประกอบอาชีพต่าง ๆ โดยมีทักษะความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกันอย่างเหมาะสม

5) **ด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ** หมายถึง นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา สามารถนำความรู้ไปต่อยอดได้ ในการเลี้ยงชีพ การทำงาน การประกอบอาชีพต่าง ๆ มีความสามารถในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร หมายถึง อาจารย์ที่มีคุณสมบัติมีคุณวุฒิตรงตามหลักสูตร

กำหนดและเป็นผู้รับผิดชอบต่อหลักสูตรตามที่กำหนดไว้ในกฎระเบียบและข้อบังคับทุกประการ
ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ส่วนกลาง ศาลายา จังหวัดนครปฐม

อาจารย์ประจำหลักสูตร หมายถึง อาจารย์ที่มีคุณสมบัติมีคุณวุฒิตรงตามที่หลักสูตรกำหนด
และเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรตามที่กำหนดไว้ในกฎระเบียบและข้อบังคับทุกประการ
ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ส่วนกลาง ศาลายา จังหวัดนครปฐม

อาจารย์พิเศษ หมายถึง บุคคลภายนอกที่มีคุณสมบัติมีคุณวุฒิตรงตามที่หลักสูตรกำหนดและ
เป็นผู้ที่ถูกเชิญให้มาบรรยายรายชั่วโมงในแต่ละภาคการศึกษาโดยได้รับค่าตอบแทนจากมหาวิทยา
มหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย หมายถึง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อำเภอศาลายา จังหวัดนครปฐม

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ว่าอยู่ในระดับใด

2. ทำให้ทราบถึงภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ว่าอยู่ในระดับใด

3. ได้แนวทางการเพิ่มจำนวนนักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา
ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนา ส่งเสริมหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนทัศน์การเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

- 2.1 แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนทัศน์
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจ
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการและแรงจูงใจ
- 2.4 บริบทของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.6 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนทัศน์

1. ความหมายของกระบวนทัศน์

รัฐภาพร เกตานนท์ (2565 : 36) ได้กล่าวว่า กระบวนทัศน์(Paradigm) หมายถึง กระบวนการคิดวิเคราะห์ วิธีคิด วิธีปฏิบัติ แนวการดำเนินชีวิตและ การพัฒนาชีวิตและสังคมที่มีร่วมกันของคนกลุ่มหนึ่ง ชุมชนหนึ่งและได้ก่อตัวเป็นแบบแผน ซึ่งเมื่อยุคสมัยเปลี่ยนแปลง ไป เราก็ต้องมีการนำกระบวนทัศน์เดิม ๆ มาทบทวนใหม่ ปรับปรุงใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัย และสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบัน และอนาคต กระบวนทัศน์ใหม่จะเกิดขึ้น เมื่อกระบวนทัศน์เดิมไม่สามารถใช้แก้ปัญหาหรือ ตอบสนองการพัฒนาให้แก่มนุษย์ได้ ปรัชญา เป็นศาสตร์ที่เป็นพื้นฐานของสรรพวิชาการทุกอย่างในโลกใบนี้ ปรัชญา เป็นต้นกำเนิดของสรรพวิชา และเป็นฐานคิดของทุกศาสตร์ ดังนั้นการพัฒนาใด ๆ จึงไม่อาจขาดฐานคิดหรือกระบวน ทัศน์ในเชิงปรัชญาไปได้ กระบวนทัศน์ในเชิงปรัชญาจึงหมายถึง ระบบความคิด ความเชื่อพื้นฐาน ในเรื่องของสรรพสิ่ง ที่เป็นไปในโลกที่ช่วยให้มนุษย์นำมาใช้เป็นพื้นฐานในการมองโลก มองสรรพสิ่ง และใช้เป็นแนวทางในการคิดเพื่อดำเนินชีวิต บทความนี้จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอแนวคิดในเรื่องกระบวนทัศน์การพัฒนา การเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ และกระบวนทัศน์เพื่อการพัฒนาในเชิงปรัชญาเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของมนุษย์

วิจัย วงษ์ใหญ่ (2542 : 1) ได้กล่าวว่า กระบวนทัศน์ใหม่ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา ศักยภาพของคน หมายถึง แนวความคิดหรือชุดความคิดใหม่ เพื่อพัฒนาพลังความสามารถที่มีอยู่ในตัวคนให้นำพลัง ความสามารถนี้ มาพัฒนาตน ชุมชน และสังคม ได้เหมาะสมกับความสามารถแห่งคน

และเห็นว่า สังคมไทยมาถึงจุดเปลี่ยนที่สำคัญ กล่าวคือ มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่หลากหลาย ซึ่งทุกคนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมและตรวจสอบได้ โดยต้องอาศัยคนที่มีคุณภาพในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการเหล่านั้น

Thomas S. Kuhn แปลโดย สิริเพ็ญ พิริย จิตรกรกิจ (2544 : 10) ได้กล่าวว่า คำว่า paradigm มีรากศัพท์มาจากภาษากรีกจากคำว่า para (beside) และ deigma (example) ซึ่งในความหมายดั้งเดิม หมายถึง แบบจำลอง (model) แบบแผน (pattern) หรือ ตัวอย่าง (example) ซึ่งเป็นที่ยอมรับ อันมีนัยยะว่าเป็นตัวอย่างสำหรับการทำซ้ำ แต่อย่างไรก็ตาม สำหรับ คูห์น (Kuhn) กระบวนทัศน์ในเชิงวิทยาศาสตร์ไม่ได้มีนัยยะเพียงแค่การทำซ้ำ แต่เป็นสิ่งที่ จะต้องมีการเชื่อมโยง (articulation) และระบุอย่างเฉพาะเจาะจง (specification) ต่อไปได้ภายใต้ ปัจจัยเงื่อนไขใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น

ราชบัณฑิตยสถาน (2555) ได้อธิบายว่า กระบวนทัศน์ หมายถึง

1. ชุดของแนวคิด การรับรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนการปฏิบัติร่วมกันของคนกลุ่มหนึ่งชุมชนหนึ่ง จนเกิดเป็นแบบแผนของทัศนคติเฉพาะเกี่ยวกับความจริงในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และชุดแนวคิดนั้นมีฐานเป็นแม่บทของความคิดหรือแนวปฏิบัติของกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น กระบวนทัศน์การศึกษาที่เห็นว่ากระบวนการเรียนรู้ที่แท้จริงเกิดจากการสร้างความรู้ของผู้เรียน กระบวนทัศน์นี้เป็นแม่บทของความคิดที่ทำให้แนวทางการจัดการศึกษาเปลี่ยนไป

2. ภาพรวมของแบบแผนของรูปความคิด (thoughts pattern) ที่แตกต่าง นำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างฉับพลันและการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ แบบรูปความคิดของสำนักคิด (school of thoughts) หนึ่งอาจขัดแย้งหรือแตกต่างจากอีกสำนักคิดหนึ่งได้ ตัวอย่างเช่น กระบวนทัศน์ของการจัดการศึกษาปฐมวัยซึ่งฝ่ายหนึ่งเชื่อว่าต้องเป็นกระบวนการเตรียมความพร้อม ทักษะพื้นฐาน พัฒนาบุคลิกภาพ และสร้างนิสัยที่ดี ส่วนอีกแบบแผนของรูปความคิดหนึ่งเชื่อว่าต้องฝึกอ่าน เขียน เรียนเลข ให้คล่องตั้งแต่ยังเยาว์

ราชบัณฑิตยสถาน (2549 : 80) ได้กล่าวว่า กระบวนทัศน์(Paradigm) ในความหมายตามพจนานุกรมสังคมวิทยา หมายถึง กรอบ ความคิดหรือแนวทางทั่วไปที่ใช้ในการมองโลก ในสาขาสังคมวิทยาศัพท์คำนี้หมายถึง กลุ่มงานศึกษาวิจัยทางสังคมวิทยาที่มีความคิดทฤษฎี ระเบียบวิธีวิจัย และการตั้งปัญหาในการวิจัยในแนว เดียวกัน

Thomas S. Kuhn (1962) ได้ให้ความหมายของคำว่า กระบวนทัศน์ (paradigm) หมายถึง ความสำเร็จ ทางวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นที่ยอมรับอย่างเป็นสากล กระทั่งเป็นต้นแบบของแนวคิด ค่านิยม ความเชื่อใน การมองปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาของชุมชน ซึ่งตามบริบทของคูห์น (Kuhn) หมายถึง ชุมชน นักวิทยาศาสตร์ และเรียกความสำเร็จทางวิทยาศาสตร์ดังกล่าวว่า วิทยาศาสตร์แบบฉบับ (normal science) อันเป็นกระแสหลักหรือเป็นต้นแบบซึ่งมีอิทธิพลเหนือความคิด ความเชื่อ ค่านิยม

และการ ปฏิบัติของกลุ่มคนส่วนใหญ่อยู่ในช่วงเวลาหนึ่ง จนกระทั่งเกิดการปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์ (scientific revolution) เมื่อความรู้เดิมไม่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ใหม่ ๆ ได้หรือมีการค้นพบใหม่เกิดขึ้น การปฏิวัติดังกล่าวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ (paradigm shift) ไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิง กลายเป็นกระบวนทัศน์ใหม่ (new paradigm) ซึ่งคนทั่วไปในชุมชนนั้นเห็นพ้องให้เป็นแนวทางการปฏิบัติใหม่ระดับของกระบวนทัศน์ดังกล่าวเป็นการเปลี่ยนแปลงรากฐานความคิดความเชื่อในระดับ ถอนราก ถอนโคน โดยคุห์น (Kuhn) ใช้คำว่า "ปฏิวัติ" (revolution) คือเป็นการเปลี่ยนแปลงแนวคิด ความเชื่อ ค่านิยม ชุดใหม่ แบบพลิกฟ้าคว่ำแผ่นดินเหมือนการปฏิวัติ โดยเมื่อกระบวนทัศน์เปลี่ยน การมองโลกก็เปลี่ยนไปด้วย

ต่อมาในปี ค.ศ. 1970 โดยคุห์นได้ชี้แจงเพิ่มเติมว่า “กระบวนทัศน์” มีสองความหมายที่ใช้แยกแตกต่างกัน โดยกระบวนทัศน์ในความหมายที่หนึ่ง หมายถึง ชุดของความเชื่อ คุณค่า เทคนิค และอื่น ๆ ทั้งหมดที่สมาชิกของชุมชนวิทยาศาสตร์หนึ่งมีร่วมกัน ซึ่งคุห์นได้เรียกสิ่งเหล่านี้ใหม่ว่า “disciplinary matrix” ส่วนกระบวนทัศน์ในความหมายที่สอง หมายถึง แบบอย่างหรือตัวอย่าง คือการแก้ปัญหาที่เป็นรูปธรรมที่เคยประสบความสำเร็จ ซึ่งนักวิทยาศาสตร์จะใช้เป็นรากฐานในการแก้ปัญหาที่ยังค้างอยู่ในขั้นตอนของ Normal Science ต่อไปโดยคุห์นเห็นว่ากระบวนทัศน์ในความหมายที่สองมีความหมายลึกซึ้งกว่าความหมายแรก (Margaret Masterman, Lakatos Imre and Musgrave Alan. 1970 : 61-65)

สรุปได้ว่า กระบวนทัศน์ หมายถึง ระบบคิด วิธีคิด แบบของการคิดที่ใช้เป็นแนวทางในการศึกษา และการปฏิบัติ ที่มีร่วมกันของกลุ่มคน หรือชุมชน ที่ได้ก่อตัวเป็นแบบแผนของทัศนะเฉพาะในกลุ่มคน หรือชุมชน เป็นฐานของการจัดการขององค์กร โดยกระบวนทัศน์ทำหน้าที่ 2 ประการ ได้แก่ 1) ทำหน้าที่วางหรือกำหนดกรอบความคิด 2) ทำหน้าที่กำหนดว่าควรจะมีพฤติกรรมปฏิบัติอย่างไรภายในกรอบเพื่อให้เกิดความสำเร็จ

2. กระบวนทัศน์การพัฒนาเชิงปรัชญา

รัชฎาพร เกตานนท์ (2565 : 47-49) ได้กล่าวว่า ปัจจุบันกระแสทุนนิยม หรือวัตถุนิยมได้เข้าครอบงำความคิดและการกระทำของมนุษย์ การคำนึงถึงแต่ ความปัจเจกในการจัดการศึกษา ยิ่งสนับสนุนความเป็นปัจเจกให้มากยิ่งขึ้น มนุษย์มุ่งแต่จะเอาชัยชนะมากขึ้น มองทุก สิ่งทุกอย่างเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์เพื่อชัยชนะในการแข่งขันมากขึ้น การกระจายผลประโยชน์ในสังคมก็จะเป็นไปในลักษณะผู้ชนะในการแข่งขันเป็นผู้ครอบครองผลประโยชน์ และเราก็ไม่สามารถหยุดยั้งวิกฤติ กระแสทุนนิยมที่ถาโถมเข้ามาในสังคมได้การพัฒนาให้มนุษย์มีความเข้มแข็ง แข็งแกร่ง มีภูมิคุ้มกันที่มากพอที่จะไม่ โอนเอนไปกับการพัฒนาวัตถุนิยมจนเกินด้าน ต้องอาศัยกระบวนทัศน์ในเชิงปรัชญามาเปลี่ยนวิถีคิดเสียใหม่ มองโลก และสังคมในมุมมองใหม่ ๆ ใช้ฐานคิดในเชิงปรัชญาที่มองทุกอย่างแบบไม่แบ่งแยก มองทุกอย่างอย่างเข้าใจในธรรมชาติของความเป็นไปในทุกสรรพสิ่ง

มองทุกอย่างด้วยใจที่เป็นกลาง มองทุกอย่างโดยไม่ตัดสินถูกผิด แต่ให้มองทุกอย่างบน ฐานของความ เป็นจริงและมีเหตุผล ผสมผสานความคิดในเชิงปรัชญาทั้งจิตนิยมและสสารนิยม พุทธ ปรัชญา รวมถึง ปรัชญาปฏิรูปนิยมซึ่งเป็นปรัชญาการศึกษาเพื่อสร้างสังคมที่สงบสุข และมีคุณธรรม พื้นฟู ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนและสังคมด้วยฐานของความเข้าใจและยุติธรรม มุ่งสร้างศักยภาพของ คนและชุมชนตระหนักในคุณค่าของมนุษย์แต่ละคน โดยไม่ตัดสินใครโดยปราศจากเหตุผลและยึด บรรทัดฐานของตนเองเป็นสำคัญ

ดังนั้น การปฏิบัติตนภายใต้กระบวนทัศน์ใหม่เพื่อหาแนวคิดในการพัฒนาแนวทางในการ ดำรงชีวิตของ มนุษย์นั้น มนุษย์จึงควรใช้สติปัญญาค้นหาความจริงตามแนวคิดในเชิงปรัชญา กระบวน ทัศน์การพัฒนาในเชิงปรัชญา และความคิดของมนุษย์จึงควรเป็นไปโดยอาศัยหลักการพื้นฐานของ ปรัชญาเพราะการอาศัยความคิดทางปรัชญาจะทำให้มนุษย์รู้จักคิด ไตร่ตรอง พิจารณาความรู้หรือ ความจริง พิจารณาสິงใดควรไม่ควรที่อยู่บนพื้นฐานของความมีเหตุผล และทำให้มนุษย์เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมที่มีความแตกต่างโดยเฉพาะสังคมที่มีความเป็น พหุวัฒนธรรม สูงอย่างประเทศไทยนี้ได้เพื่อให้มนุษย์มีความเข้าใจในความเป็นมนุษย์เพื่อเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันอย่าง สงบสุข เข้าใจความแตกต่างแต่ไม่แตกแยก สร้างสังคมปรองดองสมานฉันท์ รู้จักความสงบในจิตใจ มองทุกอย่างด้วยความเข้าใจในความจริงของทุกสิ่งทั้งมวล เข้าใจและเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างกัน รู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่อาจส่งผลกระทบต่อตนเองครอบครัว สังคม และธรรมชาติอันจะก่อเกิด ความเป็นสุขสงบใจ ดังนั้นกระบวนทัศน์ในการ พัฒนาเชิงปรัชญาที่เหมาะสมต่อสถานการณ์ปัจจุบัน จึงต้องส่งเสริมให้มนุษย์รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงในสังคม รู้จักปรับตัว และดำรงชีวิตด้วยความไม่ ประมาท เข้าใจ และยอมรับในความเป็นจริงของทุกสรรพสิ่งให้ได้อย่างมั่นคงและมีภูมิคุ้มกัน

กระบวนทัศน์การพัฒนาในเชิงปรัชญาเพื่อพัฒนาการคิดของมนุษย์เพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ได้ ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม จึงควรยึดหลักการมองโลกตามฐานคิดของปรัชญาโดย การเปลี่ยนมุมมองของมนุษย์ที่มีต่อโลกเสียใหม่ ให้คิดในเชิงปรัชญาผนวกกับแนวคิดการพัฒนา กระแสทางเลือกว่าไม่มีสิ่งใดผิดสิ่งใดถูกที่แท้จริง มีแต่ความเข้าใจในความจริงของทุกสรรพสิ่งว่า คำตอบที่ดีที่สุดนั้นไม่มีอยู่จริง เน้นการมองโลกอย่างไม่แบ่งแยก เชื่อในความเป็นองค์รวมสร้างการมี ส่วนร่วมในการพัฒนา เน้นการบูรณาการการพัฒนาทุกภาคส่วน เช่น ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาค ประชาชน มีความเคารพในความแตกต่างหลากหลาย เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน เช่น ยอมรับความ คิดเห็นที่แตกต่างกัน อยู่ร่วมกันได้บนความแตกต่างแต่ไม่แตกแยก การรู้จักยอมรับความจริง เข้าใจ และยอมรับการเปลี่ยนแปลงปรับตัวได้ เช่น ไม่ต่อต้านการเปลี่ยนแปลง เลิกคิดว่าการเปลี่ยนแปลง เป็นสิ่งที่เลวร้ายหรือจะนำพาความไม่สะดวกสบายให้เกิดขึ้น ตลอดจนการมีภูมิคุ้มกัน รู้จักเลือกรับ ปรับใช้องค์ความรู้และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการดำรงชีวิตและการพัฒนา เช่น ใช้เทคโนโลยีและ ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า ไม่หลงไหลในกระแสวัตถุนิยม ดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียง ยึดหลักมีเหตุผล พอประมาณ และมีภูมิคุ้มกัน อย่างไรก็ตามการพัฒนาใด ๆ ต้องใช้การประยุกต์แนวคิด ทฤษฎีเพื่อให้เข้ากับบริบทและสถานการณ์ของสังคมที่แตกต่างกันและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา นักพัฒนาจึงต้องพึงตระหนักไว้เสมอว่า มนุษย์มีความแตกต่างระหว่างบุคคลฉันใด ชุมชนหรือสังคมก็มี ความแตกต่างกันทางบริบทฉันนั้น การพัฒนาจึงต้องเน้นชุมชนเป็นฐาน เน้นการระเบิดจากภายในเน้นมนุษย์เป็นสำคัญ จงตระหนักว่าแต่ละชุมชนสังคมก็มีความแตกต่างกัน ดังนั้นการใช้ทฤษฎีหลักหรือทฤษฎีมหภาคที่มีความเป็นสากลและแข็งตัวเกินไปจึงไม่สามารถนำไปใช้พัฒนาในทุกชุมชนได้ หากแต่เราต้องใช้ทฤษฎีฐานรากที่เน้นระเบิดจากภายใน และการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหลัก

ท้ายนี้ ประชญาได้สอนให้มนุษย์คิดและตระหนักว่ามนุษย์ทุกคนล้วนมีเหตุผลในการกระทำของตนเองเสมอ หากแต่เหตุผลที่มีนั้นอาจแตกต่างกันตามสถานการณ์ กาลเวลา โอกาส หน้าที่ และบริบททั้งหลาย มนุษย์จึงพึงระลึกไว้เสมอว่า ประชญาไม่มีผิดไม่มีถูก ประชญาเป็นเพียงโลกทัศน์ของใครของมัน ประชญาสอนให้มนุษย์เข้าใจตนเอง และเข้าใจกันและกัน ตลอดจนเข้าใจในความเป็นไปของโลกและธรรมชาติ เพื่อให้มนุษย์ได้เรียนรู้สังขารชีวิต และดำรงชีวิตอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจ สามารถปรับตัวให้เข้ากับธรรมชาติอย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ยอมรับความจริงและอยู่ร่วมกับความเปลี่ยนแปลงได้อย่างสงบสุข

3. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนทัศน์

Thomas S. Kuhn (1970 : 10 - 11) ได้กล่าวว่า คำว่า “กระบวนทัศน์” (Paradigm) เป็นคำที่ นักประวัติศาสตร์และนักปรัชญาวิทยาศาสตร์ชาวอเมริกัน เป็นผู้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ในงานของเขา เรื่อง The Structure of Scientific Revolution (SSR) เพื่อแสดงว่า ความเข้าใจทั่วไปที่ว่าความรู้ทางวิทยาศาสตร์มีพัฒนาการในลักษณะที่ขยายตัวขึ้นเรื่อย ๆ (Development by Accumulation) เป็นความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง หากแต่การเปลี่ยนกระบวนทัศน์หรือทฤษฎีในประวัติศาสตร์มีลักษณะเป็นวัฏจักร โดยคำว่า กระบวนทัศน์ใหม่ (New Paradigm) และการเปลี่ยนย้ายกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) ได้มีอิทธิพลอย่างมากต่อ ความคิด ความเชื่อวิธีวิทยา (Methodology) ของศาสตร์ต่าง ๆ โดยเฉพาะในแขนงวิชาวิทยาศาสตร์เท่านั้น กระบวนทัศน์สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับเรื่องเล่าหรือการศึกษาต่าง ๆ คือ ประชญากลุ่ม ของปัญหาเก่า ๆ ตำรา ประเพณี ความคล้ายคลึง การทำนายหรือการคาดการณ์แบบอภิปรัชญา ตัวแบบ แบบแผน เครื่องมือต่าง ๆ ประเภทของการใช้เครื่องมือ การมองปรากฏการณ์ สถานการณ์ สิ่งเร้า และปฏิกริยาโต้ตอบในแบบ ทั้งโครงสร้างกลุ่มของสถาบันทางการเมือง มาตรฐาน หลักเกณฑ์ การจัดองค์การทฤษฎีการรับรู้ แนวทางใหม่ของการศึกษากรอบของการอ้างอิง หรือ รูปแบบ แนวความคิด เป็นต้น โดยกระบวนทัศน์จะต้องประกอบไปด้วยลักษณะของความสำเร็จ แบบวิทยาศาสตร์ 2 ประการ คือ

1) เป็นความสำเร็จแบบวิทยาศาสตร์ที่ไม่เคยมีมาก่อนซึ่งจูงใจให้กลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ละทิ้งแบบวิธีต่าง ๆ ของกิจกรรมแบบวิทยาศาสตร์ที่มีลักษณะแข่งขันกันให้หันมายอมรับร่วมกัน ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ในฐานะที่เป็นการเสนอพื้นฐานสำหรับการปฏิบัติให้ก้าวหน้าต่อไปของบรรดากลุ่มผู้เกี่ยวข้องเหล่านี้

2) เป็นความสำเร็จแบบวิทยาศาสตร์ มีการเปิดโอกาสให้การยอมรับสำหรับกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง รุ่นใหม่เพื่อได้แกไขกันต่อไป

กระบวนทัศน์จะมีลักษณะเป็นวัฏจักร กล่าวคือ วิทยาศาสตร์ทุกสาขา จะเริ่มต้นด้วยขั้นเตรียมกระบวนทัศน์ (Pre- Paradigm) ในขั้นนี้จะมีหลายกระบวนทัศน์ ต่อมาก็เปลี่ยนเข้าสู่ขั้นวิทยาศาสตร์แบบฉบับ (Normal Science) คือ การยอมรับในกระบวนทัศน์แบบใดแบบหนึ่งร่วมกัน ซึ่งในขั้นตอนนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงสามขั้นย่อยคือ

1) ขั้นการแก้ปริศนา (Puzzle Solving) โดยปริศนานั้นเป็นปัญหาประเภทหนึ่งที่มีข้อสมมติฐานล่วงหน้าว่าสามารถหาคำตอบได้ กิจกรรมที่นักวิทยาศาสตร์ทำในช่วงนี้ก็คือการแก้ปัญหาต่าง ๆ และสามารถแก้ปัญหาทั้งหลายที่เกิดขึ้นได้

2) ขั้นการพบปัญหาผิดปกติ (Anomaly) การแก้ปริศนาในวิทยาศาสตร์ได้ถูกดำเนินไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งเริ่มพบกับปัญหาที่ผิดจากที่เคยพบ แต่กระนั้นก็ยังสามารถแก้ปัญหาเหล่านี้ภายใต้กระบวนทัศน์เดิมได้

3) ขั้นสถานการณ์วิกฤติ (Crisis) เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นหลังจากเริ่ม พบกับปัญหาผิดปกติ ซึ่งแม้ว่าจะสามารถแก้ปัญหาภายใต้กระบวนทัศน์เดิมได้ แต่นานเข้าสถานการณ์ดังกล่าวเริ่มยุ่งยากมากขึ้น จากนั้นก็เข้าสู่ขั้นต่อไปคือ ขั้นการปฏิวัติเพื่อเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่ (Revolution) เมื่อสถานการณ์ในสังคมวิทยาศาสตร์สังคมหนึ่งเดินทางมาถึงขั้น วิกฤติจนไม่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยกระบวนทัศน์เดิมได้ ก็จะมีการปฏิวัติเปลี่ยนกระบวนทัศน์เดิมไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ แบ่งออกเป็นสองส่วนคือ ส่วนของนักวิทยาศาสตร์ผู้เสนอกระบวนทัศน์ใหม่กับส่วนของนักสังคมวิทยาที่มีการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ ซึ่งการมองแบบกระบวนทัศน์ใหม่ไม่ได้หมายความว่ากระบวนทัศน์ใหม่ถูกและกระบวนทัศน์เก่าผิด หรือกระบวนทัศน์ใหม่ถูกต้องมากกว่ากระบวนทัศน์เก่า แต่เป็นการมองปรากฏการณ์ด้วยการเปลี่ยนโลกทัศน์ (World View) และเมื่อมีการเสนอกระบวนทัศน์ใหม่ออกมาคนอื่นอาจจะไม่ยอมรับก็ได้ เพราะว่าเขาได้ยึดถือกระบวนทัศน์เดิมแบบหนึ่งแบบใดไว้เสมอ หรือหากจะให้สังคมยอมรับกระบวนทัศน์ใหม่ ดังกล่าวได้ อาจจะต้องใช้เวลานาน ที่เป็นเช่นนั้นเพราะคนที่อยู่ร่วมสมัยยังยึดติดอยู่ในกระบวนทัศน์เดิม สิ่งที่เกิดขึ้นก็คือ ผู้ที่อยู่ภายใต้กระบวนทัศน์เดิมจะค่อย ๆ หายไป ขณะที่คนรุ่นใหม่เกิดมาจะมีความคุ้นเคยกับกระบวนทัศน์ใหม่ เป็นการเริ่มต้นเข้าสู่ขั้นวิทยาศาสตร์แบบฉบับของกระบวนทัศน์ใหม่นำไปใช้แก้ปริศนาพบปัญหาผิดปกติ ปัญหาวิกฤติ และ

เข้าสู่การปฏิบัติเปลี่ยนไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่อีกต่อไป โดยที่การเปลี่ยนกระบวนทัศน์จะมีลักษณะเป็นวัฏจักร วนเวียนเช่นนี้เรื่อยไปไม่สิ้นสุด

4. กระบวนการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์

กัลโลเวย์ และมาเฮย์นี (Thomas D. Galloway and Riad G. Mahayni. 1997 : 64-65) กล่าวว่า กระบวนการในการเปลี่ยนแปลง กระบวนทัศน์ (process of paradigm change) มี 5 ระยะ คือ

1) ระยะก่อนการเป็นกระบวนทัศน์ (The Pre paradigm Period) เป็นช่วงที่ปรากฏการณ์หนึ่ง ๆ ยังไม่มีข้อสรุปเป็นที่ยอมรับทางวิทยาศาสตร์ ยังคงมีการแข่งขันกันในการนำเสนอความคิดของนักคิดในแต่ละกลุ่ม

2) ระยะเวลาของการพัฒนากระบวนทัศน์ (The Period of Paradigm Development) เป็นช่วงระยะเวลาที่เกิดความพอเพียงในความพยายามศึกษาและอธิบายปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่งด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ทั้งนี้เพราะนักคิดได้มีความเห็นตรงกันในการอธิบายและนิยามปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่งแล้วสิ่งนั้นกลายเป็นกระบวนทัศน์ ณ ขณะนั้น มีการนำกระบวนทัศน์ไปศึกษาและทดลองเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาเพื่อประโยชน์ในการพัฒนากระบวนทัศน์ต่อไป

3) ระยะเวลาของความชัดเจนของกระบวนทัศน์ (The Period of Paradigm Articulation) เป็นช่วงระยะเวลาที่กระบวนทัศน์มีความชัดเจนในการใช้อธิบายและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ นักวิจัยใช้ในงานวิจัยอย่างแพร่หลายเพื่อเป็นเครื่องมือในการอธิบายปรากฏการณ์และแก้ปัญหา

4) ระยะการขยายตัวของระยะเสื่อมของกระบวนทัศน์ (The Extension of the Post Paradigm Period) ระยะนี้เริ่มมีความผิดปกติเกิดขึ้น และสะท้อนออกมาตามธรรมชาติของกระบวนทัศน์กล่าวคือ มีการตระหนักถึงปรากฏการณ์บางอย่างเกิดขึ้นโดยที่กระบวนทัศน์ในขณะนั้นไม่สามารถอธิบายหรือแก้ปัญหาได้ ทำให้ในกลุ่มของนักคิดเริ่มมีความพยายามปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์เพื่ออธิบายความผิดปกติ หรือสถานการณ์ที่กระบวนทัศน์ ความเชื่อร่วมกันในขณะนั้นไม่สามารถอธิบายได้

5) ช่วงระยะเวลาวิกฤต (The Period of Paradigm Crises) เป็นช่วงระยะเวลาที่กระบวนทัศน์ที่มีอยู่ไม่สามารถรองรับความผิดปกติที่เกิดขึ้นได้ของปรากฏการณ์ต่าง ๆ มีงานวิจัยมากมายที่ไม่เป็นไปตามที่กระบวนทัศน์เดิมได้เคยอธิบายไว้ สุดท้ายเริ่มมีการพัฒนาแนวความคิดใหม่พยายามนำกระบวนทัศน์ที่เป็นทางเลือกใหม่เข้ามาอธิบายปรากฏการณ์ให้ความสนใจอธิบายปรากฏการณ์ที่ไม่ปกติด้วยกระบวนทัศน์ใหม่ที่ยังไม่เคยปรากฏมาก่อน นักคิดกลุ่มต่าง ๆ เริ่มมีการตื่นตัวในการแข่งขันทางความคิดอีกครั้ง เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ด้วยกระบวนทัศน์ใหม่

5. ทฤษฎีไร้ระเบียบ (Chaos Theory)

Ray and Anderson (2000) ได้อธิบายกระบวนการเปลี่ยนย้ายกระบวนการทัศน์ด้วยแนวคิดทฤษฎีไร้ระเบียบ (Chaos Theory) ซึ่งมี เอ็ดเวิร์ด ลอเรนซ์ (Edward Lorenz) เป็นผู้ริเริ่มบุกเบิกทฤษฎีว่า กระบวนการทัศน์นั้นเป็นระบบเปิดในธรรมชาติอันมีความไร้ระเบียบ (chaos) เป็นพื้นฐาน ในขณะเดียวกันก็มีแนวโน้มที่จะจัดตั้งระบบของตนเองขึ้นตลอดเวลา ในลักษณะของการจัดองค์กรตนเอง (self-organizing system) โดยกระบวนการทัศน์จะมีการขยายตัวออกไปตลอดเวลา ในขณะที่สถาปนาตนเองขึ้นเป็นระบบที่มีระเบียบและเสถียรภาพอยู่ในช่วงเวลาหนึ่ง โดยในกระบวนการเปลี่ยนย้ายกระบวนการทัศน์ จะมีกระบวนการโต้ตอบที่ส่งผลสะท้อนต่อการเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ วงจรการโต้ตอบเชิงบวก (เชิงเสริมตนเอง/เชิงขยาย) (positive (self-reinforcing/amplified) feedback loop) ซึ่งจะเร่งเสริมทวีความซับซ้อนของความเป็นระเบียบให้แก่ระบบแห่งกระบวนการทัศน์เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ในลักษณะยกกำลัง (exponential) ส่วนการโต้ตอบอีกรูปแบบหนึ่ง ได้แก่ วงจรการโต้ตอบเชิงลบ (เชิงรักษาระบบตนเอง/เชิงสมดุล) (negative (self regulating/balance) feedback loop) ซึ่งจะต้านการเปลี่ยนแปลงของระบบแห่งกระบวนการทัศน์เดิม โดยการพยายามรักษาสมดุลไว้

วงจรการโต้ตอบเชิงบวกนั้น มีลักษณะอ่อนไหวต่อเงื่อนไขเบื้องต้น sensitivity to initial conditions) และดังนั้นปัจจัยเงื่อนไขเล็ก ๆ ล้วนมีผลสะท้อนเร่งให้กระบวนการทัศน์หนึ่ง ๆ ก้าวเข้าสู่สถานะที่ซับซ้อนยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ จนไม่สามารถรักษาสถิติของตนเองไว้ได้ และก้าวเข้าสู่สถานะไร้ระเบียบทั้งระบบ เป็นสถานะที่ระบบห่างไกลจากความสมดุล (far-from-equilibrium) โดยในช่วงของสภาวะวิกฤติที่เต็มไปด้วยสภาวะไร้ระเบียบนี้ กระบวนการทัศน์เดิมจะเริ่มเสื่อมสลายลงไปไม่สามารถใช้ในการแก้ไขปัญหาได้อีกต่อไป

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจ

1. ความหมายเกี่ยวกับการตัดสินใจ

ถวัลย์ วรเทพพิพิงค์ (2530 : 2) ได้กล่าวว่า “การตัดสินใจ” หมายความว่าหมายถึงกระบวนการเลือกหนทางปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งจากบรรดาทางเลือกต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ โดยอาศัยหลักเกณฑ์บางประการประกอบการพิจารณาตัดสินใจซึ่งองค์ประกอบดังกล่าว ได้แก่

- 1) การตัดสินใจต้องมีทางเลือก และทางเลือกที่จะกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งได้นั้นต้องมีมากกว่าหนึ่งทางเลือก จึงต้องทำการตัดสินใจ ถ้าไม่มีทางเลือกก็ไม่มีมติตัดสินใจ
- 2) การตัดสินใจต้องมีจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างต้องการจะบรรลุและเราเองยังไม่แน่ใจว่าหนทางเลือกต่าง ๆ ที่จะทำได้นั้น ทางเลือกใดที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ดีกว่ากัน
- 3) การตัดสินใจเป็นเรื่องกระบวนการใช้ความคิดใช้หลักเหตุผลเป็นเกณฑ์ในการประเมินทางเลือก

ความสามารถของทางเลือก หลักเกณฑ์ที่นำมาใช้ในการประเมินทางเลือกที่สำคัญคือความสามารถของทางเลือกในการสนองต่อวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

สมคิด บางโม (2548 : 175) กล่าวว่า การตัดสินใจ หมายถึง การตัดสินใจเลือก ทางปฏิบัติ ซึ่งมีหลายทางเป็นแนวปฏิบัติไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ การตัดสินใจนี้อาจเป็นการตัดสินใจ ที่จะกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่งหลายอย่าง เพื่อความสำเร็จตรงตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ในทางปฏิบัติการตัดสินใจมักเกี่ยวข้องกับปัญหาที่ยุ่ยากสลับซับซ้อน และมีวิธีการแก้ปัญหาให้วินิจฉัยมากกว่าหนึ่งทางเสมอ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้วินิจฉัยปัญหาว่าจะเลือกสั่งการปฏิบัติโดยวิธีใด จึงจะบรรลุเป้าหมายอย่างดีที่สุดและบังเกิดผลประโยชน์สูงสุดแก่องค์กรนั้น

ณัชชา หมื่นชัยกุล (2546 : 6) กล่าวว่า การตัดสินใจ หมายถึงการเลือกคิด อันจะนำไปสู่การปฏิบัติหลาย ๆ ทางเลือกเพื่อให้ได้ทางเลือกที่เห็นว่าดีที่สุดเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้

บรรยงค์ โตจินดา (2548 : 178) กล่าวว่า การวินิจฉัยสั่งการหรือการตัดสินใจ หมายถึง การที่ผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาพิจารณาตัดสินใจและสั่งการในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง การวินิจฉัยสั่งการหรือการตัดสินใจเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก เพราะการวินิจฉัยสั่งการจะเป็นการเลือกทางเลือก ดำเนินการที่ดีที่สุดในการบรรเทาทางเลือกหลาย ๆ ทาง

สุธาทิพย์ ใหม่ชุ่ม (2550 : 14) ได้กล่าวว่า การตัดสินใจเป็นกระบวนการที่นำไปสู่ทางเลือก ในการตัดสินใจโดยอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีซึ่งเป็นการตัดสินใจที่มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย ซึ่งจะทำให้เกิดความสมดุลและเหมาะสมตามลักษณะของปัญหาที่จะทำให้เกิดแรงจูงใจผลักดันจากฝ่ายต่าง ๆ ได้แสดงพฤติกรรมออกมาไม่น้อยไม่เท่ากัน

Harrison (1981 : 3) ได้กล่าวว่า การตัดสินใจว่าเป็นกระบวนการ การประเมินผลเกี่ยวกับทางเลือก หรือ ตัวเลือก ที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมาย การคาดคะเนผลที่เกิดจากทางเลือกปฏิบัติ ที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายได้มากที่สุด

สรุปได้ว่า การตัดสินใจ หมายถึง การคัดเลือกที่มาจากกระบวนการคิด เป็นการแยกแยะแนวทางปฏิบัติหลาย ๆ ทางเพื่อให้ได้ทางเลือกที่ดีที่สุด และดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ มีเหตุผลประกอบการพิจารณา และมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนในการตัดสินใจ

2. ประเภท และความสำคัญของการตัดสินใจ

วรพจน์ บุษราคัมวดี (2551 : 111-113) ได้กล่าวว่า การตัดสินใจเป็นกระบวนการเลือก ทางเลือกใดทางเลือกหนึ่ง จากหลาย ๆ ทางเลือกที่ได้ พิจารณาหรือประเมินอย่างดีแล้วว่าเป็นทางให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร ในขณะที่การตัดสินใจจะเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญ และเกี่ยวข้องกับหน้าที่การบริหารหรือการจัดการเกือบ ทุกขั้นตอนไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจเพื่อการวางแผนการจัดองค์กร การจัดคนเข้าทำงาน การประสานงาน และการควบคุม เป็นต้น ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องมีบทบาทและหน้าที่ในการตัดสินใจ

ผู้บริหารที่ทำการตัดสินใจเลือกทางเลือกภายใต้สถานการณ์ต่าง ๆ นั้น อาจต้องทำการตัดสินใจในลักษณะที่แตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับข้อมูลข่าวสารที่จะเกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและเหตุการณ์ในอนาคต สำหรับการแบ่งประเภทของการตัดสินใจจึงขึ้นอยู่กับข้อมูลที่มีอยู่เป็นสำคัญอย่างไรก็ตาม ผู้ตัดสินใจสามารถคาดคะเนสถานการณ์ทั้งหมดที่จะเป็นไปได้ในอนาคตนั้น เป็นเพียงการระบุนความเป็นไปได้ของสถานการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้น ซึ่งผู้ตัดสินใจยังไม่ทราบถึงความแน่นอนของสถานการณ์จะเกิดขึ้น และสถานการณ์ทั้งหมดนั้นก็ยังมีเพียงสถานการณ์เดียวเท่านั้นที่จะเกิดขึ้น นอกนั้นอาจเป็นเพียงสถานการณ์ที่มีโอกาสเป็นไปได้แต่ไม่ได้เกิดขึ้นจริงก็ได้

จากความหมายข้างต้นผู้บริหารแต่ละคนอาจให้ความหมายและความสำคัญของการตัดสินใจที่แตกต่างกันออกไปในรายละเอียดของแต่ละสถานการณ์ ในส่วนที่พิจารณาเหมือนกัน ได้แก่

1. กระบวนการการตัดสินใจ เป็นการตัดสินใจที่ต้องผ่านกระบวนการวิเคราะห์และพิจารณาถึงข้อมูลที่เกิดขึ้นจากนั้นผู้บริหารจึงทำการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมและดีที่สุดสำหรับกระบวนการตัดสินใจประกอบด้วยขั้นตอนการแสวงหาข้อมูลการออกแบบการตัดสินใจ รวมทั้งการตัดสินใจเลือกทางเลือกเพื่อให้สามารถเลือกทางเลือกได้ดีที่สุด ดังนั้นในการวิเคราะห์และพิจารณาจะต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ และผ่านกระบวนการตัดสินใจนั่นเอง

2. การตัดสินใจเกี่ยวข้องกับทางเลือก การตัดสินใจเป็นความพยายามในการสร้างทางเลือกให้มากที่สุดเท่าที่ทำได้ ทางเลือกที่น้อยอาจปิดโอกาสความคิดสร้างสรรค์หรือทางเลือกที่ดีกว่าได้ ดังนั้นผู้บริหารจึงมีความจำเป็นต้องมีการฝึกฝนในการสร้างทางเลือกที่หลากหลาย และมีความสร้างสรรค์อีกด้วย การตัดสินใจเกี่ยวข้องกับทางเลือก ซึ่งโดยทั่วไปจะเป็นการตัดสินใจที่ไม่ได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติไว้ล่วงหน้าเป็นการตัดสินใจที่แตกต่างออกไปจากสถานการณ์ปกติ ที่ไม่ได้มีการกำหนดโครงสร้างการตัดสินใจไว้ ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องค้นหาแนวทางการตัดสินใจเพื่อ

3. การตัดสินใจเกี่ยวข้องกับโครงสร้างขององค์การ ผู้บริหารในแต่ละระดับจะมีบทบาทและหน้าที่ในการตัดสินใจที่แตกต่างกัน เช่น ผู้บริหารระดับสูงจะเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ ผู้บริหารระดับกลางจะเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจด้านการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารระดับปฏิบัติจะเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในการดำเนินงานให้สำเร็จตามระยะเวลา และเป้าหมายที่กำหนดไว้ การตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างขององค์การเป็นการตัดสินใจในงานประจำ โดยทั่วไปจะเป็นกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ขั้นตอนการปฏิบัติ เป็นต้น เพื่อให้ทุกคนทราบและถือปฏิบัติ ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องมีบทบาทในการกำหนดมาตรฐานและแนวทางการปฏิบัติไว้ล่วงหน้าในองค์การ

4. การตัดสินใจเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคลากร การตัดสินใจจะมีผลกระทบต่อบุคคลกลุ่ม และทั้งองค์การ ซึ่งพฤติกรรมของบุคคลแต่ละคนจะมีความแตกต่างกัน ดังนั้น ผู้บริหารจะต้องมีความเข้าใจและมีจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับบุคคล กลุ่ม และองค์การที่ดี จึงจะทำให้การตัดสินใจ ประสบความสำเร็จได้ สำหรับการตัดสินใจที่มีลักษณะสร้างสรรค์ที่เป็นการตัดสินใจที่เกิดจากความคิดริเริ่ม

ของผู้บังคับบัญชาเป็นสำคัญและเป็นการตัดสินใจโดยคน ๆ เดียว ส่วนการตัดสินใจโดยกลุ่มเป็นการตัดสินใจที่มีความสลับซับซ้อนที่ไม่สามารถตัดสินใจโดยคน ๆ เดียวได้ จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายก็จำเป็นที่จะต้องมีการตัดสินใจโดยกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ในการแบ่งประเภทของการตัดสินใจ สามารถแบ่งได้ ดังนี้

1. การตัดสินใจแบบโครงสร้าง (Structure) บางครั้งเรียกว่าแบบกำหนดไว้ล่วงหน้า เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นประจำ จึงมีมาตรฐานในการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาอยู่แล้ว โดยวิธีการในการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดจะถูกกำหนดไว้อย่างชัดเจนตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เช่น การหาระดับสินค้าคงคลังที่เหมาะสมหรือการเลือกกลยุทธ์ในการลงทุนที่เหมาะสมที่สุด เมื่อมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดค่าใช้จ่ายต่ำที่สุดหรือเพื่อให้เกิดกำไรสูงสุด การตัดสินใจแบบโครงสร้างนี้จึงมักใช้แบบจำลองทางคณิตศาสตร์ ความรู้ทางด้านวิทยาการการจัดการ การวิจัยเพื่อการดำเนินงานเข้ามาใช้เป็นต้น ตัวอย่างของการตัดสินใจ ได้แก่ การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับสินค้าคงคลัง การวิเคราะห์งบประมาณ การตัดสินใจด้านการลงทุนระบบการจัดส่ง เป็นต้น

2. การตัดสินใจแบบไม่เป็นโครงสร้าง (Unstructured) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหา ที่มีรูปแบบไม่ชัดเจนหรือมีความซับซ้อน จึงไม่มีแนวทางในการแก้ปัญหาแน่นอนเป็นปัญหาที่ไม่มีการระบุวิธีแก้ไว้อย่างชัดเจนว่าต้องทำอะไรบ้าง การตัดสินใจกับปัญหาลักษณะนี้จะไม่มีเครื่องมือ

3. การตัดสินใจแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi structure) เป็นการตัดสินใจแบบผสมระหว่างโครงสร้างและไม่เป็นโครงสร้าง ปัญหาแบบกึ่งโครงสร้างนี้จะใช้วิธีแก้ปัญหาแบบมาตรฐานและ การพิจารณาโดยมนุษย์รวมเข้าไว้ด้วยกัน คือ มีลักษณะเป็นกึ่งโครงสร้าง แต่มีความซับซ้อนมากขึ้นขั้นตอนจึงไม่ชัดเจนว่าจะมีขั้นตอนอย่างไร ปัญหาบางส่วนเขียนเป็นแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ได้แต่ปัญหาบางส่วนไม่สามารถเขียนออกมาในรูปของแบบจำลองได้ เช่น การทำสัญญาทางการค้า การกำหนดงบประมาณทางการตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

วุฒิชัย จานงค์ (2541 : 34) ได้กล่าวว่า การตัดสินใจเป็นเรื่องของการจัดการที่หลีกเลี่ยงไม่ได้และในการจัดการนั้น การตัดสินใจเป็นหัวใจในการปฏิบัติงานทุก ๆ เรื่องทุก ๆ กรณีเพื่อดำเนินการไปสู่วัตถุประสงค์ อาจมีเครื่องมือมาช่วยในการพิจารณาที่มีเหตุผลส่วนตัวอารมณ์ความรักใคร่ชอบพอ เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจ และมีลักษณะเป็นกระบวนการอันประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ต่อเนื่องกันไป ดังนี้

1) การแยกแยะตัวปัญหา (problem identification) ในขั้นตอนแรกของการตัดสินใจนั้น จึงเป็นเรื่องราวของการสร้างความแน่ใจ มั่นใจ โดยการค้นหาความเข้าใจกับตัวปัญหาที่แท้จริงก็เพราะเหตุว่ากระบวนการตัดสินใจจะเริ่มต้นตามขั้นตอนแรก เมื่อผู้ทำการตัดสินใจมีความรู้สึกว่าได้เกิดปัญหาขึ้นมานั้นก็คือ เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในว่าได้มีปรากฏบางสิ่งบางอย่างมิได้เป็นไปตามที่คาดคิด

2) การหาข่าวสารที่เกี่ยวกับตัวปัญหานั้น (information search) การเสาะหาข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวปัญหานั้นก็คือ การเสาะหาสิ่งที่เป็นสาเหตุหรือสิ่งที่ก่อให้เกิดปัญหานั้น ซึ่งอาจจะไม่ใช่สาเหตุโดยตรงก็ได้

3) การประเมินค่าข่าวสาร (evaluation of information) เป็นความจำเป็นที่จะต้องประเมินค่าดูว่าข่าวสารที่ได้มานั้นถูกต้องเหมาะสมเพียงพตรงกับเวลา และสามารถที่จะนำไปวิเคราะห์ปัญหาได้หรือไม่

4) การกำหนดทางเลือก (listing alternative) เป็นขั้นตอนสำคัญของการตัดสินใจ คือ การกำหนดทางเลือกมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เป็นการที่พยายามจะครอบคลุมวิถีทางที่จะแก้ปัญหาได้หลาย ๆ วิธีถ้าเรามีข่าวสารสมบูรณ์สำหรับปัญหาแต่ละเรื่อง เราอาจจะกำหนดทางเลือกได้เหมาะสมและครอบคลุมอย่างแท้จริงได้

5) การเลือกทางเลือก (selection of alternative) เมื่อได้กำหนดทางเลือกต่าง ๆ ออกมาแล้ว พร้อมทั้งกำหนดลำดับความสำคัญและความเหมาะสมในการแก้ปัญหาขั้นตอนต่อไป คือ การเลือกทางเลือกที่จะปฏิบัติการต่อไป (selection of a course of action) และขั้นนี้เองที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเป็นการตัดสินใจอย่างแท้จริง

6) การปฏิบัติตามการตัดสินใจ (implement of decision) เมื่อทางเลือกได้ถูกเลือกเข้ามาแล้วก็เป็นการปฏิบัติตามผลของการตัดสินใจหรือทางเลือก

วรพจน์ บุษราคัมวดี (2551 : 108) ได้กล่าวว่า การตัดสินใจเป็นกระบวนการของการแสวงหาทางเลือกที่มีอยู่จากทางเลือกต่าง ๆ และสามารถเลือกทางเลือกที่เป็นไปได้ โดยทั่วไปการตัดสินใจเป็นบทบาทหน้าที่ที่บ่งบอกถึงแตกต่างระหว่างผู้บริหารกับผู้ปฏิบัติ ซึ่งผู้บริหารที่ทำการตัดสินใจนั้นจะต้องมีหลักการและเหตุผล มีเจตคติ และวิจรรย์านที่ดี นอกจากนี้การตัดสินใจยังเป็นวิธีที่สามารถนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายองค์การ ดังนั้นผู้บริหารควรตระหนักอยู่เสมอว่าการตัดสินใจมิใช่เป็นเป้าหมายในตัวของมันเอง แต่เป็นเพียงแนวทางหรือเครื่องมือที่จะทำให้การบริหารสามารถประสบความสำเร็จลงได้ นอกจากนี้สิ่งสำคัญของการตัดสินใจที่ผู้บริหารจะต้องเริ่มต้น คือ การค้นหาวิธีการและแนวทางการปฏิบัติที่หลากหลาย ตลอดจนสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นขั้นตอน จากนั้นจึงทำการกำหนดแนวทางหรือวิธีการที่เหมาะสมที่สุด มีการใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการนำองค์การไปสู่ความสำเร็จต่อไป

สำหรับการตัดสินใจมีความสำคัญ ดังนี้

1. มีทางเลือกหลายทาง การตัดสินใจเพื่อปฏิบัติในแต่ละทางเลือกอาจจะอยู่ในรูปของนโยบาย ในการปฏิบัติงาน เทคนิคหรือขั้นตอนการดำเนินงาน ซึ่งการที่มีทางเลือกหลายทาง ถ้าอาศัยดุลพินิจ ส่วนตัวของผู้บริหารเพื่อการตัดสินใจนั้นอาจจะผิดพลาดขึ้นได้ ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องอาศัยเครื่องมือ หรือเกณฑ์ที่มีความเหมาะสมในด้านต่าง ๆ เข้ามาช่วยผู้บริหารเพื่อทำการตัดสินใจ

2. การที่มีข้อมูลในปัจจุบันมีจำนวนมาก ถ้าผู้บริหารนำดุลยพินิจส่วนตัวมาใช้ในการตัดสินใจบ่อยครั้งแล้ว โอกาสที่จะเกิดความผิดพลาดและขาดความรอบคอบจึงอาจเกิดขึ้นตามมาได้ด้วย เนื่องจากผู้บริหารไม่สามารถนำข้อมูลที่มีอยู่ทั้งหมดนั้นมาพิจารณาได้ครบถ้วนสมบูรณ์นั่นเอง

3. เพื่อลดความขัดแย้งเนื่องจากพื้นฐานความรู้ รวมทั้งประสบการณ์ของแต่ละบุคคล มีความแตกต่างกัน ดังนั้นในการตัดสินใจถ้าหากผู้บริหารไม่อาศัยหลักเกณฑ์หรือเครื่องมือที่เหมือนกัน มาทำการตัดสินใจแล้วอาจจะทำการตัดสินใจแตกต่างกันออกไปจนทำให้บุคลากรเกิดความขัดแย้งขึ้นได้

4. เพื่อลดความเสี่ยงหรือความไม่แน่นอนในการตัดสินใจของผู้บริหารที่ปราศจากกฎเกณฑ์หรือเครื่องมือแล้วโอกาสที่จะเกิดความผิดพลาดนั้นมีโอกาสเกิดขึ้นได้ แต่การตัดสินใจโดยใช้เครื่องมือที่มีความถูกต้องและเหมาะสมเข้ามาช่วยโอกาสของการตัดสินใจที่ผิดพลาดนั้นจะสามารถลดลงได้

ผู้บริหารที่มีการตัดสินใจที่ดีเปรียบเสมือนคนที่มีความคิดที่ดี ซึ่งจะช่วยให้สามารถประสบความสำเร็จในชีวิตการทำงาน ชีวิตส่วนตัว และชีวิตทางสังคมได้ในขณะเดียวกันการตัดสินใจที่ดีก็จะต้องมีหลักการและเหตุผลที่ดีด้วย จึงจะทำให้องค์กรเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงาน ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องแสวงหาแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาอยู่ตลอดเวลาเพื่อปรับปรุงการดำเนินงาน และการกำหนดแนวทางใหม่ ๆ เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อการทำงานได้

ทฤษฎีการบริหารองค์การในยุคหนึ่งได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับกระบวนการบริหาร (Management Process) อันได้แก่ การวางแผน การจัดการองค์การ การบริหารงานบุคคล การอำนวยความสะดวกและการควบคุม ต่อมาได้มีการปรับเปลี่ยนแนวคิดไปว่าแม้ว่าจะทำหน้าที่ดังกล่าวได้ดีเพียงใดก็ตามแต่ถ้าขาดการตัดสินใจที่ดีพอแล้วยากที่จะทำให้การบริหารองค์การสู่ความสำเร็จได้ การตัดสินใจจึงมีความสำคัญ 4 ประการ ดังนี้ (กุลชลี ไซยน์นตา. 2539: 134)

1. การตัดสินใจเป็นเครื่องวัดความแตกต่างระหว่างผู้บริหารกับผู้ปฏิบัติงาน ผู้ที่เป็นผู้บริหารในระดับต่าง ๆ จะต้องแสดงความรู้ ความสามารถในการตัดสินใจที่ดีกว่าผู้ปฏิบัติงาน ผู้บริหารจะต้องมีเหตุผล มีหลักการ มีเจตคติและวิจรรย์ญาณที่ดีกว่า ความสามารถในการตัดสินใจคือมูลค่าเพิ่มที่ผู้บริหารต้องทำให้เห็นว่า นี่คือการแตกต่างที่สมแล้วกับค่าจ้างเงินเดือนในตำแหน่งผู้บริหาร

2. การตัดสินใจเป็นมรรควิธีนำไปสู่เป้าหมายองค์การ ผู้บริหารควรตระหนักเสมอว่าการตัดสินใจมิใช่เป็นเป้าหมายในตัวของมันเอง แต่เป็นมรรควิธี แนวทาง วิธีการและเครื่องมือที่จะทำให้การบริหารองค์การประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ดังนั้น การกำหนดเป้าหมายองค์การให้ชัดเจนก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องเริ่มต้น การหาวิธีการและแนวทางปฏิบัติที่หลากหลายก็เป็นขั้นตอนที่กระทำตามมา และนี่คือการตัดสินใจนั่นเอง การกำหนดแนวทางวิธีการที่ดี ที่หลากหลาย และสร้างสรรค์จะนำพาให้องค์กรสู่ความสำเร็จได้

3. การตัดสินใจเป็นเสมือนสมองขององค์การ การตัดสินใจที่ดีก็เหมือนกับคนเรามีสมอง และระบบประสาทที่ดีก็จะทำให้ตัวเราประสบผลสำเร็จในชีวิตการทำงาน ชีวิตส่วนตัวและชีวิตทางสังคมได้

ในขณะที่เดียวกันถ้าเป็นการตัดสินใจขององค์กรที่ดีก็จะต้องมีสมอง และระบบประสาทขององค์กรที่ดี ด้วยจึงจะทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลได้ ผู้บริหารที่จะต้องกระตือรือร้น ใฝ่หาแนวทางแก้ไขปัญหายุ่ตลอดเวลา จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุงสถานการณ์ กำหนดแนวทางใหม่ ๆ ยกระดับมาตรฐานและป้องกันปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานตามแผนที่กำหนดไว้ได้

4. การตัดสินใจปัญหาเป็นกลยุทธ์การแก้ปัญหาในอนาคต ในทฤษฎีการตัดสินใจทั่วไปมองว่าเป็นการแก้ไขปัญหในอดีต ซึ่งได้แก่ปัญหาข้อขัดข้องซึ่งมีสะสมมาตั้งแต่ในอดีต และมีแนวโน้มมากขึ้นในอนาคต ซึ่งก็ไม่สามารถแก้ปัญหาได้หมดสิ้นและยังมีปัญหาใหม่ ๆ เข้ามาอีกมากมาย โดยเฉพาะการปรับเปลี่ยนกรอบแนวคิด (paradigm) ในการมองปัญหาใหม่ให้มองไปถึงปัญหาในอนาคต ซึ่งได้แก่ปัญหาป้องกัน รู้แล้วว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตก็ควรมีการตัดสินใจล่วงหน้าก่อนที่ปัญหาจะเกิดขึ้น ปัญหาเชิงพัฒนาที่เป็นอีกเรื่องหนึ่งซึ่งผู้บริหารต้องให้ความสนใจ เป็นการมองโดยใช้วิสัยทัศน์(vision) ของผู้บริหารในการพยากรณ์เหตุการณ์ในอนาคต กำหนดภาพอนาคต (scenario) ไว้พร้อมกำหนดทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาในแต่ละภาพอนาคตนั้นด้วย อาทิ ภาพอนาคตมุ่งเน้น 3 C ได้แก่ ลูกค้า (Customer) การแข่งขัน (Competition) และการเปลี่ยนแปลง (Change) ดังนั้นผู้บริหารเตรียมการที่จะคิดวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ในเรื่องดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นกลยุทธ์ในการบริการลูกค้าเหนือความคาดหวัง กลยุทธ์การแข่งขันสู่ความเป็นเลิศ และกลยุทธ์สู่องค์การอัจฉริยะ เป็นต้น

3. ปัญหาและอุปสรรคในการตัดสินใจ

ยุกัล (Yukl, 1989 : 253-261) ได้กล่าวว่า เมื่อทางเลือกของการแก้ปัญหาหรือตัดสินใจดำเนินงานต่าง ๆ ได้ถูกเสนอแนะโดยกลุ่มหรือโดยผู้นำ ทางเลือกเหล่านี้ก็จะถูกประเมิน จากนั้นทางเลือกที่ดีที่สุดหรือสมาชิกของกลุ่มเห็นพร้อมต้องกันมากที่สุดก็จะได้รับการเลือก ในกระบวนการนี้ผู้นำพึงต้องรู้ถึงอุปสรรคหรือสิ่งที่สามารถจะบั่นทอนประสิทธิภาพของการเลือกทางเลือกของกลุ่มลงไปได้ ซึ่งได้แก่

1. การเร่งรีบตัดสินใจ (Hasty Decision) การรีบเร่งทำการตัดสินใจคือการตัดสินใจที่ไม่ได้มีการประเมินทางเลือกต่าง ๆ ให้ดีก่อนทำการตัดสินใจเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่ง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการตัดสินใจ แม้ว่าจะได้มีการหาทางเลือกมาอย่างมีประสิทธิภาพก็ตาม สิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดความรีบเร่งในการตัดสินใจของกลุ่มก็คือกลุ่มที่มีลักษณะ ความคิดเห็นไปในทางเดียวกัน หรือกลุ่มที่เป็นพรรคพวกเดียวกัน ซึ่งเป็นทางหนึ่งประการที่สองที่ทำให้รีบเร่งในการตัดสินใจของกลุ่ม คือเวลา โดยเฉพาะเมื่อการตัดสินใจกระทำใกล้ ๆ จะได้เวลาปิดการประชุม ทุกคนจึงมักต้องการให้เสร็จสิ้นไป ไม่อยากให้เลื่อนไปพิจารณาในคราวหน้า หรือต้องมีการประชุมเพื่อพิจารณาอีกครั้ง

2. ความไม่สมบูรณ์ของการมีส่วนร่วม (Incomplete Participation) หรือการไม่มีส่วนร่วมจริงของสมาชิกในการตัดสินใจ กรณีนี้เกิดขึ้นได้เมื่อสมาชิกของกลุ่มบางส่วนไม่มีโอกาสหรือไม่อยาก

แสดงความคิดเห็น ทั้งนี้เพราะมีสมาชิกของกลุ่มบางคน แสดงการสนับสนุนต่อทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งอย่างจริงจังและเคร่งเครียดจนทำให้พวกเขาไม่ยอมโต้แย้งจึงเงียบเฉย โดยเฉพาะเมื่อผู้ให้การสนับสนุนนั้นมีตำแหน่งหน้าที่ค่อนข้างสูง หรือการได้รับความเห็นชอบจากผู้นำของกลุ่ม ซึ่งการเงียบของสมาชิกบางส่วนทำให้ผู้นำและสมาชิกคนอื่น ๆ ลงความเห็นว่านั่นคือการเห็นชอบด้วย ซึ่งตามความเป็นจริงอาจจะไม่เห็นด้วย ดังนั้นประชาคมติของการตัดสินใจจึงเป็นประชาคมติที่ผิด (False Consensus) อันทำให้คุณภาพของการตัดสินใจต่ำได้ และไม่เป็นที่ยอมรับของสมาชิกบางที่ที่เงียบได้ (Silent Majority) ผู้นำสามารถจะทำให้การมีส่วนร่วมสมบูรณ์ได้ โดยการสนับสนุนให้สมาชิกทุกคนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและประเมินแต่ละทางเลือก โดยป้องกันไม่ให้มีการแสดงอาการขู่เข็ญ พุดเย้ยหยัน หรือขู่สมาชิกที่โต้แย้งได้

3. การแบ่งกลุ่มหรือแบ่งพวก (Polarization) การแบ่งกลุ่มหรือแบ่งพวกจะเกิดขึ้นเมื่อในกลุ่มตัดสินใจ เมื่อสมาชิกมีความคิดเห็นในแนวทางเลือกต่างกันแค่ 2 แนวทางอย่างชัดเจน และต่างฝ่ายก็สนับสนุนทางเลือกของตนอย่างเอาจริงเอาจังและเคร่งเครียด โดยไม่สนใจที่จะพิจารณาในส่วนตัวของทางเลือกของอีกฝ่ายหนึ่ง ไม่มีใครสนใจในส่วนที่เหมือนกันของทางเลือกทั้งสอง แต่จะหาทางโจมตีจุดอ่อนของกันและกัน การต่อสู้ด้วยอารมณ์จะมีมาก บางทีกว่าความสนใจในเป้าหมายของการตัดสินใจ สมาชิกแต่ละฝ่ายจะแย่งกันพุด พุดสอดแทรกอีกฝ่ายหนึ่ง เมื่อต่างฝ่ายต่างไม่สนใจว่าพุดว่าอะไร ต่างก็ไม่เข้าใจว่าอีกฝ่ายพุดอะไรในที่สุด

4. การวางแผนปฏิบัติการ (Superficial Action Planning) ขั้นสุดท้ายของการตัดสินใจโดยกลุ่มก็คือการกำหนดแผนที่จะทำการตัดสินใจไปสู่การปฏิบัติหรือแผนปฏิบัติการดังนั้นในทางเลือกควรมีรายละเอียดแต่ละขั้นตอนค่อนข้างละเอียด วิธีการติดตามดูความก้าวหน้าก็ควรถูกกำหนดไว้ด้วย เพราะว่าการตัดสินใจถึงแม้จะดีอย่างไรก็พบว่าไม่สามารถประสบความสำเร็จได้ เพราะไม่มีสมาชิกคนใดสนใจหรือใส่ใจจะนำไปปฏิบัติ แผนปฏิบัติการจึงนับว่าสำคัญมาก เพราะจะสามารถบอกว่าจะอะไรอาจจะเกิดจากความผิดพลาดได้ในขั้นตอนปฏิบัติเหตุการณ์เหล่านั้นเราควรจะหาวิธีการป้องกันอย่างไรไว้ล่วงหน้าและจะหลีกเลี่ยงการสูญเสียจากเหตุการณ์ที่ต้องเกิดขึ้นน้อยที่สุดอย่างไร

ข้อสำคัญอีกประการหนึ่งของแผนปฏิบัติการคือ การต้องกำหนดหรือพิจารณามอบหมายให้บุคคลรับผิดชอบกิจกรรมแต่ละส่วน เพื่อให้การตัดสินใจประสบความสำเร็จตามต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องถามสมาชิกในที่ประชุมว่าบุคคลใดจะรับผิดชอบส่วนไหน จึงทำให้เห็นชัดได้เลยว่าถ้าผู้ปฏิบัติได้เป็นผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทางเลือกก็จะถูกนำไปปฏิบัติด้วยความเข้าใจอันถูกต้อง และมีความรู้สึกรับผิดชอบมากขึ้น เพราะได้ร่วมในการเลือกทางเลือกด้วย แต่ถ้าไม่ใช่ผู้ปฏิบัติโดยตรง ผู้ที่จะมอบหมายต้องให้ข้อมูลอย่างดี และต้องสร้างความเข้าใจอย่างถูกต้องด้วย เพื่อการยอมรับในผลการตัดสินใจและเต็มใจที่จะรับผิดชอบปฏิบัติตามอย่างเต็มความสามารถ

4. กระบวนการตัดสินใจ

อุไร มั่นหมั่น (2539 : 11-12) ได้สรุปว่า กระบวนการตัดสินใจ ซึ่งนักวิชาการหลายท่านกล่าวไว้พอสรุปเป็น 6 ขั้นตอนคือ

1. การพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องการ หรือ ประเด็นของปัญหาที่จะตัดสินใจจะต้องทราบ ว่าวัตถุประสงค์ที่ต้องการคืออะไร ในกรณีที่เป็นการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาที่จำเป็นต้องทราบปัญหาที่แท้จริงก่อน โดยพิจารณาเหตุการณ์ในอดีต ปัจจุบัน และคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคตทำให้ได้ว่า ปัญหาคืออะไร

2. การวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจขององค์การต่าง ๆ แต่ละครั้งย่อมมี ผลกระทบกระเทือนถึงบุคคลอื่น ๆ ด้วย เช่นในด้านบุคคลควรพิจารณาผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา ตลอดจนบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับปัญหา

3. ควรหาทางเลือก เป็นการพิจารณาลู่ทางในการตัดสินใจ ซึ่งอาศัยความรู้ทางวิชาการ ประสบการณ์ คำปรึกษาหารือ หาทางเลือกไว้หลาย ๆ ทาง

4. การกำหนดกฎเกณฑ์ในการตัดสินใจ และการประเมินทางเลือก โดยใช้การวิเคราะห์ หลักเกณฑ์และวิธีการบางประการ เป็นหลักรวมทั้งต้องใช้ประสบการณ์วิจารณ์ญาณและความคิด ริเริ่มประกอบการพิจารณาเปรียบเทียบผลได้ผลเสียของทางเลือกแต่ละอย่าง ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินค่า และเปรียบเทียบควรจะต้องครอบคลุมถึง

4.1 ความเหมาะสมของทางเลือกนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

4.2 เปรียบเทียบผลประโยชน์ ค่าใช้จ่าย ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล

4.3 ทางเลือกนั้น ๆ จะต้องเป็นทางเลือกที่จะปฏิบัติได้จริง ๆ

4.4 ผลอันไม่พึงปรารถนาที่อาจจะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจใช้ทางเลือกนั้น ๆ จะต้อง มีน้อยที่สุด หรือถ้ามีต้องหาทางป้องกันและควบคุมไว้

4.5 รับผิดชอบที่จะดำเนินการตามแนวทางที่ตัดสินใจเห็นชอบ และพร้อมที่จะปฏิบัติตาม ทางเลือก ที่จะดำเนินการ

4.6 ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการให้ผลทันกับสถานการณ์

5. การตัดสินใจเลือกวิธีที่ดีที่สุด ขั้นตอนนี้ เป็นการตัดสินใจขั้นตอนสุดท้ายของการเลือก แนวทางปฏิบัติ ที่จะนำไปดำเนินการจริง ซึ่งเป็นผลจากการเปรียบเทียบและวิเคราะห์ทางเลือกต่าง ๆ ว่าทางใดจะได้ผลดีที่สุด ณ จุดนี้ ต้องยอมรับความจริงว่านอกจากการวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารที่ เกี่ยวข้องแล้ว ประสบการณ์ วิจารณ์ญาณ และความสามารถในการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคตของ ผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจ และการตัดสินใจที่ดีที่สุด คือ การตัดสินใจที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ผลดีที่สุด

6. การดำเนินการและติดตามผล ในระหว่างประเมินทางเลือกผู้ทำการตัดสินใจจะต้องวาง แนวทางการดำเนินงานสำหรับทางเลือกแต่ละทางไว้ การดำเนินการจะมีประสิทธิภาพได้ก็ต่อเมื่อผู้

ปฏิบัติเต็มใจ และสามารถปฏิบัติได้ซึ่งจะต้องมีการมอบอำนาจหน้าที่ที่ชัดเจนในการดำเนินการและต้องให้หลักในการติดต่อสื่อสารข้อความช่วยเหลือ ให้การตัดสินใจเป็นที่ยอมรับและเต็มใจปฏิบัติตามด้วย แนวทางการดำเนินการนั้นจะต้องกำหนดงบประมาณหรือตารางเวลาของการดำเนินการ เพื่อให้สามารถติดตามผล และวัดความคืบหน้า มีผลตามความคาดหมายไว้หรือไม่ ซึ่งการติดตามผลมีความสำคัญต่อกระบวนการตัดสินใจด้วยสาเหตุใหญ่ 2 ประการคือ

6.1 การทำให้ผู้ทำการตัดสินใจรับรู้ถึงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นใหม่ ๆ จากทางเลือกที่ได้ตัดสินใจเลือกไปแล้ว

6.2 ทำให้ผู้ทำการตัดสินใจสามารถประเมินประสิทธิภาพ ในการตัดสินใจของตนเองได้ ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการติดตามผล จะนำไปสู่การตัดสินใจของผู้บริหาร หรือผู้ทำการตัดสินใจจึงอาจกล่าวได้ว่า กระบวนการตัดสินใจของผู้ทำการตัดสินใจเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและไม่มีที่สิ้นสุด

วุฒิชัย จานงศ์ (2541 : 28-32) ได้แบ่งเทคนิคในการตัดสินใจเป็น 6 ประเภท ดังนี้

1. การใช้ความรู้สึก ในการตัดสินใจที่มนุษย์โดยทั่วไปจะใช้จะโดยรู้ตัวหรือไม่ก็ตามมักจะออกมาในลักษณะของการใช้ความรู้สึก (Intuition) ว่าเหตุการณ์ในอนาคตน่าจะเป็นเช่นนั้น เช่นนี้ ผู้ทำการตัดสินใจบางคนหรือบางกลุ่มอาจจะมีได้ใช้แต่เพียงความรู้สึกเท่านั้น แต่อาจจะครอบคลุมไปถึงการใช้ “ลางสังหรณ์” (Hunch)

2. การใช้ประสบการณ์ วิธีที่ใช้กันมากในการทำการตัดสินใจไม่น้อยไปกว่าการใช้ความรู้สึกก็คือ การใช้ประสบการณ์ เนื่องจากผู้ที่มีประสบการณ์อย่างมากมานั้น สามารถที่จะมองการณ์ต่าง ๆ ได้ทะลุปรุโปร่ง ในหลายกรณีอาจจะดีกว่าผู้ที่มีความรู้ หรือการศึกษาสูง ๆ ในบางสังคม/ชุมชน ยังมีการยอมรับว่าผู้ที่มีประสบการณ์มาก ๆ นั้น คือ ผู้มีปัญญา (wise-man)

3. การใช้ความลังเลรีรอ วิธีนี้เป็นการบอกลักษณะของผู้ทำการตัดสินใจว่าไม่ค่อยจะกล้าตัดสินใจ (Indecisive) ปล่อยให้เวลาเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้คลี่คลายปัญหา

4. การใช้ดุลยพินิจ การตัดสินใจโดยใช้ดุลยพินิจ จะเกิดขึ้นกับผู้ตัดสินใจที่มีความกล้าพอที่จะตัดสินใจ (Decisive) ซึ่งความรู้สึก ค่านิยม ความเชื่อและทัศนคติตลอดจนประสบการณ์ต่าง ๆ จะมีส่วนส่งเสริมให้การใช้ดุลยพินิจนี้เป็นไปได้ด้วยความเหมาะสม อย่างไรก็ตามการใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจนั้นจะเป็นเรื่องเฉพาะตัวแต่ละเอกบุคคลหรือแต่ละบุคคลที่ไม่เหมือนกัน

5. การใช้ตัวแบบ การสร้างตัวแบบขึ้นมาประกอบการตัดสินใจจะเป็นการมองหาเส้นทางว่าอะไร จะเกิดขึ้นในแต่ละจุดของการตัดสินใจจะเป็นการสร้างภาพรวม (Total picture) ของกระบวนการตัดสินใจเลือกทางเลือกตั้งแต่ต้นจนจบของแต่ละประเด็นปัญหา และผลกระทบแต่ละขั้นตอนของประเด็นปัญหาเหล่านั้น ซึ่งจะเอื้อประโยชน์อย่างมากในกรณีที่ประเด็นปัญหามีความสลับซับซ้อน

6. การใช้เชิงปริมาณ เทคนิคการใช้เชิงปริมาณนี้ได้พัฒนามาจากการสร้างตัวแบบจะทรงคุณค่าและมีประโยชน์มากมายในประเด็นปัญหาที่มีความสำคัญ และมีความยุ่งยากมาก ๆ เท่านั้นในชีวิตของการทำการตัดสินใจในกรณีธรรมดาทั่ว ๆ ไป อาจส่งประโยชน์ไม่คุ้มค่าใช้จ่าย และเวลา

Simon (1960 : 40-41) ได้กล่าวว่า กระบวนการตัดสินใจมีด้วยกัน 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การค้นหาข่าวสาร (Intelligent Activity) ซึ่งได้แก่ การดำเนินการค้นหาข่าวสารข้อมูล และรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ประกอบการพิจารณาตัดสินใจ
2. กิจกรรมออกแบบ (Design Activity) ซึ่งได้แก่ การดำเนินการค้นหาจัดตั้งและวิเคราะห์หนทางเลือกต่าง ๆ ที่อาจจะเป็นทางออกของการตัดสินใจในประเด็นหรือปัญหาที่ต้องการตัดสินใจ
3. กิจกรรมเลือก (Choice Activity) ซึ่งได้แก่ การดำเนินการตัดสินใจเลือกหนทางใดหนทางหนึ่งจากบรรดาหนทางเลือกต่าง ๆ ที่ได้ค้นหามาแล้วในกิจกรรมออกแบบและเป็นหนทางที่สามารถเป็นไปได้ด้วย
4. ขั้นประเมินและทบทวน (Review Activity) เป็นขั้นตอนที่จะทบทวนและประเมินผลถึงหนทางที่ได้เลือกไว้แล้ว

ขนงกรณ์ กุณฑลบุตร (2547 : 50-52) ได้กล่าวว่า การตัดสินใจเป็นกระบวนการ (Process) และต้องมีการพิจารณา ข้อมูลต่าง ๆ อย่างรอบคอบ จากนั้นจึงทำการกำหนดทางเลือกและเลือกทางที่ดีที่สุดขึ้นมาและนำไปสู่การปฏิบัติต่อไป ซึ่งแนวความคิดของนักวิชาการได้แบ่งขั้นตอนการตัดสินใจไว้มีลักษณะที่ใกล้เคียงกัน โดยทั่วไปกระบวนการตัดสินใจจะมีความแตกต่างกันในด้านการจัดกลุ่มของแต่ละขั้นตอนสำหรับกระบวนการตัดสินใจ ดังนี้

1. การกำหนดปัญหาและวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา สำหรับขั้นตอนแรกของการตัดสินใจจะเป็นการกำหนดปัญหาและวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาให้เกิดความชัดเจนก่อน ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นกับองค์การบางครั้งยากต่อการระบุมาจากสาเหตุใด เช่น องค์การประสบปัญหาเกี่ยวกับต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นซึ่งอาจเกิดขึ้นจากหลายสาเหตุ ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องทำการศึกษาวิเคราะห์เพื่อระบุ และกำหนดปัญหาให้ชัดเจนว่าเกิดจากสาเหตุอะไร โดยทั่วไปการแบ่งประเภทของปัญหา ได้แก่ ปัญหาที่เป็นมาตั้งแต่อดีตและปัญหามีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้นในอนาคต ปัญหาที่ทราบล่วงหน้าว่าจะเกิดขึ้นและควรเตรียมการป้องกันหรือปัญหาเฉพาะด้านเป็นปัญหาที่เกิดจากสาเหตุเดียว และสามารถแก้ไขสำเร็จได้ง่าย เป็นต้น ดังนั้นการกำหนดปัญหาและวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาจึงเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมากที่สุดต่อการตัดสินใจ

2. การกำหนดทางเลือกต่าง ๆ ที่จะใช้แก้ปัญหา เมื่อผู้บริหารสามารถกำหนดปัญหาได้ชัดเจนแล้ว โดยจะต้องมีการกลั่นกรองข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับปัญหาทั้งหมด เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับสถานะแวดล้อมภายในและภายนอกองค์การเพื่อค้นหาปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นองค์ประกอบของปัญหาที่มีระดับ

ความรุนแรงแตกต่างกัน ข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งหมดจะถูกนำมากำหนดเป็นทางเลือกเพื่อแก้ไขปัญหา ทางเลือกที่กำหนดในขั้นตอนนี้อาจมีหลายทางเลือก เช่น ทางเลือกในการแก้ปัญหาต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นอาจเกิดขึ้นได้ตั้งแต่การปรับวิธีการทำงานของฝ่ายผลิต การฝึกอบรมทีมงานเพื่อเพิ่มทักษะการผลิต การปรับปรุงการออกแบบผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

3. การประเมินผลทางเลือกต่าง ๆ ที่ได้กำหนดหลังจากวิเคราะห์ปัญหา ทำการกำหนดทางเลือกต่าง ๆ ที่จะใช้แก้ปัญหา จากนั้นจึงทำการประเมินผลทางเลือกต่าง ๆ ซึ่งเป็นแนวทางการนำปัญหาไปสู่การแก้ไข ในขั้นตอนนี้ผู้ตัดสินใจจะวิเคราะห์และประเมินว่าทางเลือกใดสามารถแก้ไขปัญหาได้ดีที่สุด ทางเลือกใดควรจะดำเนินการก่อนและหลัง มีการใช้กระบวนการชั่งน้ำหนักเพื่อพิจารณาถึงผลดีและผลเสียในแต่ละทางเลือกด้วย นอกจากนี้จะต้องพิจารณาด้วยว่าการตัดสินใจในทางเลือกหนึ่ง ย่อมส่งผลกระทบต่อปัญหาอื่น ๆ ตามมาได้ ดังนั้นควรวิเคราะห์และประเมินทางเลือกอย่างรอบคอบ สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นจะเป็นการพิจารณาปัญหาจากภายในองค์กรมากกว่าภายนอก เช่น บุคลากร อุปกรณ์ขาดแคลนแนวทางแก้ไขสามารถทำได้โดยการเพิ่มบุคลากรการจัดซื้ออุปกรณ์เพิ่ม เป็นต้น

ขั้นตอนในการตัดสินใจ ได้แก่ ขั้นตอนการกำหนดปัญหาและวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา การกำหนดทางเลือกต่าง ๆ ที่จะใช้แก้ปัญหา การประเมินผลทางเลือกต่าง ๆ ที่ได้กำหนดการตัดสินใจเลือกที่เหมาะสมที่สุด การดำเนินการตามทางเลือกที่ตัดสินใจ รวมทั้งการประเมินผลที่เกิดจากทางเลือกนั้น ๆ ตามลำดับ

4. การตัดสินใจเลือกที่เหมาะสมที่สุด เป็นการนำเอาทางเลือกต่าง ๆ มาเปรียบเทียบกับทางเลือกใดจะเหมาะสมและเป็นไปได้มากกว่ากัน เช่น องค์กรมีเงินทุนไม่เพียงพออาจใช้ทางเลือกที่เป็นไปได้มากที่สุด คือ การกู้ยืมจากภายนอก การนำเงินกำไรสะสมมาใช้ เป็นต้น

5. ดำเนินการตามทางเลือกที่ตัดสินใจ เป็นการเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดและมีความเหมาะสมมากที่สุด จากนั้นจึงนำผลการตัดสินใจสู่การปฏิบัติและประเมินผลต่อไป

6. ประเมินผลที่เกิดจากทางเลือกนั้น ๆ การประเมินผลเป็นการพิจารณาคุณค่าของผลงานและความแตกต่างระหว่างผลการปฏิบัติงานกับเกณฑ์ และมาตรฐานที่ได้เลือกจากทางเลือกที่ตัดสินใจ ทั้งนี้ผู้บริหารต้องทำการเปรียบเทียบผลงานกับเกณฑ์ และมาตรฐานก่อนว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ และความแตกต่างนั้นมีความสำคัญมากน้อยเพียงใด จะก่อให้เกิดความเสียหายหรือไม่มากน้อยเพียงใด โดยตีค่าของความแตกต่างนั้นจากผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นว่าเป็นผลดีหรือผลเสียต่อองค์กรอย่างไร

กระบวนการตัดสินใจ (Process of decision making) หมายถึง การกำหนดขั้นตอนของการตัดสินใจตั้งแต่ขั้นตอนแรกไปจนถึงขั้นตอนสุดท้าย การตัดสินใจโดยมีลำดับขั้นของกระบวนการดังกล่าว เป็นการตัดสินใจโดยใช้หลักเหตุผลและมีกฎเกณฑ์ ซึ่งเป็นการตัดสินใจโดยใช้ระเบียบวิธีทาง

วิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือช่วยในการหาข้อสรุปเพื่อการตัดสินใจ ขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจมีอยู่หลายรูปแบบ แล้วแต่ความคิดเห็นของนักวิชาการ พลันเกต และแอ็ตเนอร์ (Plunkett and Attner. 1994 : 162 อ้างใน กุลชลี ไชยน์นตา. 2539 :135-139) ได้เสนอลำดับขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจเป็น 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การระบุปัญหา (Define the problem) เป็นขั้นตอนแรกที่มีความสำคัญอย่างมาก เพราะการระบุปัญหาได้ถูกต้องหรือไม่ ย่อมมีผลต่อการดำเนินการในขั้นต่อ ๆ ไปของกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการตัดสินใจด้วย

ขั้นที่ 2 การระบุข้อจำกัดของปัจจัย (Identify limiting factors) เมื่อสามารถระบุปัญหาได้ถูกต้องแล้ว ผู้บริหารควรพิจารณาถึงข้อจำกัดต่าง ๆ ขององค์การ โดยพิจารณาจากทรัพยากรซึ่งเป็นองค์ประกอบของกระบวนการผลิต ได้แก่ กำลังคน เงินทุน เครื่องจักร สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ รวมทั้งเวลาซึ่งมักเป็นปัจจัยจำกัดที่พบอยู่เสมอ ๆ การรู้ถึงข้อจำกัดหรือเงื่อนไขที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ จะช่วยให้ผู้บริหารกำหนดขอบเขตในการพัฒนาทางเลือกให้แคบลงได้ ตัวอย่างเช่น ถ้ามีเงื่อนไขว่าต้องส่งสินค้าให้แก่ลูกค้าภายในเวลา 1 เดือน ทางเลือกของการแก้ไขปัญหาการผลิตสินค้าไม่เพียงพอที่มีระยะเวลาดำเนินการมากกว่า 1 เดือน ก็ควรถูกตัดทิ้งไป

ขั้นที่ 3 การพัฒนาทางเลือก (Develop potential alternatives) ขั้นตอนต่อไป ผู้บริหารควรทำการพัฒนาทางเลือกต่าง ๆ ขึ้นมา ซึ่งทางเลือกเหล่านั้นควรเป็นทางเลือกที่มีศักยภาพและมีความเป็นไปได้ ในการแก้ปัญหาให้น้อยลงหรือให้ประโยชน์สูงสุด ตัวอย่างเช่น กรณีที่องค์การประสบปัญหาเวลาการผลิตไม่เพียงพอ ผู้บริหารอาจพิจารณาทางเลือกดังนี้ 1) เพิ่มการทำงานกะพิเศษ 2) เพิ่มการทำงานล่วงเวลาโดยใช้ตารางปกติ 3) เพิ่มจำนวนพนักงานหรือ 4) ไม่ทำอะไรเลยในการพัฒนาทางเลือกผู้บริหารอาจขอความคิดเห็นจากนักบริหารอื่น ๆ ที่ประสบความสำเร็จทั้งภายในและภายนอกขององค์การ ซึ่งอาจใช้วิธีการปรึกษาหารือเป็นรายบุคคล หรือจัดการประชุมกลุ่มย่อยขึ้น ข้อมูลที่ได้รับจากบุคคลเหล่านั้นเมื่อผนวกรวมกับสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ ความคิดสร้างสรรค์และประสบการณ์ของตนเองจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถพัฒนาทางเลือกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์ทางเลือก (Analyze the alternatives) เมื่อผู้บริหารได้ทำการพัฒนาทางเลือกต่าง ๆ โดยจะนำเอาข้อดีและข้อเสียของแต่ละทางเลือกมาเปรียบเทียบกับกันอย่างรอบคอบ ทางเลือกบางทางเลือกที่อยู่ภายใต้ข้อจำกัดขององค์การก็อาจทำให้เกิดผลต่อเรื่องที่ไม่พึงประสงค์ตามมา เช่น ทางเลือกหนึ่งของการเพิ่มผลผลิต ได้แก่ การลงทุนติดตั้งระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งจะช่วยให้แก้ปัญหาได้ แต่อาจมีปัญหาเกี่ยวกับการลดลงของขวัญกำลังใจของพนักงานในระยะต่อมา เป็นต้น

ขั้นที่ 5 การเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด (Select the best alternative) เมื่อผู้บริหารได้ทำการวิเคราะห์และประเมินทางเลือกต่าง ๆ แล้ว ผู้บริหารควรเปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียของแต่ละ

ทางเลือกอีกครั้งหนึ่ง เพื่อพิจารณาทางเลือกที่ดีที่สุดเพียงทางเดียว ทางเลือกที่ดีที่สุดควรมีผลเสียต่อเนื่องในภายหลังน้อยที่สุด และให้ผลประโยชน์มากที่สุด แต่บางครั้งผู้บริหารอาจตัดสินใจเลือกทางเลือกแบบประนีประนอมโดยพิจารณาองค์ประกอบที่ดีที่สุดของแต่ละทางเลือก

ขั้นที่ 6 การนำผลการตัดสินใจไปปฏิบัติ (Implement the decision) เมื่อผู้บริหารได้ทางเลือกที่ดีที่สุดแล้ว ก็ควรมีการนำผลการตัดสินใจนั้นไปปฏิบัติเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรกำหนดโปรแกรมของการตัดสินใจ โดยระบุถึงตารางเวลาการดำเนินงานงบประมาณ และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติ ควรมีการมอบหมายอำนาจหน้าที่ที่ชัดเจน และจัดให้มีระบบการติดต่อสื่อสารที่จะช่วยให้การตัดสินใจเป็นที่ยอมรับ นอกจากนี้ผู้บริหารควรกำหนดระเบียบวิธี กฎ และนโยบาย ซึ่งมีส่วนสนับสนุนให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 7 การสร้างระบบควบคุมและประเมินผล (Establish a control and evaluation system) ขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการตัดสินใจ ได้แก่ การสร้างระบบการควบคุมและการประเมินผล ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารได้รับข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ ข้อมูลย้อนกลับจะช่วยให้ผู้บริหารแก้ปัญหาหรือทำการตัดสินใจใหม่ได้โดยได้ผลลัพธ์ของการปฏิบัติที่ดีที่สุด

5. เทคนิค และปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยภายนอก จะมีผลต่อการตัดสินใจ จึงได้อธิบายเหตุผลในการกระทำสิ่งใดของมนุษย์ว่าเกิดจากปัจจัย มีดังต่อไปนี้

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2548 : 283-285) ได้กล่าวว่า การตัดสินใจเชิงคุณภาพเป็นเทคนิคที่ไม่ได้นำตัวเลขหรือแบบทางคณิตศาสตร์มาช่วย ในการตัดสินใจแต่เป็นการใช้ทักษะความรู้ สติปัญญา และประสบการณ์ของผู้จัดทำตัดสินใจเป็นสำคัญ การตัดสินใจเชิงคุณภาพ 4 เทคนิค ได้แก่ การระดมสมอง มติเอกฉันท์ เทคนิคเดลฟาย และกลุ่มคุณภาพ รายละเอียด มีดังนี้

1. การระดมสมอง เป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลที่เก่าแก่ที่สุดวิธีหนึ่งและมีประสิทธิผลที่ก่อให้เกิดความคิดแปลกใหม่ เนื่องจากเป็นเทคนิคที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดจินตนาการและก่อให้เกิดความคิดที่กว้างขวาง เป็นวิธีประสานความคิดโดยมุ่งแก้ไขปัญหาใดปัญหาหนึ่ง และทำให้เกิดความคิดดี ๆ ที่หลากหลายมากขึ้น การระดมสมองที่ดีจำเป็นต้องสนับสนุนให้บุคลากรเสนอความคิดเห็น โดยไม่ถูกขัดจังหวะถูกโต้แย้งหรืออธิบายความหมายเพิ่มเติม โดยปล่อยให้คิดอย่างอิสระกระตุ้นให้มีข้อคิดเห็นมากขึ้น การระดมสมองมีหลักที่สำคัญ คือ จะไม่มีการตัดสินใจความคิดที่สมาชิกเสนอทุกความคิดจะไม่มีการนำไปวิพากษ์วิจารณ์หรือประเมินค่าก่อนจะนำความคิดที่เสนอออกมาทั้งหมดก่อนจะต้องมีการยอมรับความคิดที่แปลกใหม่ และเป็นการให้ได้จำนวนความคิดมากกว่าเน้นคุณภาพของความคิดยิ่งได้ความคิดมากโอกาสได้ความคิดดี ๆ ก็มีมากขึ้น

2. มติเอกฉันท์ การตัดสินใจโดยทั่วไปจะใช้หลักเสียงส่วนใหญ่หรือเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ ในกรณีที่มีการใช้เสียงแบบพวกมากลากไปหรือคนส่วนมากอาจใช้เหตุผลสู้กับคนส่วนน้อยไม่ได้ ดังนั้นเพื่อให้มีการใช้เหตุผลอย่างไตร่ตรองก็ควรจะมีอภิปรายวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างรอบคอบทุกแง่มุมแล้ว พยายามที่หักล้างด้วยเหตุผลจนกระทั่งทุกฝ่ายทุกคนมีความเห็นเป็นแบบมติเอกฉันท์หรือ การเห็นพ้องต้องกันจะทำให้ไม่เกิดภาวะผู้ชนะและผู้แพ้แต่อย่างไร การตัดสินใจโดย มติเอกฉันท์ มีการหลักสำคัญ คือ ใช้เหตุผลให้เสนอข้อคิดเห็นของตนเองให้แจ่มแจ้งและมีเหตุผลที่สุดและต้องฟังปฏิกิริยาจากคนอื่น ๆ ด้วยไม่เน้นการแพ้ชนะ แต่เน้นชนะร่วมกันคิดเห็น หลักการอภิปรายเหมือนกันไม่เปลี่ยนใจง่าย ๆ ใครที่คิดมีข้อมูลดีก็ควรจะเข้าร่วมในการแสดงความ

3. เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) เป็นเทคนิคที่คิดค้นวิธีเสาะหาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเพื่อใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจ โดยเสาะหาความคิดเห็นที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่มคนเกี่ยวกับความเป็นไปในอนาคตในเรื่องเกี่ยวกับเวลา ปริมาณ และสภาพที่ต้องการจะให้เป็นการเสาะหาความคิดเห็นด้วยการสอบถามแทนการเรียกประชุม มีหลักการที่สำคัญ คือ ผู้เชี่ยวชาญที่เข้าร่วมใช้วิธีการเสนอความคิดเห็นโดยตอบสนองแบบสอบถาม ผู้เชี่ยวชาญที่เข้าร่วมโครงการ จะไม่ทราบว่ามีผู้ใดเข้าร่วมโครงการด้วยและไม่ทราบคำตอบของผู้เชี่ยวชาญอื่น และผู้เชี่ยวชาญจะทราบตำแหน่งของคำตอบของตนเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด และมีสิทธิเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นที่ไว้แต่เดิมแต่ต้องระบุเหตุผลประกอบ การดำเนินการของเทคนิคเดลฟาย เริ่มจากผู้วิจัยคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมโครงการหลังจากนั้นออกแบบสอบถาม 4 รอบ ซึ่งรอบแรกเป็นคำนำคำตอบของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดมาให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนให้น้ำหนักรอบที่สามเป็นการนำคำตอบของผู้เชี่ยวชาญที่ได้แบบมาในรอบที่สามมาเปรียบเทียบกับคำนำหนักของคำตอบ ของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนได้ทบทวนคำตอบของตน ส่วนในรอบที่สี่เป็นการนำคำตอบที่ได้รับจากรอบที่สามมาให้ผู้เชี่ยวชาญทบทวนอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งคำตอบที่ได้รับจากการวิจัยนี้ผู้บริหารสามารถนำไปใช้ในการกำหนดเป็นแนวทางเพื่อการตัดสินใจต่อไป

4. กลุ่มคุณภาพ เป็นการตัดสินใจโดยใช้กลุ่มเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งโดยทั่วไปมักจะคุ้นชื่อกันในรูปแบบกลุ่มควบคุมคุณภาพเป็นการตัดสินใจโดยกลุ่มคนขนาดเล็ก ในสถานที่เดียวกันและมีงานลักษณะเดียวกันมารวมตัวกันอย่างอิสระเพื่อทำกิจกรรมเดียวกับหารปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาตนเอง และพัฒนาซึ่งกันและกันภายใต้กรอบอำนาจหน้าที่ของกลุ่มเป็นไปโดยสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานอันจะส่งผลให้มีการปรับปรุงคุณภาพการปฏิบัติงานของหน่วยงาน หลักการที่สำคัญของกลุ่มคุณภาพ คือ เป็นกลุ่มขนาดเล็กประมาณ 3-10 คน ทำงานในสถานที่เดียวกัน และทำงานในลักษณะเดียวกัน มีการรวมตัวอย่างเต็มใจและอิสระไม่มีการบังคับ มีการประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาประจำ การประชุมดังกล่าวก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในกลุ่ม และเป็นการร่วมกันในการคิดและการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาของทีมงาน ซึ่งสอดคล้องต่อนโยบายของหน่วยงานตน

การดำเนินงานของกลุ่มคุณภาพ มีขั้นตอนแรก คือ การค้นหาปัญหาและเลือกปัญหาที่จะดำเนินการ แล้วรวบรวมข้อมูลตั้งเป้าหมายดำเนินการ วิเคราะห์สาเหตุ วางแผน แก้ไขตรวจสอบผลปรับปรุงแก้ไข มาตรฐานเสนอผลงาน และเริ่มทำกิจกรรมใหม่ในกระบวนการของกลุ่มคุณภาพสามารถสรุปเป็นวงจรคุณภาพ 4 ประการ คือ พีดีซีเอ (PDCA) ซึ่งหมายถึง วางแผน (Plan) ปฏิบัติ (Do)

Reeder (1971) (อ้างใน ไทย สีสหรี. 2546 : 10-11) ได้รวบรวมทฤษฎีทางสังคมวิทยาเพื่อมาอธิบายพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ ซึ่งเขาเห็นว่าโดยทั่วไปแล้วรูปแบบ (Model) ทางด้านจิตวิทยาสังคมที่เกี่ยวกับการตัดสินใจกระทำพฤติกรรมของมนุษย์นั้น นักสังคมวิทยามักจะมองในแง่ของสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม (Social –Economic Status) ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยภายนอก จะมีผลต่อการตัดสินใจ จึงได้อธิบายเหตุผลในการกระทำสิ่งใดของมนุษย์ว่าเกิดจากปัจจัยดังต่อไปนี้

1. เป้าหมายหรือจุดประสงค์ (Goals) ความมุ่งหมายเพื่อให้บรรลุผลนั้น ผู้กระทำจะต้องมีการกำหนดเป้าประสงค์หรือจุดประสงค์ไว้ล่วงหน้า และผู้กระทำพยายามที่จะกระทำทุกวิถีทางเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์หรือจุดประสงค์นั้น ๆ

2. ความเชื่อ (Belief Orientation) เกิดจากความคิดและความรู้ในเรื่องนั้นๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการเลือกการกระทำทางสังคม ในการกระทำทางสังคมใด ๆ ย่อมอาศัยความเชื่ออยู่เสมอ

3. ค่านิยม (Value Standard) คือสิ่งที่บุคคลยึดถือเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจและกำหนดการกระทำของตนเอง Rokeach (1968 : 5) ได้ให้ความหมายค่านิยมว่า ค่านิยมคือความเชื่ออย่างหนึ่งแต่มีลักษณะถาวร โดยเชื่อว่าวิธีปฏิบัติบางอย่างเป็นสิ่งที่ดีหรือสังคมเห็นดีเห็นชอบ สมควรที่จะยึดถือปฏิบัติมากกว่าวิธีปฏิบัติอย่างอื่น

4. นิสัยและธรรมเนียม (Habits and Customs) คือแบบอย่างพฤติกรรมที่สังคมกำหนดไว้แล้วสืบต่อกันมาด้วยประเพณีและถ้ามีการละเมิดก็จะถูกบังคับด้วยการที่สังคมไม่เห็นชอบด้วย

5. การคาดหวัง (Expectation) คือท่าทีของบุคคลอื่นที่มีต่อพฤติกรรมของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตัว โดยคาดหวังหรือต้องการให้บุคคลนั้นประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ตนต้องการ

6. ข้อผูกพัน (Commitments) คือ สิ่งที่ผู้กระทำเชื่อว่าเขาผูกพันที่ต้องการกระทำให้สอดคล้องกับสถานการณ์นั้น ๆ ข้อผูกพันจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการกระทำทางสังคม เพราะผู้กระทำตั้งใจจะกระทำสิ่งนั้น ๆ เนื่องจากเขารู้สึกว่าเขามีข้อผูกพันที่จะต้องกระทำ

7. การบังคับ (Force) คือ ตัวที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้กระทำตัดสินใจได้เร็วขึ้นเพราะในขณะที่ผู้กระทำตั้งใจจะกระทำสิ่งต่าง ๆ นั้นเขาอาจจะไม่แน่ใจว่ากระทำพฤติกรรมนั้นดีหรือไม่แต่เมื่อมีการบังคับ ก็จะทำให้การตัดสินใจกระทำนั้นได้เร็วขึ้น

8. โอกาส (Opportunity) เป็นความคิดของผู้กระทำที่เชื่อว่าสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจะช่วยให้มีโอกาสเลือกกระทำ เช่น การที่บุคคลคิดว่าตัวเขามีโอกาสนั้นในทางที่เป็นจริงอาจจะไม่มีก็ได้

9. ความสามารถ (Ability) การที่ผู้กระทำรู้ถึงความสามารถของตัวเองซึ่งก่อให้เกิดผลสำเร็จในเรื่องนั้น ๆ ได้ การตระหนักถึงความสามารถที่จะนำไปสู่การตัดสินใจและการกระทำทางสังคม เพราะเขารู้ว่าถ้าตัดสินใจกระทำแล้ว เขามีความสามารถที่จะกระทำได้นั่นเอง

10. การสนับสนุน (Support) คือ สิ่งที่ผู้กระทำรู้ว่าจะได้รับหรือคิดว่าจะได้รับจากบุคคลอื่น ๆ ซึ่งการสนับสนุนนั้นอาจจะอยู่ในรูปของปัจจัยสี่หรือปัจจัยสนับสนุนอื่น ๆ จากการคิดหรือคาดหมายว่าจะได้รับการสนับสนุนดังกล่าวก็จะให้เขาตัดสินใจกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ

6. ทฤษฎีการตัดสินใจ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2548 : 263-264) ได้กล่าวว่า ทฤษฎีการตัดสินใจเป็นการนำแนวความคิดที่มีเหตุผลที่ผู้บริหารใช้ในการเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ ทฤษฎีการตัดสินใจจำแนกตามวิธีการตัดสินใจ และทฤษฎีการตัดสินใจตามบุคคลที่ตัดสินใจ มีดังนี้

1. ทฤษฎีการตัดสินใจจำแนกตามวิธีการตัดสินใจ สามารถจำแนกทฤษฎีการตัดสินใจตามวิธีการตัดสินใจออกเป็น 3 วิธี ดังนี้

1.1 ทฤษฎีการตัดสินใจโดยการคาดการณ์ มีการใช้เทคนิคการคาดการณ์และการพยากรณ์ เข้ามาประกอบการตัดสินใจ เช่น การพยากรณ์โดยใช้แนวโน้ม เป็นต้น

1.2 ทฤษฎีการตัดสินใจโดยการพรรณนา เป็นการใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ ดังนั้นผู้วิจัยจะต้องมีการพิสูจน์และเห็นจริงจึงจะดำเนินการตัดสินใจได้ บางครั้งเรียกการตัดสินใจแบบนี้ว่า การตัดสินใจทางวิทยาศาสตร์

1.3 ทฤษฎีการตัดสินใจโดยกำหนดความ เป็นทฤษฎีที่คำนึงถึงว่า แนวทางการตัดสินใจควรจะเป็นหรือน่าจะเป็นอย่างไรจึงจะสามารถบรรลุเป้าหมายที่ต้องการตัดสินใจได้

2. ทฤษฎีการตัดสินใจจำแนกตามบุคคลที่ตัดสินใจ สามารถจำแนกทฤษฎีการตัดสินใจโดยการจำแนกตามบุคคลที่ตัดสินใจได้เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

2.1 การตัดสินใจโดยคนเดียว เป็นการตัดสินใจโดยคน ๆ เดียวจะทำให้เกิดความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพในการตัดสินใจ มักจะใช้ธุรกิจขนาดย่อมที่มีผู้ประกอบการที่เป็นเจ้าของกิจการและเป็นผู้ที่ใกล้ชิดปัญหาและทราบข้อมูลได้ดีกว่า

2.2 การตัดสินใจโดยกลุ่ม เป็นการตัดสินใจที่ยืดที่ทีมงาน และคณะกรรมการเป็นผู้ร่วมตัดสินใจเป็นการมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เมื่อใดก็ตามที่ต้องการความร่วมมือผู้บริหารจึงควรให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม ดังนั้นการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจจึงจำเป็นสำหรับองค์การในอนาคต

อย่างไรก็ตามในการตัดสินใจโดยคนเดียวหรือกลุ่มนั้นผู้บริหารจำเป็นที่จะต้องพิจารณาความสลับซับซ้อนของปัญหาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจด้วย ซึ่งความสลับซับซ้อนของปัญหา

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการ และแรงจูงใจ

1. ความหมายเกี่ยวกับแรงจูงใจ

โยธิน ศันสนยุท และคณะ (2533 : 145 -146) ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจว่า หมายถึง ความปรารถนาที่จะบรรลุเป้าประสงค์ โดยทางการเรียนรู้ได้ก่อให้เกิดคุณค่าแก่ปัจเจกบุคคล ความปรารถนาที่จะบรรลุเป้าหมายทำให้บุคคลค้นหาวิธีที่จะทำให้แรงจูงใจสมหวัง สาเหตุของพฤติกรรมขึ้นอยู่กับแรงจูงใจ

สุรางค์ โค้วตระกูล (2544 : 172) ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่า หมายถึง แรงจูงใจที่เป็นแรงขับ ให้บุคคลพยายามที่จะประกอบกิจกรรม ที่จะประสบผลสัมฤทธิ์ตามมาตรฐานความเป็นเลิศ (Standard of Excellence) ที่ตนเองตั้งไว้

เต็มศักดิ์ คทวณิช (2546 : 153) ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่า หมายถึง แรงจูงใจที่จะเกิดจากความต้องการที่จะพยายามทำกิจกรรมหนึ่งกิจกรรมใดที่ได้รับมอบหมายหรือรับผิดชอบอยู่ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ไม่ว่าจะงานนั้นจะมีความยากลำบากหรือประสบปัญหาอุปสรรค มากน้อยเพียงใดก็ตาม

แอทคินสัน (บุญชม ศรีสะอาด. 2541 : 41-42 ; อ้างอิงมาจาก Atkinson. 1964 : 240-241) กล่าวว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นแรงผลักดันที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลรู้ตัวว่าการกระทำของตนจะต้องได้รับการประเมินจากตัวเองหรือบุคคลอื่น โดยเทียบกับมาตรฐานดีเยี่ยม ผลจากการประเมินอาจเป็นสิ่งที่พอใจเมื่อกระทำจนสำเร็จหรือไม่พอใจเมื่อกระทำไม่สำเร็จก็ได้

แมคเคลแลนด์ (อเนก นรสาร. 2547 : 32 ; อ้างอิงมาจาก McClelland. 1953 : 110-111) กล่าวว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นความปรารถนาที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีโดยแข่งขันกับมาตรฐานอันดีเยี่ยม หรือทำให้ดีกว่าบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องมีความพยายามที่จะเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ มีความสบายใจเมื่อประสบความสำเร็จ และมีความวิตกกังวลเมื่อประสบความล้มเหลว

คำว่า “แรงจูงใจ” มาจากคำกริยาในภาษาละตินว่า “Movere”(Kidd. 1973 : 101) ซึ่งมีความหมายตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “to move” อันมีความหมายว่า “เป็นสิ่งที่โน้มน้าวหรือชักนำบุคคลเกิดการกระทำหรือปฏิบัติการ (To move a person to a course of action) ดังนั้นแรงจูงใจจึงได้รับความสนใจมากในทุก ๆ วงการ

สรุปได้ว่า แรงจูงใจ หมายถึง ความต้องการ ความปรารถนาของบุคคลในการที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จลุล่วงตามความต้องการนั้น ๆ ซึ่งมีความพยายามที่จะเอาทำให้สำเร็จตามกำลังความต้องการนั้น ๆ ด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาอันจะนำตนไปสู่ความสำเร็จ

2. ประเภทของแรงจูงใจ

นวม สงวนทรัพย์ (2535 : 85-86) ได้แบ่งประเภทของแรงจูงใจที่สอดคล้องกันออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. แรงจูงใจทางสรีระวิทยา แรงจูงใจด้านนี้เกิดขึ้นเพื่อสนองความต้องการทางร่างกายทั้งหมด เพื่อให้บุคคลมีชีวิตอยู่ได้ เป็นความต้องการที่จำเป็นตามธรรมชาติของมนุษย์ ได้แก่ ความหิว ความกระหาย ความต้องการทางเพศ ความต้องการอากาศ เป็นต้น

2. แรงจูงใจทางจิตวิทยา แรงจูงใจด้านนี้ทำให้มีสุขภาพจิตดีและสดชื่น ความต้องการความรักและความเอาใจใส่ใกล้ชิดของผู้อื่น

3. แรงจูงใจทางสังคม แรงจูงใจด้านนี้เริ่มต้นส่วนใหญ่มาจากประสบการณ์ทางสังคม และเป้าหมายของแรงจูงใจด้านนี้มีความสัมพันธ์กับการแสดงปฏิกิริยาของบุคคลอื่นที่มีต่อเรา ได้แก่ ความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมในสังคม ความเป็นเจ้าของและถูกเป็นเจ้าของ ความต้องการเกียรติยศ ชื่อเสียง อำนาจ เป็นต้น

ฮิลการ์ด (Hilgard. 1981 : 321-322) แบ่งแรงจูงใจออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. แรงจูงใจเพื่อการอยู่รอด (The Survival Motive) หมายถึง ความต้องการทางกาย (Physiological needs) ซึ่งเป็นสิ่งที่ขาดเสียมิได้ เช่น ความต้องการน้ำ ความต้องการอาหาร ความต้องการอุณหภูมิพอเหมาะ ความต้องการในการขับถ่ายของเสีย ความต้องการพักผ่อน และ ความต้องการทำกิจกรรม

2. แรงจูงใจทางสังคม (The Social Motive) หมายถึง แรงจูงใจอันเกิดจากความต้องการ (Social Needs) ของมนุษย์ในการเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น ได้แก่ ความต้องการความรัก (Need for Affection) ความต้องการตำแหน่งในสังคม (Need for Social Status) ความต้องการทางเพศ (Sex Need) ความต้องการเหล่านี้กระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจ (Motives) ให้คนเรากระทำพฤติกรรมทางสังคม (Social Behavior)

3. แรงจูงใจในทางอวดตน (Ego-integrative Motives) หมายถึง แรงจูงใจอันเกิดจากความต้องการความสำเร็จ (Need for success) ความต้องการปรัชญาชีวิตที่น่าพอใจ ความต้องการในการสร้างและประดิษฐ์ เพื่อให้เกิดความรู้สึกนับถือตนเอง (Self-respect) ซึ่งจะเป็นทางให้บุคคลสามารถหลีกเลี่ยงจากการมีปมด้อย (Inferiority Complex) และความรู้สึกว่าตนไม่มีค่า (Selfdepreciation) หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าตนจะได้มีความรู้สึกว่าคุณมีความสามารถ (Sense of Attainment) ส่วนแรงจูงใจที่เกิดจากความต้องการปรัชญาชีวิตที่น่าพอใจ (Satisfying Philosophies of Life) นั้นก็เพื่อบุคคลจะได้เป็นที่น่ายกย่องของคนอื่นในสังคมด้วย

3. ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

ณัฐพล ศรีพุทธราษฎร์ และคณะ (2564 : ออนไลน์) ได้กล่าวถึงทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ คือ แนวคิดทางจิตวิทยาที่เสนอว่า มนุษย์จะถูกกระตุ้นให้เติมเต็มความต้องการขั้นพื้นฐานในลำดับต้นก่อนที่จะมีพัฒนาความต้องการนี้ออกไปจากด้านล่างสู่ด้านบน ซึ่งคือความต้องการด้านต่าง ๆ ดังนี้

- กายภาพ (Physiological)
- ความปลอดภัย ความมั่นคง (Safety, Security)
- ความรัก หรือการเป็นเจ้าของ (Love, Sense of Belongings)
- ความเคารพ (Esteem)

การบรรลุความหมายหรือความสมบูรณ์ของชีวิต (Self-actualization)

โดยทฤษฎีนี้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ซึ่งเกิดจากนักจิตวิทยาชื่อ อับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1943 ในงานเขียนชื่อ A Theory of Human Motivation และในหนังสือชื่อ Motivation and Personality

รูปภาพที่ 2.1 ความต้องการของมนุษย์รูปแบบต่าง ๆ ตามทฤษฎีของมาสโลว์
แหล่งที่มา : <https://www.urbiner.com/post/maslow-hierarchy-of-needs>

ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์มักจะถูกแสดงด้วยรูปภาพพีระมิด ซึ่งสิ่งที่อยู่
ล่างสุดคือความต้องการขั้นพื้นฐานมากที่สุด และลำดับที่สูงขึ้นจะเป็นความต้องการที่มีความซับซ้อน

ขั้นจนถึงยอดของพีระมิต ความต้องการที่อยู่ด้านล่างจะต้องถูกเติมเต็มก่อนที่มนุษย์จะมีความสนใจ ความต้องการในขั้นถัดไป

1) ความต้องการด้านกายภาพ (Physiological Needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์เพื่อที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้เช่น

- อาหาร
- น้ำ
- อากาศ
- การนอนหลับ

นอกจากนี้ยังรวมไปถึงสิ่งพื้นฐานอื่น ๆ เช่น ที่พักหลบภัย เครื่องนุ่มห่ม สารอาหารที่เหมาะสม และมาสโลว์ยังรวมการสืบพันธุ์ด้วย เพราะการสืบพันธุ์เป็นการเอาชีวิตรอดของเผ่าพันธุ์

2) ความต้องการด้านความมั่นคง ปลอดภัย (Safety and Security Needs) ความต้องการในลำดับนี้มีความซับซ้อนมากขึ้น มนุษย์อยากจะควบคุมและดูแลสิ่งต่าง ๆ ในชีวิต ดังนั้นความปลอดภัยและความมั่นคงจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ โดยตัวอย่างของความต้องการด้านนี้คือ

- ความมั่นคงทางการเงิน
- ความปลอดภัยของสุขภาพ
- ความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ การบาดเจ็บ
- ความปลอดภัยทางอาชกรรม เช่น การไม่เศร้าเสียใจ ไม่ร้อนใจ วิตกกังวลหรือสภาวะที่เป็นลบบ
- ความมั่นคงทางในการมีชีวิตที่ดี

เพราะเราต้องการคาดเดาว่าอะไรจะเกิดขึ้นอย่างที่มีนเป็นไป เราไม่ชอบความเสี่ยงที่ดูแล้วเป็นไปได้ไม่ดี

3) ความต้องการด้านความรัก หรือการเป็นเจ้าของ (Love/Sense of Belongings) มีความสัมพันธ์ที่ดี ได้รับความรัก หรือรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ความต้องการนี้เป็นความต้องการที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งเป็นความต้องการทางด้านสังคม (Social Needs) โดยที่สภาวะอารมณ์ ความสัมพันธ์เหล่านี้จะกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ตามมา

- เพื่อน
- ความรักในเชิงโรแมนติก
- ครอบครัว
- ความเป็นกลุ่ม
- ความเชื่อใจและความสนิท

ความต้องการในขั้นนี้ยังรวมไปถึง การเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มต่าง ๆ เช่น เพื่อนร่วมงาน ครอบครัว กลุ่มทางศาสนา ด้วยเช่นกัน

4) ความต้องการด้านความเคารพ (Esteem Needs) ความต้องการด้านความเคารพเกิดขึ้นเมื่อความต้องการด้านอื่น ๆ ได้รับการตอบสนองแล้ว ในระดับนี้เราจะต้องการความเคารพนับถือจากคนอื่น ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น

- ความต้องการที่จะเป็นใครสักคน หรือมีความภูมิใจ เกิดความความเชี่ยวชาญในทักษะ
- ความต้องการที่จะได้รับการเคารพจากคนอื่น เช่น การมีชื่อเสียง ศักดิ์ศรี

ความต้องการด้านนี้ยังรวมไปถึงสิ่งต่าง ๆ เช่น ความรู้สึกมีคุณค่า หรือ self-esteem เช่นกัน คนที่สามารถตอบสนองความต้องการด้านความเคารพจะมีความรู้สึกมั่นใจในความสามารถของตนเอง

ในขณะที่คนที่ขาด self-esteem และการเคารพจากคนอื่น ๆ อาจทำให้เกิดความรู้สึกด้อยค่ากว่าคนอื่น ซึ่งมาสโลว์กล่าวว่าความต้องการการยอมรับนี้เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในเด็กและวัยรุ่น

5) การบรรลุความหมาย หรือความสมบูรณ์ของชีวิต (Self-Actualization) เป็นสิ่งที่อยู่สูงสุดในระดับของความต้องการตามทฤษฎีของมาสโลว์ ซึ่งมันหมายถึงการตระหนักในความสามารถของคน ๆ หนึ่ง ความต้องการที่จะเป็นในสิ่งที่คน ๆ หนึ่งสามารถเป็นได้ เป็นสิ่งที่มีความเฉพาะเจาะจงเช่น คน ๆ หนึ่งถูกเติมเต็มจากตัวเองในการทำบางอย่างให้ดีที่สุด เป็นการบรรลุศักยภาพของตัวเอง และพัฒนาตัวเองเช่น

- บางคนอาจต้องการเป็นพ่อแม่ในอุดมคติ
- บางคนอาจต้องการมีความเป็นเลิศด้านกีฬา
- บางคนอาจต้องการใช้ความคิดสร้างสรรค์ ประดิษฐ์ วาดภาพ อย่างเต็มศักยภาพ

มาสโลว์ (Maslow) มีการพัฒนาทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการเป็นช่วงระยะเวลาานาน (เช่นงานตั้งแต่ปี ค.ศ. 1943 และยังมีพัฒนาในลำดับถัดมาเช่นปี ค.ศ. 1962 หรือ ค.ศ. 1987) ทำให้หลายครั้งนี้อาจเกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับทฤษฎีของเขา

ในปี ค.ศ. 1987 มาสโลว์ได้กล่าวว่าลำดับขั้นในทฤษฎีความต้องการไม่จำเป็นต้องตายตัว ซึ่งสามารถยืดหยุ่นได้ตามสภาพแวดล้อม ปัจจัยภายนอก และความแตกต่างระหว่างบุคคล เช่นในบางคน self-esteem อาจสำคัญมากกว่า หรือบางคนการทำงานสร้างสรรค์ในอยู่ในหมวดหมู่ self-actualization อาจเกิดขึ้นมากกว่าความต้องการพื้นฐานอื่น ๆ

ความพอใจในความต้องการแต่ละขั้นนั้นไม่ได้เกิดขึ้นในสภาวะที่มีพร้อมทุกอย่างหรือไม่มีเลย (all or none) นั่นหมายความว่ามันไม่จำเป็นที่จะต้องได้รับความพอใจ 100 เปอร์เซ็นต์ในความต้องการพื้นฐานแต่ละขั้น ก่อนที่ความต้องการขั้นถัดไปจะปรากฏขึ้น

ความต้องการในแต่ละขั้นนี้ไม่ได้เป็นไปในทิศทางที่สูงขึ้น พัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ เพียงอย่างเดียว แต่มันอาจมีโอกาสนี้จะลดลงมาด้วยก็ได้จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเช่น การอย่าร้าง การตกงาน เป็นต้น

นอกจากนี้พฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเกิดจาก การได้รับแรงจูงใจในหลาย ๆ อย่างไม่จำเป็นที่ จะต้องเกิดจากความต้องการในลำดับชั้นต่าง ๆ เพียงอย่างเดียว และมากไปกว่านั้นพฤติกรรมต่าง ๆ มักจะเกิดจากความต้องการพื้นฐานหลาย ๆ อย่างพร้อมกันมากกว่าจะขับเคลื่อนด้วยความต้องการ เพียงอย่างเดียว

แม้ว่าทฤษฎีลำดับชั้นความต้องการของมาสโลว์จะได้รับความนิยมและแพร่หลายไปจำนวนมาก แต่ก็ยังมีผู้ที่วิจารณ์ทฤษฎีนี้อยู่ โดยการวิจารณ์ข้อผิดพลาดในสองประเด็นคือ

- ความต้องการต่าง ๆ ไม่จำเป็นต้องเป็นไปตามลำดับชั้น โดยงานวิจัยจาก Wahba และ Bridwell ที่ระบุว่าไม่มีหลักฐานไม่มากที่จะบอกว่าความต้องการเป็นไปอย่างเป็นลำดับชั้นในทฤษฎี

- ทฤษฎีนี้ยากที่จะทำการทดสอบ ในคำนิยามของเขาเกี่ยวกับ self-actualization เป็นคำนิยามที่จำกัดมากในกลุ่มคน มีความเฉพาะในบุคคล ทำให้ยากที่จะทดสอบทางวิทยาศาสตร์

ประโยชน์และการประยุกต์ทฤษฎีลำดับชั้นความต้องการของมาสโลว์

ตัวอย่างของการใช้ประโยชน์ในทฤษฎีนี้ในวงกว้างเช่น

- **การตลาด** ทำให้เข้าใจความต้องการและแรงจูงใจของลูกค้า ทราบความต้องการของลูกค้าว่าจะต้องมีเงื่อนไขอะไรก่อน และลูกค้ามาอย่างน้อยน่าจะได้รับการเติมเต็มในความต้องการขั้น ไหนบ้าง

- **การศึกษา** ทฤษฎีนี้ทำให้การศึกษาได้ให้ความสนใจกับบริบทอื่นนอกเหนือจากหลักสูตร มากขึ้นเช่น หากนักเรียนหัวข้าว อาจทำให้ไม่สามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ เพราะความต้องการ พื้นฐานยังไม่ได้รับการเติมเต็ม นอกจากนี้นักเรียนควรได้รับความปลอดภัย และความมั่นคงทาง อารมณ์ก่อนที่จะเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ

- **ธุรกิจ** ทฤษฎีนี้ได้รับการประยุกต์ใช้ในภาคธุรกิจในหลายมิติ เช่น การดูแลบุคลากรโดย การเติมเต็มความต้องการขั้นต่าง ๆ ของบุคลากรได้สามารถช่วยให้คุณภาพชีวิตของบุคลากรดีขึ้นและ ทำงานได้อย่างมีความสุขมากขึ้น

โรเบิร์ต อี. ซิลเวอร์แมน (Robert E. Silverman อ้างใน พวงเพชร วัชรอยู่. 2537 : 206 - 208) ได้กล่าวถึงทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ ไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีของนักพฤติกรรมนิยม (The Behaviorist View) เชื่อว่าทฤษฎีนั้นจะเกิดขึ้นได้ ต่อเมื่อมีสิ่งเร้ามาเป็นเครื่องชักนำ แล้วทำให้เกิดการตอบสนองในรูปของพฤติกรรม ทฤษฎีนี้เน้นสิ่งเร้า ที่เกิดจากภายนอกมากกว่าสิ่งเร้าภายในแม้แต่ความต้องการหรือแรงขับที่เกิดขึ้นก็ถือเอาเฉพาะที่ สังเกตเห็นได้

2. ทฤษฎีของพวกนิยมความคิดความเข้าใจ (The Cognitive View) เชื่อว่าพฤติกรรม เกิดขึ้นเนื่องจากความคิดที่มีเป้าหมาย และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นก็เป็นพฤติกรรมที่นำไปสู่เป้าหมาย นั้นเอง ทฤษฎีนี้เน้นในสิ่งที่มองไม่เห็นหรือสังเกตเห็นได้น้อย เช่น ความคิดระดับความทะเยอทะยาน

ความสำเร็จ เป็นต้น เป้าหมายของคนขึ้นอยู่กับระดับความหวังหรือความทะเยอทะยาน ถ้าหากมีความทะเยอทะยานสูงก็ตั้งเป้าหมายไว้สูง และเมื่อบรรลุเป้าหมายได้ก็พอใจที่ได้รับความสำเร็จนั้น

3. ทฤษฎีไซโคไดนามิก (The Psychodynamic View) ความเชื่อนี้ได้มาจาก ความคิดของฟรอยด์ที่ว่า พฤติกรรมของคนมาจากจิตใต้สำนึก คนแสดงพฤติกรรมเพื่อสนองความต้องการที่มีมาตั้งแต่กำเนิด และส่วนที่เป็นความต้องการแต่กำเนิดนั้น คือ สัญชาตญาณ และสัญชาตญาณ คือ สิ่งผลักดันให้เกิดพฤติกรรมให้เป็นไปตามสัญชาตญาณที่มีอยู่นั้น ซึ่งอาจแบ่งชนิดของสัญชาตญาณได้ 2 อย่าง คือ สัญชาตญาณในการสร้างสรรค์ และสัญชาตญาณในการทำลาย

อารี พันธมณี (2538 : 183-192) ได้กล่าวถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจที่สอดคล้องกันสรุปได้ดังนี้

1. ทฤษฎีความต้องการความสุขส่วนตัว (Hedonistic Theory) มูลเหตุสำคัญของมนุษย์ที่ทำให้เกิดแรงจูงใจ ก็เพราะมนุษย์ต้องการหาความสุขส่วนตัวและพยายามหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด ทฤษฎีแรงจูงใจที่เกี่ยวข้องกับความต้องการความสุขส่วนตัวนี้อาจกล่าวได้ว่า บุคคลทุกคนมีความต้องการแสวงหาความสุขส่วนตัว ลักษณะความต้องการแสวงหาความสุขนี้ จึงเป็นแรงจูงใจหรือตัวเร้าที่ทำให้บุคคลได้มีการกระทำหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมาแต่ลักษณะการแสดงออกถึงความสุขของตนโดยการสร้างความดีต่อผู้อื่นลักษณะการแสวงหาความสุขส่วนตัวนี้ยังมีการแสดงออกในลักษณะของความรู้สึกเจ็บปวดด้วย

2. ทฤษฎีสัญชาตญาณ (Instinctual Theory) สัญชาตญาณเป็นสิ่งที่ติดตัวบุคคลมาตั้งแต่กำเนิด ซึ่งทำให้บุคคลมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ โดยไม่จำเป็นต้องมีการเรียนรู้ ลักษณะของสัญชาตญาณซึ่งเป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิดนี้จึงเป็นปฏิกิริยาที่มีผลต่อแรงจูงใจให้บุคคลได้กระทำพฤติกรรมต่าง ๆ

ลักษณะของสัญชาตญาณมีหลายประเภท คือ

- 1) สัญชาตญาณเกี่ยวกับการดำรงชีวิต
- 2) สัญชาตญาณเกี่ยวกับความตาย
- 3) สัญชาตญาณทางสังคม

3. ทฤษฎีการมีเหตุผล (Cognitive Theory) ทฤษฎีการมีเหตุผล เป็นทฤษฎีที่มีความเชื่อในเรื่องเกี่ยวกับความสามารถของบุคคลในการมีเหตุผลที่จะตัดสินใจกระทำสิ่งต่าง ๆ เพราะบุคคลมักจะมีสติปัญญาที่แท้จริง และมีความปรารถนาที่จะกระทำพฤติกรรมใดต่าง ๆ ด้วยความตั้งใจ นอกจากนั้นทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่าบุคคลมีอิสระที่จะกระทำพฤติกรรมได้อย่างมีเหตุผล สามารถตัดสินใจต่อการกระทำต่าง ๆ ได้มีความรู้ว่าจะต้องทำอะไร ปรารถนาสิ่งใด และควรจะต้องตัดสินใจออกมาในลักษณะใด

4. ทฤษฎีแรงขับ (Drive Theory) โดยปกติแล้วพฤติกรรมและการกระทำต่าง ๆ ของบุคคลนั้น ๆ จะมีส่วนที่สัมพันธ์กับแรงขับภายในของแต่ละบุคคล แรงขับนั้นเป็นภาวะความตึงเครียดทางร่างกาย เป็นตัวกลางที่ทำให้ร่างกายได้มีการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อขจัดความเครียดนั้นออกไป แรงขับภายในร่างกายหรือแรงขับปฐมภูมิ เป็นแรงขับที่เกิดจากความต้องการของร่างกาย และแรงขับภายนอกหรือแรงขับทุติยภูมิ เป็นแรงขับที่เกิดจากความต้องการทางด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคมซึ่งลักษณะดังกล่าวจะมีผลทำให้บุคคลมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันออกไป อันเป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์และการเรียนรู้ที่สะสมไว้ในแต่ละบุคคล

แรงขับสามารถที่จะทำให้บุคคลเกิดแรงจูงใจตามระบบชีววิทยา ซึ่งจำแนกได้เป็น 4 ประเภท คือ

1. แรงขับเพื่อการอยู่รอดของชีวิต
2. แรงขับฉุกฉิน
3. แรงขับเพื่อการสืบพันธุ์
4. แรงขับเพื่อการศึกษา

2.4 บริบทของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

1. ประวัติความเป็นมาการก่อตั้งมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

เมื่อปีพุทธศักราช 2436 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงมีพระกรุณาโปรดเกล้าพระราชทานพระบรมราชานุญาต ให้ตั้งวิทยาลัยขึ้นในบริเวณวัดบวรนิเวศวิหาร ทรงพระราชทานว่า มหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อเป็นการศึกษาเล่าเรียนของพระภิกษุสามเณร ทรงอุทิศพระราชทรัพย์บำรุงประจำปี และก่อสร้างสถานศึกษาของมหาวิทยาลัย

ครั้นเมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2439 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินเปิดมหามกุฏราชวิทยาลัย พระองค์ทรงอุปถัมภ์ด้วยทรงพระราชทานพระราชทรัพย์บำรุงประจำปี อาศัยพระราชประสงค์ดังกล่าวแล้วนั้น สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส จึงทรงตั้งพระวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินกิจการของมหาวิทยาลัยขึ้น 3 ประการดังนี้ 1) เพื่อเป็นสถานศึกษาของพระภิกษุสามเณร 2) เพื่อเป็นสถานศึกษาวิทยาการอันเป็นของชาติภูมิและของต่างประเทศ 3) เพื่อเป็นสถานที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา

เมื่อกิจการของมหามกุฏราชวิทยาลัยได้ดำเนินการแล้วปรากฏว่า พระวัตถุประสงค์เหล่านั้นได้รับผลเป็นที่น่าพอใจตลอดมาเพื่อที่จะให้พระวัตถุประสงค์เหล่านั้นได้ผลดียิ่งขึ้น ดังนั้นเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2488 สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ในฐานะที่ทรงเป็นนายกกรรมการมหามกุฏราชวิทยาลัยพร้อมทั้งพระเถรานุเถระจึงได้ประกาศแต่งตั้งสถาบันการศึกษาชั้นสูงในรูปมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาขึ้นโดยอาศัยนามว่า สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัยในพระ

บรมราชูปถัมภ์ โดยมีจุดมุ่งหมาย คือ 1) เพื่อให้เป็นสถานศึกษาพระปริยัติธรรม 2) เพื่อให้เป็นสถานศึกษาวิทยาการอันเป็นของชาติภูมิและต่างประเทศ 3) เพื่อให้เป็นสถานศึกษาเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งในประเทศและนอกประเทศ 4) เพื่อให้พระภิกษุสามเณรมีความรู้และความสามารถในการบำเพ็ญประโยชน์แก่ประชาชน 5) เพื่อให้พระภิกษุสามเณรมีความรู้และความสามารถในการค้นคว้าได้ตอบ หรืออธิบายได้อย่างกว้างขวางแก่ชาวไทยและชาวต่างประเทศ 6) เพื่อให้พระภิกษุสามเณรได้เป็นกำลังสำคัญในการจรจรของพระพุทธศาสนา และเป็นศาสนทายาทที่เหมาะสมแก่กาลสมัย 7) เพื่อความเจริญก้าวหน้าและคงอยู่ตลอดกาลนานของพระพุทธศาสนา

ทั้งนี้ ภายใต้การบริหารของคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า กรรมการสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย ปัจจุบันเรียกว่า กรรมการสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย สถาบันแห่งนี้เริ่มเปิดให้มีการอบรมศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรตั้งแต่วันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2489 จนถึงปัจจุบัน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีวิทยาเขตอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศรวม 7 แห่ง คือ 1) วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัยในพระอุปถัมภ์ อำเภอสามปราชญ์ จังหวัดนครปฐม 3) วิทยาเขตอีสาน บ้านโนนชัย อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 4) วิทยาเขตล้านนา วัดเจดีย์หลวง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 5) วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช วัดพระมหาธาตุ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 6) วิทยาเขตร้อยเอ็ด บ้านดงลาน อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด 7) วิทยาเขตศรีล้านช้าง วัดศรีสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดเลย 3 วิทยาลัยคือ 1) มหาปชาบดีเถรีวิทยาลัย จังหวัดนครราชสีมา 2) วิทยาลัยศาสนศาสตร์กาฬสินธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ 3) วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร จังหวัดยโสธร

2. วัตถุประสงค์

ความสำคัญของการศึกษาของคณะสงฆ์ในปัจจุบันนี้จะต้องอนุวัติให้ทันกับความเจริญของโลกซึ่งเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จากพระดำริของสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณสมเด็จพระสังฆราช (จวน อุฏฐายีมหาเถร) วัดมกุฏกษัตริยาราม ขณะทรงดำรงตำแหน่งนายกสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย มีพระประสงค์ที่จะขยายการศึกษาของคณะสงฆ์ให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ในปี พ.ศ. 2513-2514 ได้ทรงจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง ทำหน้าที่ร่างหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และประกาศใช้เป็นหลักสูตรหนึ่งของกระทรวงศึกษาธิการ ในปี พ.ศ. 2514 สมัย ฯพณฯ สุกิจ นิมมานเหมินทร์ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อกระทรวงประกาศใช้หลักสูตรแล้ว พระองค์ท่านได้เปิดโรงเรียนพระปริยัติธรรมแห่งแรกขึ้น ชื่อว่า โรงเรียนวชิรมกุฏ ซึ่งตั้งอยู่บริเวณหลังวัดมกุฏกษัตริยาราม กรุงเทพมหานคร เป็นสาขาแห่งหนึ่งของสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย โดยใช้หลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2514 ในปีเดียวกันนี้ นายฉับ คุณนายสงวน ชูจิตตารมย์ ได้มีจิตศรัทธาถวายที่ดินจำนวน 186 ไร่ ที่ ตำบลสนับทึบ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ต่อมาได้มีผู้บริจาคซื้อถวายเพิ่มเติมเป็น 736 ไร่)

ให้เป็นที่ตั้งสถานศึกษาของคณะสงฆ์ ขยายการศึกษาออกไปสู่ชนบทและเปิดทำการสอนพระภิกษุสามเณรขึ้นได้ทรงวางวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งสถาบันสงฆ์แห่งนี้ไว้ 6 ประการ คือ 1) เพื่อเป็นสถาบันการศึกษาชั้นสูงของคณะสงฆ์ 2) เพื่อเป็นสถานที่พักอาศัยเล่าเรียนของพระภิกษุสามเณร 3) เพื่อเป็นสถานที่พักอาศัยเล่าเรียนวิชาการทางพระพุทธศาสนาของชาวต่างประเทศ 4) เพื่อเป็นศูนย์กลางการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการชั้นสูงเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา 5) เพื่อเป็นสถานที่อบรมในด้านการศึกษาปฏิบัติธรรม 6) เพื่อเป็นสถานที่ศึกษาฝึกอบรมพระภิกษุผู้จะปฏิบัติศาสนกิจในระดับสูง เช่น งานด้านการปกครอง การเผยแผ่ การสาธารณูปการ เป็นต้น ขณะที่ทรงเตรียมการจะดำเนินงานภายหลังจากชาวบ้านเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จสิ้นแล้ว แต่พระดำริดังกล่าวยังไม่ทันสัมฤทธิ์ผล พระองค์ทรงสิ้นพระชนม์เสียก่อน เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2514 ต่อมาปี พ.ศ. 2516 พระเถรานุเถระผู้มีบทบาทในการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ฝ่ายธรรมยุติกหลายรูป เช่น

- 1) สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช ฯ วัดบวรนิเวศวิหาร
- 2) สมเด็จพระญาณวโรดม (ประยูร สุนตงกุโร) วัดเทพศิรินทราวาส
- 3) สมเด็จพระพุทธชินวงศ์ (ประจวบ กนฺตจาโร) วัดมกุฏกษัตริยาราม
- 4) พระเทพเมธาจารย์ (สุวรณ กณฺจโน) วัดมกุฏกษัตริยาราม
- 5) พระธรรมวราจารย์ (แบน กิตติสาโร) วัดบวรนิเวศวิหาร
- 6) พระธรรมเจติยาจารย์ (วิริยงค์ สิริธโร) วัดธรรมมงคล
- 7) พระเทพปัญญาภว (บรรจง กลฺลิตโต) วัดมกุฏกษัตริยาราม

โดยร่วมกันก่อตั้งสถาบันสงฆ์แห่งนี้ขึ้น เริ่มแรกใช้ชื่อว่า สภากาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย สาขาวังน้อย เป็นที่รู้จักกันของประชาชนโดยทั่วไปว่า วิทยาลัยสงฆ์วังน้อย ในปี พ.ศ.2519 ได้ขอตั้งเป็นวัดชื่อ วัดชูจิตธรรมาราม เพื่อเป็นเกียรติแก่วงศ์สกุลชูจิตธรรมยผู้ถวายที่ดินเพื่อการก่อตั้งครั้งแรก ต่อมาเมื่อวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ.2520 ได้รับพระมหากรุณาธิคุณ พระราชทานพระนามาภิไธย ในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมารว่า มหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย และทรงพระราชทานพระนามาภิไธยย่อว่า ม.ว.ก. ภายใต้สัมาธรรมจักร พร้อมทั้งพระราชทานสุภาชิตว่า วชิรูปมจิตโต ลียา (พึงเป็นผู้มีจิตแกร่งประดุจเพชร) ให้เป็นตราประจำวิทยาลัย

ปรัชญา/ปณิธาน

ความเพียรเลิศ อุดหนุนเยี่ยม เปี่ยมกตัญญู รู้สัจจะ

วัตถุประสงค์หลัก

1.ผลิตบัณฑิตพระภิกษุ สามเณรให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา เพื่อจรรโลงพระพุทธศาสนาในระดับชาติและนานาชาติ

2. ผลิตบัณฑิตคฤหัสถ์ทุกคนให้เป็นคนดี คือ คิดดี พุดดี และทำดีตามแนวทางแห่งพระพุทธศาสนาบริการวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนาแก่สังคมให้เกิดผลสัมฤทธิ์เป็นประจักษ์ชัดเจนต่อสังคมไทยและสังคมโลก

3. ผลิตบัณฑิตเป็นผู้นำเพื่อสร้างสังคมไทยให้มีความเข้มแข็งทางสังคมศาสตร์และมีคุณภาพทั้งด้านความรู้และความประพฤติ

4. ผลิตบัณฑิตเป็นผู้นำเพื่อสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญา การเรียนรู้และเป็นศูนย์กลางทางวิชาการพระพุทธศาสนาเถรวาท

5. ผลิตบัณฑิตเป็นผู้นำเพื่อสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งสมานฉันท์ความเอื้ออาทรต่อกันและความสามัคคีโดยใช้หลักสาราณียธรรมและพรหมวิหารธรรม

6. สร้างระบบการบริหารองค์การให้เป็นองค์การที่มีลักษณะของความเป็นมหาวิทยาลัยเฉพาะทางพระพุทธศาสนาและมีมาตรฐานระดับสากล

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562)

ชื่อสถาบันอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต/คณะ/ภาควิชา คณะศาสนาและปรัชญา/ภาควิชาปรัชญา

หมวดที่ 1 ข้อมูลทั่วไป 1. รหัสและชื่อหลักสูตร รหัสหลักสูตร : 25491861105489
ภาษาไทย : ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ภาษาอังกฤษ : Bachelor of Arts Program in Philosophy, Religions and cultures 2. ชื่อปริญญาและสาขาวิชา ชื่อเต็ม (ภาษาไทย) : ศิลปศาสตรบัณฑิต (ปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม) ชื่อย่อ (ภาษาไทย) : ศศ.บ. (ปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม) ชื่อเต็ม (ภาษาอังกฤษ) : Bachelor of Arts (Philosophy, Religions and cultures) ชื่อย่อ (ภาษาอังกฤษ) : B.A. (Philosophy, Religions and cultures) 3. วิชาเอก ปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม 4. จำนวนหน่วยกิตที่เรียนตลอดหลักสูตร 132 หน่วยกิต 5. รูปแบบของหลักสูตร 5.1 รูปแบบ หลักสูตรระดับปริญญาตรี 4 ปี 5.2 ประเภทของหลักสูตร หลักสูตรปริญญาตรีทางวิชาการ 5.3 ภาษาที่ใช้ ภาษาไทย 5.4 การรับเข้าศึกษา รับนักศึกษาไทยและนักศึกษาต่างชาติที่มีทักษะในการใช้ภาษาไทยได้ 5.5 ความร่วมมือกับสถาบันอื่น หลักสูตรเฉพาะของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่จัดการเรียนการสอนโดยตรง 5.6 การให้ปริญญาแก่ผู้สำเร็จการศึกษา ให้ปริญญาเพียงสาขาวิชาเดียว 6. สถานภาพของหลักสูตรและการพิจารณาอนุมัติ/เห็นชอบหลักสูตร 6.1 เป็นหลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562 ปรับปรุงจากหลักสูตรศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา พ.ศ. 2559 6.2 สภาวิชาการเห็นชอบหลักสูตรของมหาวิทยาลัย ในการประชุมครั้งที่ 7/2562 วันที่ 4 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2562 6.3 สภามหาวิทยาลัย อนุมัติหลักสูตรในการประชุมครั้งที่ 9/2562 วันที่ 27 เดือน กันยายน พ.ศ. 2562 6.4 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ภาคการศึกษาที่ 1 ปี

การศึกษา 2563 7. ความพร้อมในการเผยแพร่หลักสูตรที่มีคุณภาพและมาตรฐาน หลักสูตรมีความพร้อมเผยแพร่ว่าเป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพและมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรีใน ปีการศึกษา 2565 8. อาชีพที่สามารถประกอบได้หลังสำเร็จการศึกษา 8.1 พระธรรมทูต/พระสังฆาธิการ 8.2 ศาสนาจารย์/อนุศาสนาจารย์ 8.3 นักวิจัย/นักวิชาการด้านปรัชญา ด้านศาสนา ด้านวัฒนธรรม 8.4 นักเขียน/นักวิจารณ์ 8.5 ข้าราชการและพนักงานของรัฐในกระทรวง องค์การมหาชนที่เกี่ยวข้อง

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พัชรภรณ์ เสนาศุณย์ (2561 : 92) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การเพิ่มจำนวนนักศึกษา ระดับปริญญาโท สาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผลการวิจัย พบว่า มีผู้สนใจเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท สาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกลคิดเป็นสัดส่วน ร้อยละ 52 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในระดับปริญญาโท คือ ด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน กลยุทธ์การเพิ่มจำนวนการเข้าศึกษาต่อประกอบด้วย 5 โครงการ คือ 1) โครงการประชาสัมพันธ์เชิญชวนศิษย์เก่าศึกษาต่อเพื่อพัฒนางาน 2) โครงการการค่ายวิศวกรรมศาสตร์ EN-ME Grad. Camp 3) โครงการส่งเสริมศักยภาพนักศึกษา 4+1 สาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ 4) โครงการวิจัยร่วม ณ มหาวิทยาลัยต่างประเทศ 5) โครงการส่งเสริมการเปิดหลักสูตรโครงการพิเศษปริญญาโท สาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกลคณะวิศวกรรมศาสตร์โดยใช้งบประมาณ 651,600 บาท และคาดว่าในปีการศึกษา 2560 จะสามารถเพิ่มจำนวนผู้เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท สาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกลไม่น้อยกว่า ร้อยละ 10 จากจำนวนการเข้าศึกษาปีการศึกษา 2559

สิทธิโชค พรรคพิทักษ์ และคณะ (2561 : ข-ค) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การสำรวจภาวะการมีงานทำของบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปีการศึกษา 2560 ผลการวิจัย พบว่า

1.1 บัณฑิตที่ได้อ่านทำหรือประกอบอาชีพอิสระภายใน 1 ปีคิดเป็นร้อยละ 80.54 ซึ่งคณะที่มีบัณฑิตได้อ่านทำหรือประกอบอาชีพอิสระภายใน 1 ปี มากที่สุด คือ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ คิดเป็น ร้อยละ 84.09 รองลงมา คณะวิทยาการจัดการ คิดเป็นร้อยละ 82.93 และคณะเทคโนโลยีการเกษตร คิดเป็น ร้อยละ 82.35 ตามลำดับ

1.2 บัณฑิตที่ได้อ่านทำตรงสาขาหรือสอดคล้องกับสาขาที่สำเร็จการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 59.35 ซึ่งคณะที่มีบัณฑิตได้อ่านทำตรงสาขาหรือสอดคล้องกับสาขาที่สำเร็จการศึกษามากที่สุด คือ คณะครุศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 84.72 รองลงมา คณะวิศวกรรมศาสตร์คิดเป็นร้อยละ 64.89 และคณะวิทยาการจัดการ คิดเป็นร้อยละ 60.05 ตามลำดับ

1.3 อาชีพที่บัณฑิตทำมากที่สุด คือ พนักงานบริษัท/องค์กรธุรกิจเอกชน คิดเป็นร้อยละ 54.80 รองลงมา คือ ข้าราชการ/เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐ คิดเป็นร้อยละ 26.83 และดำเนินธุรกิจอิสระ/เจ้าของ กิจการ คิดเป็นร้อยละ 9.69 ตามลำดับ

1.4 บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาได้งานทำแล้วที่มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่าเกณฑ์มาตรฐาน คิดเป็นร้อยละ 53.23 รองลงมา คือ รายได้ต่อเดือนมากกว่าเกณฑ์มาตรฐาน คิดเป็นร้อยละ 23.84 และรายได้ต่อเดือนตามเกณฑ์มาตรฐาน คิดเป็นร้อยละ 22.93 ตามลำดับ

1.5 บัณฑิตที่มีงานทำสามารถนำความรู้จากสาขาวิชาที่เรียนมาประยุกต์ใช้กับหน้าที่การงาน มาก คิดเป็นร้อยละ 40.84 รองลงมา คือ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.71 และ ปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 14.81 ตามลำดับ

1.6 บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา ส่วนใหญ่ใช้ระยะเวลาในการหางานทำระหว่าง 3 - 6 เดือน คิดเป็นร้อยละ 29.44 รองลงมา คือ ได้งานทำ ระหว่าง 1 - 2 เดือน คิดเป็นร้อยละ 22.84 และได้งานทำก่อนจบการศึกษา/ได้งานทำทันทีหลังสำเร็จการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 16.52 ตามลำดับ

1.7 บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา ส่วนใหญ่บัณฑิตต้องการศึกษาต่อเพราะงานที่ทำการใช้วุฒิที่สูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 42.13 รองลงมา คือ อื่น ๆ (เช่น พัฒนาตนเอง เพิ่มพูนความรู้ เป็นต้น) คิดเป็นร้อยละ 36.81 และเป็นความต้องการของบิดา/มารดา หรือผู้ปกครอง คิดเป็นร้อยละ 20.28 ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาถึงสาเหตุของบัณฑิตไม่มีงานทำ พบว่า ส่วนใหญ่บัณฑิตยังไม่ประสงค์ทำงาน คิดเป็น ร้อยละ 34.18 รองลงมา คือ รอฟังคำตอบจากหน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ 31.27 และหางานทำไม่ได้คิดเป็น ร้อยละ, และ 18.18 ตามลำดับ

3. บัณฑิตผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อเสนอแนะต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ซึ่งสรุปได้ ดังนี้ ด้านหลักสูตรและสาขาวิชาที่เรียน ควรเพิ่มและเน้นการปฏิบัติจริงทั้งในและนอกสถานที่ โดยเฉพาะ การปฏิบัติงานเสมือนจริง ณ สถานประกอบการหรือหน่วยงานที่จะรับนักศึกษาเข้าไป ปฏิบัติงานจริง ๆ ด้านการเรียนการสอน ควรมีการเรียนรู้นอกสถานที่เพิ่มการค้นคว้าอิสระนอกห้องเรียน และฝึกการลงมือปฏิบัติจริงมากขึ้น และด้านกิจกรรมพัฒนานักศึกษา ควรมีการกำหนดปฏิทินการจัดกิจกรรมที่ชัดเจน เพิ่มช่องทางการแจ้งข่าวสารและมีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง

สุวรรณ จุลมั่ง (2564 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการเพิ่มจำนวนผู้ศึกษาต่อสายอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพ ปัญหาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อสายอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 ด้านสภาพ พบว่า ต้องการประกอบอาชีพได้ทันทีเมื่อสำเร็จการศึกษา สร้างโอกาสในการหารายได้ระหว่างเรียนเพื่อลดภาระของ

ครอบครัวได้ ต้องการเพิ่มความรู้ ความชำนาญในสายวิชาชีพให้กับตนเองโดยสามารถเลือกเรียนตามความชอบและความถนัดของตนเอง ต้องการเป็นผู้สร้างงานมีความมั่นคง มีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อตนเองและครอบครัว ด้านปัญหา พบว่า มีปัญหาด้านการรับรู้ข้อมูลหลักสูตรและการเรียนต่ออาชีวศึกษายังมีไม่มากพอ หรือมีการรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับอาชีวศึกษาแต่ยังไม่มีความเข้าใจอย่างแท้จริง การแนะนำการศึกษาต่อระดับอาชีวศึกษาที่ไม่ค่อยชัดเจน คบเพื่อนที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ มีค่านิยมให้เรียนต่อสายสามัญเพื่อจบปริญญา สำหรับด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านนโยบายรัฐบาล ด้านเทคโนโลยี ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสังคม

2. แนวทางการเพิ่มจำนวนผู้ศึกษาต่อสายอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพจำนวน 17 แนวทาง ได้แก่ 1) รัฐบาลมีกำหนดให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสายอาชีวศึกษา 2) รัฐบาลกำหนดสัดส่วนการเรียนสายอาชีวศึกษาต่อสายสามัญให้ชัดเจนในแต่ละสาขาโดยเฉพาะ 3) กระทรวงศึกษาธิการมีมาตรการในการกำกับดูแล 4) ผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานต้นสังกัดของกระทรวงศึกษาธิการ (ทุกสังกัด) ให้ความร่วมมือที่จริงจังและจริงใจ 5) หน่วยงานภาครัฐ ส่งเสริมสนับสนุน ระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ 6) สถานศึกษาอาชีวศึกษาร่วมกับสถานศึกษาที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 ถึงปีที่ 3 จัดกิจกรรม Open House แนะนำให้ผู้เรียนเข้าใจว่าการเรียนต่อสายอาชีวศึกษา 7) สถานศึกษาที่เปิดสอนถึงระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 แนะนำถึงความสำคัญและความจำเป็นในการเรียนต่อสายอาชีวศึกษา 8) สถานศึกษาอาชีวศึกษาประชาสัมพันธ์ผลงานที่ดีเด่นและโดดเด่นเป็นที่ประจักษ์ สู่กลุ่มเป้าหมาย 9) สถานศึกษาอาชีวศึกษาสร้างภาพลักษณ์และค่านิยมที่ดีของการเรียนอาชีวศึกษาอย่างต่อเนื่อง 10) สถานศึกษาอาชีวศึกษา ร่วมมือกับ ชุมชน บ้าน วัด โรงเรียน ผู้ประกอบการ จัดหาสถานที่ประกอบการให้บริการในด้านต่าง ๆ ที่เปิดการสอน 11) สถานศึกษาอาชีวศึกษาเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ผู้ปกครองเกิด ความมั่นใจว่าจะได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาของผู้กำลังศึกษา 12) สถานศึกษาทุกแห่ง ประชาสัมพันธ์และสอดแทรกเนื้อหาสร้างการรับรู้ด้านอาชีวศึกษาให้เด็กตั้งแต่ระดับประถมศึกษา รวมทั้งสร้างทัศนคติและค่านิยมของผู้ปกครอง 13) สถานศึกษาอาชีวศึกษา สร้างคุณภาพและ มาตรฐานในทุก ๆ ด้าน 14) สถานศึกษาอาชีวศึกษาร่วมกับสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สร้างความเข้าใจและการรับรู้ให้แก่ครูแนะแนวของโรงเรียนมัธยมศึกษา 15) สถานศึกษาอาชีวศึกษาร่วมกับ สถานศึกษาที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 ถึงปีที่ 3 สร้างเครือข่ายกับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมในการส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนที่จะจบมัธยมต้นให้เรียนต่อสายอาชีวศึกษา 16) สถานศึกษา อาชีวศึกษาภาครัฐ และเอกชนเพิ่มศักยภาพในการขับเคลื่อนนโยบายการเพิ่มปริมาณผู้เรียน ในสถานศึกษาได้ตามเป้าหมาย 17) สถานศึกษาอาชีวศึกษาภาครัฐและเอกชนสร้างคุณภาพการ จัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา สำหรับผลการประเมินแนวทางการเพิ่ม จำนวนผู้ศึกษาต่อสาย

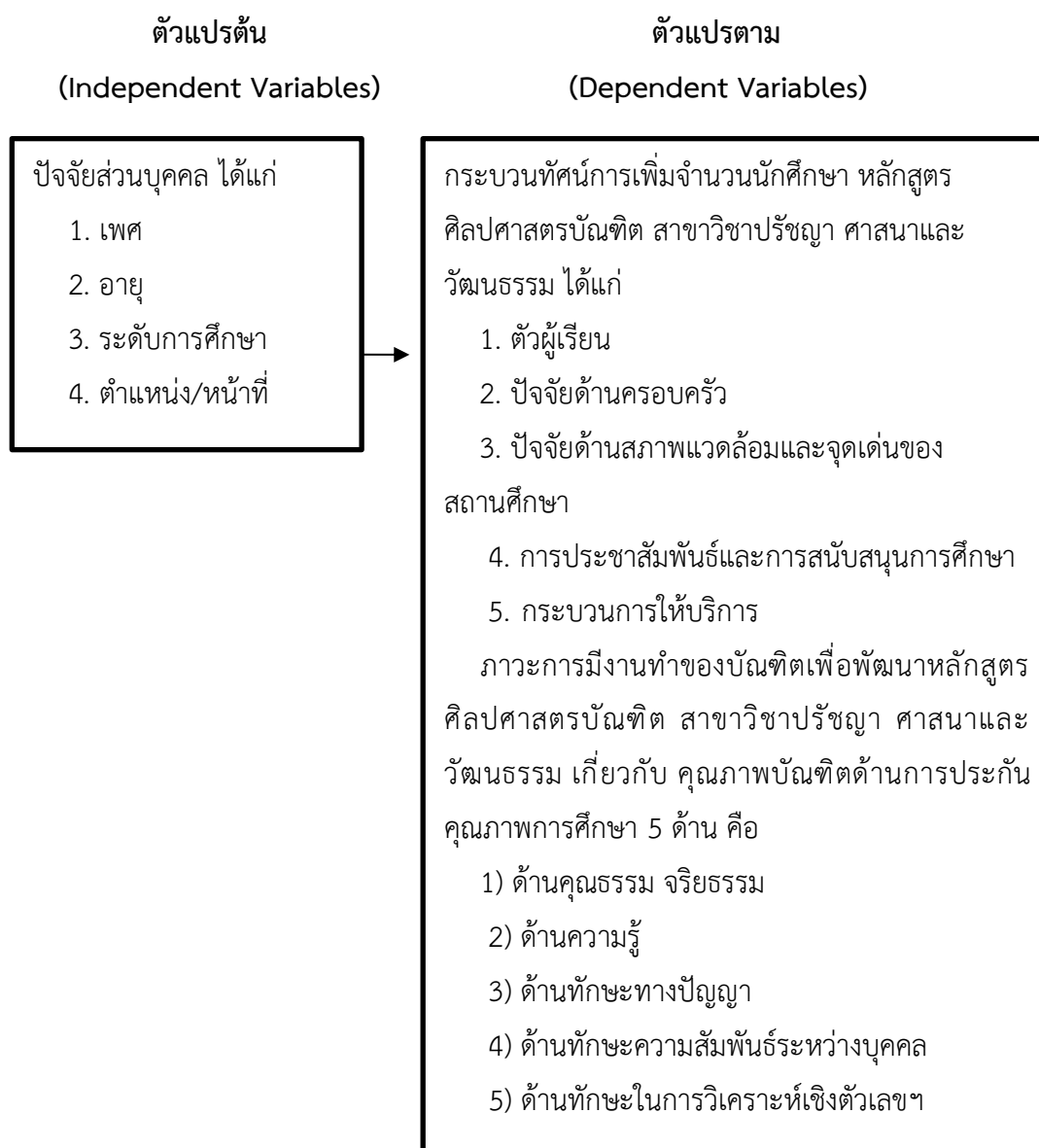
อาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จำนวน 17 แนวทาง พบว่า มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

อิษฏาภรณ์ นียมวงศ์ (2565 : ง) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนทัศน์ใหม่ในการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ผลการวิจัย พบว่า แนวทางในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาโดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากเช่นกัน ซึ่งสูงกว่า เกณฑ์ที่กำหนด (3.51) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีกระบวนทัศน์ใหม่ที่น่าสนใจจำแนกเป็นรายด้านได้ดังนี้ 1) ด้านหลักสูตร มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถจัดการเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบ มีความหลากหลาย สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นและ ชุมชน 2) ด้านอาจารย์มีการออกแบบการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียนเพื่อหาประสบการณ์ทางศิลปะใหม่ ๆ 3) ด้านกระบวนการเรียนการสอน จัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน (Project Base Learning) นำ STEAM Education มาใช้ เป็นเครื่องมือสำหรับการจัดการเรียนรู้วิชาศิลปะแบบออนไลน์ 4) ด้านนิสิต/นักศึกษา ในการคัดเลือกรับนิสิต/นักศึกษาควรให้ ความสำคัญกับความสามารถและประสบการณ์ทางศิลปะ เช่น ประสบการณ์ในการจัดหรือเข้าร่วมการแสดงผลงานทางศิลปะ การซื้อขายผลงานศิลปะในระบบ NFT (Non-Fungible Token) เป็นต้น 5) ด้านการวัดประเมินผล คำนึงถึงความแตกต่าง เฉพาะบุคคล และพัฒนาการของผู้เรียน และ 6) ด้านปัจจัยเกื้อหนุน ให้มีความสำคัญกับเทคโนโลยีสารสนเทศและเครื่องมือเสมือน ในการจัดทำสื่อการเรียนรู้

บัลลังก์ มงคลคำนวณเขตต์ (2566 : ง) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนทัศน์ทางการบริหารการศึกษาในบริบทสังคมไทยยุคปกติใหม่ ผลการวิจัย พบว่า จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งเป็นตัวตั้งวาทในการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์การบริหารการศึกษาเพื่อเปลี่ยนผ่านสู่ยุคปกติใหม่ อีกทั้งเป็นตัวเร่งให้กระแสการเปลี่ยนแปลง ขนาดใหญ่ต่าง ๆ (Megatrends) ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยที่โควิด-19 ทำให้เกิด “ดิจิทัล ดิสรัปชัน” (Digital Disruption) ครั้งใหญ่ ที่เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาเติมเต็มแนวทางการใช้ชีวิตแบบวันระยะห่างทาง สังคม ส่วนบริบทสังคมไทยยุคปกติใหม่นั้นมีสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่ผันผวนไม่แน่นอน ซับซ้อน และคลุมคลุมเครือ ซึ่งจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ให้สอดคล้องกับบริบทดังกล่าวด้วย จากการศึกษาพบว่า กระบวนทัศน์ทางการบริหารการศึกษาในบริบทสังคมไทยยุคปกติใหม่ ประกอบด้วย 9 กระบวนทัศน์คือ 1) ภาวะผู้นำแบบปกติใหม่ 2) ความร่วมมือ 3) การมีส่วนร่วมของ ชุมชน 4) การสื่อสารที่โปร่งใส 5) ความสามารถในการฟื้นตัว 6) การบูรณาการนวัตกรรมและ เทคโนโลยี 7) การพัฒนาทางวิชาชีพ 8) การวางแผนฉากทัศน์และ 9) สุขภาพและความปลอดภัย

2.6 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ “กระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม” ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิด มีดังนี้

รูปภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการทัศนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม” ครั้งนี้เป็น การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

- 3.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ
- 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากร ได้แก่ นักศึกษา ผู้ใช้บัณฑิต อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตร และผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศาลายา จังหวัดนครปฐม จำนวน 100 รูป/คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษา ผู้ใช้บัณฑิต อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตร และผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศาลายา จังหวัดนครปฐม จำนวน 80 รูป/คน โดยกำหนดตามกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครชชี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) อ้างใน (บุญชม ศรีสะอาด. 2554 : 43) ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการใช้ ตารางเลขสุ่ม

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยใช้เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม ข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และ ภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและ

วัฒนธรรม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) และแบบปลายเปิด (Open-ended) มี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง/หน้าที่

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับ 1) กระทบทัศนการณ์การเพิ่มจำนวนนักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้แก่ 1.1) ตัวผู้เรียน 1.2) ปัจจัยด้านครอบครัว 1.3) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและจุดเด่นของสถานศึกษา 1.4) การประชาสัมพันธ์และการสนับสนุนการศึกษา 1.5) กระทบการให้บริการ จำนวน 20 ข้อ 2) ภาวะการดำเนินงานของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เกี่ยวกับ คุณภาพบัณฑิตด้านการประกันคุณภาพการศึกษา 5 ด้าน คือ 2.1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2.2) ด้านความรู้ 2.3) ด้านทักษะทางปัญญา 2.4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 2.5) ด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 20 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต อ้างอิงจาก บุญชม ศรีสะอาด (2554 : 82-83) มีดังนี้

- 5 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางส่งเสริม/พัฒนาการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการดำเนินงานของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended Questions) โดยรวม

3.3 การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามชนิดปลายเปิดและปลายปิด ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1) แบบสอบถาม

(1) ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับ กระทบทัศนการณ์การเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการดำเนินงานของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม

(2) ดำเนินการสร้างรูปแบบและโครงสร้างแบบสอบถามเพื่อการวิจัยเกี่ยวกับ กระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เกี่ยวกับรูปแบบโครงสร้างในแต่ละขั้นตอนของการสร้างแบบสอบถาม ได้แก่ ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ตอนที่ 2 กระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำ และตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะแนวทางดังกล่าว

(3) ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม กำหนดขอบข่ายที่ต้องถาม กำหนดขอบเขตเนื้อหาแบบสอบถาม ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

(3.1) สร้างแบบสอบถามตามกรอบที่กำหนด จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้ไปตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม ได้นำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน

(3.2) นำแบบสอบถามที่สร้างไปปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์และนำเสนออาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความสอดคล้องระหว่าง ข้อคำถามกับจุดประสงค์ (IOC : Index of item objective congruence) มีค่าความสอดคล้องระหว่าง .50 – 1.00 จึงสามารถนำไปใช้ได้ (สุรพงษ์ คงสัตย์ และธีรชาติ ธรรมวงศ์. 2555 : ออนไลน์) การวิจัยในครั้งนี้มีค่า IOC อยู่ระหว่าง .80-1.00

(3.3) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) และนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (Item-Total Correlation) มีค่าตั้งแต่ .20 - 1.00 จึงสามารถนำมาใช้ได้ (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. 2551 : 91) ซึ่งในการวิจัยในครั้งนี้มีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง .444 ถึง .832 และค่าความเชื่อมั่นรายด้าน และทั้งฉบับ โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α) (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) มีค่าตั้งแต่ 0.71 – 1.00 จึงสามารถนำมาใช้ได้ (เกียรติสุดา ศรีสุข. 2552 : 144) ในการวิจัยในครั้งนี้มีค่าเท่ากับ .952

(3.4) จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังมีรายละเอียด ดังนี้

3.4.1 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือจากศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

3.4.2 ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยให้กลุ่มตัวอย่างให้ทราบในการตอบแบบสอบถาม และเข้าใจตรงประเด็นเกี่ยวกับการวิจัยเรื่องกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งแบบสอบถามคืนภายใน 1 สัปดาห์ โดยส่งไป จำนวน 80 ฉบับ “ในการตอบแบบสอบถาม หากกลุ่มตัวอย่างมีข้อติดขัด ข้อสงสัย หรือไม่สบายใจในการตอบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างสามารถหยุดให้ข้อมูลได้ โดยจะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อกลุ่มตัวอย่าง”

3.4.3 นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับมาตรวจสอบจำนวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล เพื่อนำมาจัดกระทำและวิเคราะห์ เพื่อสรุปผลต่อไป

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง/หน้าที่ โดยหาความถี่ และค่าร้อยละ

3.5.2 วิเคราะห์กระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้แก่ 1.1) ตัวผู้เรียน 1.2) ปัจจัยด้านครอบครัว 1.3) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและจุดเด่นของสถานศึกษา 1.4) การประชาสัมพันธ์และการสนับสนุนการศึกษา 1.5) กระบวนการให้บริการ จำนวน 20 ข้อ วิเคราะห์ภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เกี่ยวกับ คุณภาพบัณฑิตด้านการประกันคุณภาพการศึกษา 5 ด้าน คือ 2.1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2.2) ด้านความรู้ 2.3) ด้านทักษะทางปัญญา 2.4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 2.5) ด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 20 ข้อ โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และนำมาเทียบกับค่าเฉลี่ย 5 ระดับ และแปลผลดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2554 :166)

4.51-5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

3.5.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามเพศ โดยการทดสอบที (t – test แบบ Independent Samples)

3.5.4 วิเคราะห์การเปรียบเทียบกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามอายุ โดยการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว ใช้สถิติ F-Test (One-Way ANOVA) เมื่อพบมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีของเซฟเฟ (Scheffe')

3.5.5 วิเคราะห์การเปรียบเทียบกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามระดับการศึกษา โดยการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว ใช้สถิติ F-Test (One-Way ANOVA) เมื่อพบมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีของเซฟเฟ (Scheffe')

3.5.6 วิเคราะห์การเปรียบเทียบกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามตำแหน่ง/หน้าที่ โดยการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว ใช้สถิติ F-Test (One-Way ANOVA) เมื่อพบมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีของเซฟเฟ (Scheffe')

3.5.7 วิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยหาความถี่และร้อยละ และวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.6.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่

1) ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC : Index of item objective congruence)

2) ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item–Total Correlation)

3) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

3.6.2 สถิติพื้นฐาน ได้แก่

1) ค่าความถี่ (Frequency)

2) ค่าร้อยละ (Percentage)

3) ค่าเฉลี่ย (Mean)

4) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.6.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่

- 1) ใช้สถิติที่ t-Test (Independent Samples) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย 2 ค่า
- 2) ใช้สถิติทดสอบเอฟ F-Test (One-way ANOVA) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย 3 ค่า เมื่อพบมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe')

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ “กระบวนการที่ศูนย์การเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม” ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับดังต่อไปนี้

- 4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.2 ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการแปลความหมายของข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	คะแนนเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
t	แทน	ค่าสถิติที่จะใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤตในการแจกแจงแบบ t เพื่อทราบความมีนัยสำคัญ
F	แทน	ค่าสถิติที่จะใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤตในการแจกแจงแบบ F
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of square)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสองของคะแนน (Mean of square)
df	แทน	ขั้นของความอิสระ (Degree of freedom)
**	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ .01
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ .05
P-value	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติ

4.2 ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง/หน้าที่

ตอนที่ 2 วิเคราะห์กระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยรวมและรายด้าน

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เกี่ยวกับ คุณภาพบัณฑิตด้านการประกันคุณภาพการศึกษา 5 ด้าน โดยรวมและรายด้าน

ตอนที่ 4 วิเคราะห์เปรียบเทียบกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง/หน้าที่

ตอนที่ 5 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้ใช้บัณฑิต อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตร ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศาลายา จังหวัดนครปฐม จำนวน 92 รูป/คน ปรากฏในรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	57	62.0
หญิง	35	38.0
รวม	92	100.0
อายุ		
อายุระหว่าง 20-30 ปี	30	32.6
อายุระหว่าง 31-40 ปี	31	33.7
อายุตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไป	31	33.7
รวม	92	100.0

ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	57	62.0
ปริญญาโทขึ้นไป	35	38.0
รวม	92	100.0
ตำแหน่ง/หน้าที่		
นักศึกษา	56	60.9
เจ้าหน้าที่	16	17.4
อาจารย์	20	21.7
รวม	92	100.0

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นชาย จำนวน 57 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 62.0 เป็นหญิง จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 38.0 แยกตามอายุ อายุระหว่าง 31-40 ปี และอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 31 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 33.7 อายุระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 30 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 32.6 แยกตามระดับการศึกษา ปริญญาโทขึ้นไปจำนวน 57 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 62.0 ปริญญาตรี จำนวน 35 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 38.0 และแยกตามตำแหน่ง/หน้าที่ นักศึกษา จำนวน 56 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 60.9 อาจารย์ จำนวน 20 รูป คิดเป็นร้อยละ 21.7 เจ้าหน้าที่ จำนวน 16 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 17.4

ตอนที่ 2 วิเคราะห์กระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยรวมและรายด้าน

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยรวมและรายด้าน

กระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ด้านตัวผู้เรียน	3.35	0.37	ปานกลาง	3
2. ด้านปัจจัยด้านครอบครัว	3.10	0.49	ปานกลาง	5
3. ด้านปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและจุดเด่น ของสถานศึกษา	3.17	0.45	ปานกลาง	4
4. ด้านการประชาสัมพันธ์และการสนับสนุน การศึกษา	3.68	0.40	มาก	1
5. ด้านกระบวนการให้บริการ	3.45	0.48	ปานกลาง	2
รวม	3.35	0.20	ปานกลาง	

จากตารางที่ 2 พบว่า กระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.35) และรายด้าน โดยด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือการประชาสัมพันธ์และการสนับสนุนการศึกษา (\bar{X} = 3.68) รองลงมาคือกระบวนการให้บริการ (\bar{X} = 3.45) ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือปัจจัยด้าน ครอบครั (\bar{X} = 3.10)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยรวมและรายข้อด้านตัว ผู้เรียน

ด้านตัวผู้เรียน	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. นักศึกษาเลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและ วัฒนธรรม มีความน่าสนใจ สามารถนำไปปรับใช้ใน หน้าที่การงานได้	3.10	0.71	ปานกลาง	3
2. นักศึกษาเลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและ วัฒนธรรม มีความต้องการทางสังคม เป็นสิ่งสำคัญ ต่อการใช้ชีวิตที่ดี	2.96	0.99	ปานกลาง	4
3. นักศึกษาเลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและ วัฒนธรรม เพราะดูจากความถนัดทางการเรียนของ ตนเอง	3.72	0.71	มาก	1
4. นักศึกษาเลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและ วัฒนธรรม ตามเป้าหมายของตนเองที่ตั้งไว้ในอนาคต	3.60	1.00	มาก	2
รวม	3.35	0.37	ปานกลาง	

จากตารางที่ 3 พบว่า กระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ด้านตัวผู้เรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.35) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือนักศึกษาเลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะดูจากความถนัดทางการเรียนของตนเอง (\bar{X} = 3.72) รองลงมาคือ นักศึกษาเลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามเป้าหมายของตนเองที่ตั้งไว้ใน อนาคต (\bar{X} = 3.60) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือนักศึกษาเลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนา และวัฒนธรรม มีความต้องการทางสังคม เป็นสิ่งสำคัญต่อการใช้ชีวิตที่ดี (\bar{X} = 2.96)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกระบวนทัศน์การเพิ่มจำนวนนักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยรวมและรายข้อด้านปัจจัยด้านครอบครัว

ด้านปัจจัยด้านครอบครัว	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. นักศึกษาเลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะทำตามความต้องการของบิดามารดา	3.02	1.11	ปานกลาง	4
2. เลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะดูตัวอย่างจากครอบครัวของผู้อื่นที่ประสบความสำเร็จ	3.21	0.89	ปานกลาง	1
3. เลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะสภาพเศรษฐกิจ และรายได้ของครอบครัวเป็นหลัก	3.08	0.86	ปานกลาง	2
4. เลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม สมาชิกในครอบครัวที่ประสบความสำเร็จจากสถาบันดังกล่าว มีงานทำ มีส่วนในการตัดสินใจ	3.07	0.95	ปานกลาง	3
รวม	3.10	0.49	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4 พบว่า กระบวนทัศน์การเพิ่มจำนวนนักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ด้านปัจจัยด้านครอบครัว โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.10) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือเลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะดูตัวอย่างจากครอบครัวของผู้อื่นที่ประสบความสำเร็จ (\bar{X} = 3.21) รองลงมาคือเลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะสภาพเศรษฐกิจ และรายได้ของครอบครัวเป็นหลัก (\bar{X} = 3.08) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือนักศึกษาเลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะทำตามความต้องการของบิดามารดา (\bar{X} = 3.02)

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยรวมและรายข้อด้านปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและจุดเด่นของสถานศึกษา

ด้านปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและจุดเด่น ของสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. เลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะสถานศึกษามีระยะทางไม่ไกลจากที่พักอาศัย ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง	3.36	0.76	ปานกลาง	2
2. เลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะค่าค่าใช้จ่ายในการศึกษา ต่ำกว่าที่อื่น	3.85	1.25	มาก	1
3. เลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม สภาพสิ่งแวดล้อมภายในสถานศึกษามีความร่มรื่น เหมาะสมกับการเรียนรู้	2.65	0.79	ปานกลาง	4
4. เลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม มีระเบียบวินัย และมีรูปแบบของชุดนักศึกษาที่สวยงาม	2.82	0.96	ปานกลาง	3
รวม	3.17	0.45	ปานกลาง	

จากตารางที่ 5 พบว่า กระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ด้านปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและจุดเด่นของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.17) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุดคือเลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะค่าค่าใช้จ่ายในการศึกษาต่ำกว่าที่อื่น (\bar{X} = 3.85) รองลงมาคือเลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะสถานศึกษามีระยะทางไม่ไกลจากที่พักอาศัย ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง (\bar{X} = 3.36) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือเลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม สภาพสิ่งแวดล้อมภายในสถานศึกษามีความร่มรื่น เหมาะสมกับการเรียนรู้ (\bar{X} = 2.65)

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยรวมและรายข้อด้านการประชาสัมพันธ์และการสนับสนุนการศึกษา

ด้านการประชาสัมพันธ์ และการสนับสนุนการศึกษา	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. เลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะว่ามี การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ต แผ่นพับ ป้ายโฆษณา	2.90	0.94	ปานกลาง	4
2. เลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะมีกิจกรรมอาสา ของสถาบันออกสู่สาธารณชน อย่างสม่ำเสมอ	3.41	0.89	ปานกลาง	3
3. เลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เนื่องจากมหาวิทยาลัยให้ผ่อนชำระค่าธรรมเนียม การศึกษา	4.25	0.68	มาก	1
4. เลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะว่ามีมหาวิทยาลัยมีการอำนวยความสะดวกในการกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษาของรัฐบาล	4.18	0.88	มาก	2
รวม	3.68	0.40	มาก	

จากตารางที่ 6 พบว่า กระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ด้านการประชาสัมพันธ์และการสนับสนุนการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.68) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือเลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เนื่องจากมหาวิทยาลัยให้ผ่อนชำระค่าธรรมเนียมการศึกษา (\bar{X} = 4.25) รองลงมาคือเลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะว่ามีมหาวิทยาลัยมีการอำนวยความสะดวกในการกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษาของรัฐบาล (\bar{X} = 4.18) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือเลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะว่ามี การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ต แผ่นพับ ป้ายโฆษณา (\bar{X} = 2.90)

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยรวมและรายข้อด้านกระบวนการให้บริการ

ด้านกระบวนการให้บริการ	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. เลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะว่ามีบริการรับรองเรื่องที่พักและความปลอดภัยเพื่อความสะดวกในการเข้าศึกษาต่อ	3.17	0.88	ปานกลาง	4
2. เลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะมีการรับสมัครเข้าศึกษาต่อมีความสะดวก รวดเร็วและทันสมัย	3.43	1.17	ปานกลาง	3
3. เลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะมหาวิทยาลัยมีการอำนวยความสะดวกในการรับสมัครและสอบเข้าศึกษาต่อ	3.77	0.92	มาก	1
4. เลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะว่ามีบริการที่ดี ทำให้ตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ	3.43	0.78	ปานกลาง	2
รวม	3.45	0.48	ปานกลาง	

จากตารางที่ 7 พบว่า กระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ด้านกระบวนการให้บริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือเลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะมหาวิทยาลัยมีการอำนวยความสะดวกในการรับสมัครและสอบเข้าศึกษาต่อ (\bar{X} = 3.77) รองลงมาคือเลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะว่ามีบริการที่ดีทำให้ตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ (\bar{X} = 3.43) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือเลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะว่ามีบริการรับรองเรื่องที่พักและความปลอดภัยเพื่อความสะดวกในการเข้าศึกษาต่อ (\bar{X} = 3.17)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ภาวะการปฏิบัติงานของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา
ปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เกี่ยวกับ คุณภาพบัณฑิตด้านการประกันคุณภาพการศึกษา 5 ด้าน
โดยรวมและรายด้าน

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะการปฏิบัติงานของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตร
ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยรวมและรายด้าน

ภาวะการณ์ปฏิบัติงานของบัณฑิตเพื่อพัฒนา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม	3.97	0.37	มาก	3
2. ด้านความรู้	4.02	0.36	มาก	2
3. ด้านทักษะทางปัญญา	3.81	0.68	มาก	1
4. ด้านทักษะความสัมพันธ์และความรับผิดชอบ	3.35	0.59	มาก	5
5. ด้านทักษะในการวิเคราะห์ตัวเลข การสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ	3.14	0.41	มาก	4
รวม	3.66	0.22	มาก	

จากตารางที่ 8 พบว่า ภาวะการปฏิบัติงานของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.66) และรายด้าน โดย
ด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือด้านทักษะทางปัญญา (\bar{X} = 3.81) รองลงมาคือด้านความรู้ (\bar{X} = 4.02)
ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ (\bar{X} =
3.35)

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยรวม และรายข้อด้านคุณธรรม จริยธรรม

ด้านคุณธรรม จริยธรรม	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา เป็นบุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรมสามารถนำไปปรับใช้ในหน้าที่การงานได้อย่างเหมาะสม	4.10	0.70	มาก	2
2. นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีพฤติกรรมทางจริยธรรม ที่ทำให้สามารถทำงานทำได้อย่างเหมาะสม	3.90	0.99	มาก	3
3. นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา นำหลักจริยธรรมไปใช้ในการต่อยอดการทำงานเพื่อพัฒนาอาชีพให้ดียิ่งขึ้น	3.77	0.91	มาก	4
4. นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีพฤติกรรมการแสดงออกที่ดั่งามส่งผลให้มีงาน มีอาชีพที่เหมาะสม	4.10	0.60	มาก	1
รวม	3.97	0.37	มาก	

จากตารางที่ 9 พบว่า ภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.97) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือ (\bar{X} = 4.10) รองลงมาคือนักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา เป็นบุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรมสามารถนำไปปรับใช้ในหน้าที่การงานได้อย่างเหมาะสม (\bar{X} = 4.10) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือนักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา นำหลักจริยธรรมไปใช้ในการต่อยอดการทำงานเพื่อพัฒนาอาชีพให้ดียิ่งขึ้น (\bar{X} = 3.77)

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะการปฏิบัติงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยรวมและรายข้อ ด้านความรู้

ด้านความรู้	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีความรู้ที่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้	4.19	0.72	ปานกลาง	2
2. นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา นำความรู้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.86	0.81	มาก	3
3. นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีความรู้ ที่หน่วยงานต้องการ	4.20	0.65	มาก	1
4. นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีความรู้ ที่สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น	3.83	0.61	มาก	4
รวม	4.02	0.36	มาก	

จากตารางที่ 10 พบว่า ภาวะการปฏิบัติงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ด้านความรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.02) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือนักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีความรู้ ที่หน่วยงานต้องการ (\bar{X} = 4.20) รองลงมาคือนักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีความรู้ที่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ (\bar{X} = 4.19) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือนักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีความรู้ ที่สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น (\bar{X} = 3.83)

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยรวมและรายข้อ ด้านทักษะทางปัญญา

ด้านทักษะทางปัญญา	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ ที่ส่งผลดีต่อการมีอาชีพ	4.35	0.70	มาก	1
2. นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีความสามารถในการวิเคราะห์และสรุปประเด็นต่าง ๆ ในการประกอบอาชีพ	3.97	0.72	มาก	2
3. นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีความสามารถในการสังเคราะห์และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	3.46	1.43	ปานกลาง	3
4. นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อความรู้ไปประกอบอาชีพ	3.44	1.47	ปานกลาง	4
รวม	3.81	0.68	มาก	

จากตารางที่ 11 พบว่า ภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ด้านทักษะทางปัญญาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.81) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือนักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ ที่ส่งผลดีต่อการมีอาชีพ (\bar{X} = 4.35) รองลงมาคือนักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีความสามารถในการวิเคราะห์และสรุปประเด็นต่าง ๆ ในการประกอบอาชีพ (\bar{X} = 3.97) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือนักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อความรู้ไปประกอบอาชีพ (\bar{X} = 3.44)

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยรวมและรายข้อ ด้านทักษะความสัมพันธ์และความรับผิดชอบ

ด้านทักษะความสัมพันธ์และความรับผิดชอบ	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีทักษะความสัมพันธ์ที่ดี ในการประกอบอาชีพ	2.68	1.17	ปานกลาง	4
2. นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีทักษะความสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน	3.39	1.00	ปานกลาง	3
3. นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีความรับผิดชอบในการประกอบอาชีพ	3.79	1.16	มาก	1
4. นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคม	3.53	0.90	มาก	2
รวม	3.35	0.59	ปานกลาง	

จากตารางที่ 12 พบว่า ภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ด้านทักษะความสัมพันธ์และความรับผิดชอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือนักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีความรับผิดชอบในการประกอบอาชีพ ($\bar{X} = 3.79$) รองลงมาคือนักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคม ($\bar{X} = 3.53$) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือนักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีทักษะความสัมพันธ์ที่ดี ในการประกอบอาชีพ ($\bar{X} = 2.68$)

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยรวมและรายข้อด้านทักษะในการวิเคราะห์ตัวเลข การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ

ด้านทักษะในการวิเคราะห์ตัวเลข การสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีทักษะในการสื่อสาร ในการประกอบอาชีพ	3.40	0.72	ปานกลาง	2
2. นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีทักษะในการวิเคราะห์ตัวเลขเพื่อใช้ในการทำงาน	3.45	0.97	ปานกลาง	1
3. นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	2.84	0.72	ปานกลาง	4
4. นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีทักษะในการสื่อสารเพื่อการหางานทำได้	2.85	0.93	ปานกลาง	3
รวม	3.14	0.31	ปานกลาง	

จากตารางที่ 13 พบว่า ภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ด้านทักษะในการวิเคราะห์ตัวเลข การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.14) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือนักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีทักษะในการวิเคราะห์ตัวเลขเพื่อใช้ในการทำงาน (\bar{X} = 3.45) รองลงมาคือนักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีทักษะในการสื่อสาร ในการประกอบอาชีพ (\bar{X} = 3.40) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือนักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (\bar{X} = 2.84)

ตอนที่ 4 วิเคราะห์เปรียบเทียบกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง/หน้าที่

ตารางที่ 14 ผลการเปรียบเทียบกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา เพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามเพศ โดยภาพรวม

ด้าน ที่	กระบวนการเพิ่ม จำนวนนักศึกษา	เพศ				t	p- value
		ชาย	หญิง				
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1	ด้านตัวผู้เรียน	3.34	0.38	3.37	0.37	-.395	.692
2	ด้านปัจจัยด้านครอบครัว	3.13	0.53	3.05	0.43	.764	.424
3	ด้านปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและ จุดเด่นของสถานศึกษา	3.21	0.36	3.12	0.56	.915	.411
4	ด้านการประชาสัมพันธ์และการ สนับสนุนการศึกษา	3.64	0.45	3.76	0.29	-1.438	.115
5	กระบวนการให้บริการ	3.39	0.49	3.54	0.45	-1.388	.159
	โดยรวม	3.34	0.20	3.37	0.19	-.589	.550

จากตารางที่ 14 พบว่า กระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา เพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 15 ผลการเปรียบเทียบภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามเพศ โดยภาพรวม

ด้าน ที่	ภาวะการมีงานทำ ของบัณฑิต	เพศ		หญิง		t	p- value
		ชาย					
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1	ด้านคุณธรรม จริยธรรม	3.96	0.38	3.99	0.36	-.398	.688
2	ด้านความรู้	4.11	0.35	3.88	0.33	3.123**	.003
3	ด้านทักษะทางปัญญา	3.78	0.67	3.86	0.70	-.566	.576
4	ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคลและความรับผิดชอบ	3.31	0.60	3.41	0.56	-.809	.414
5	ด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิง ตัวเลข การสื่อสาร และเทคโนโลยี สารสนเทศ	3.16	0.42	3.10	0.41	.741	.458
	โดยรวม	3.66	0.22	3.65	0.22	.313	.757

จากตารางที่ 15 พบว่า ภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และรายด้าน ด้านความรู้มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านอื่น ๆ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 16 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และ ภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม

กระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิต	อายุ					
	20-30 ปี		31-40 ปี		41 ปีขึ้นไป	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1. กระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา	3.28	0.18	3.41	0.20	3.36	0.19
2. ภาวะการมีงานทำของบัณฑิต	3.61	0.21	3.69	0.24	3.67	0.22

จากตารางที่ 16 พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตร ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศาลายา จังหวัดนครปฐมที่มีอายุ 20-30 ปี,

อายุ 31-40 ปี และอายุ 41 ปี ขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.28, \bar{X} = 3.41, \bar{X} = 3.36) ตามลำดับ

นักศึกษาระดับปริญญาตรี อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตร ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศาลายา จังหวัดนครปฐมที่มีอายุ 20-30 ปี, อายุ 31-40 ปี และอายุ 41 ปี ขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง และระดับมาก (\bar{X} = 3.16, \bar{X} = 3.69, \bar{X} = 3.67) ตามลำดับ

ตารางที่ 17 ผลการเปรียบเทียบกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม

ผลการเปรียบเทียบ โดยรวม	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value
กระบวนการเพิ่ม จำนวนนักศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2	.285	.142	3.651	.030*
	ภายในกลุ่ม	89	3.472	.039		
	รวม	91	3.757			
ภาวะการมีงานทำ	ระหว่างกลุ่ม	2	.105	.052	1.026	.363
	ภายในกลุ่ม	89	4.540	.051		
	รวม	91	4.644			

จากตารางที่ 17 พบว่า ผลการเปรียบเทียบกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา เพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามอายุ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 รายด้านทุกด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม และรายด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบมีความแตกต่างกัน และได้เปรียบเทียบรายคู่ โดยรวมของกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา มีดังนี้

ตารางที่ 18 ผลการทดสอบรายคู่ของการเปรียบเทียบกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา เพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม

	โดยรวมของอายุ	\bar{X}	โดยรวมของอายุ		
			20-30 ปี	31-40 ปี	41 ปีขึ้นไป
			3.65	4.13	4.40
20-30 ปี	3.65	-	-.134*	-.064	
31-40 ปี	4.13	-	-	.045	
41 ปีขึ้นไป	4.40	-	-	-	

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 18 พบว่า ผลการทดสอบรายคู่ของกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา เพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยรวมของอายุ นักศึกษา ระดับปริญญาตรี อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตร ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศาลายา จังหวัดนครปฐมที่มีอายุ 20-30 ปี กับ อายุ 31-40 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 19 ผลการเปรียบเทียบกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา เพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวม

ด้าน ที่	กระบวนการเพิ่ม จำนวนนักศึกษา	ระดับการศึกษา				t	p- value
		ปริญญาตรี		ปริญญาโทขึ้นไป			
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1	ด้านตัวผู้เรียน	3.35	0.35	3.35	0.41	.031	.976
2	ด้านปัจจัยด้านครอบครัว	3.01	0.44	3.23	0.54	-2.086	.052
3	ด้านปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและ จุดเด่นของสถานศึกษา	3.17	0.48	3.17	0.40	.086	.929
4	ด้านการประชาสัมพันธ์และการ สนับสนุนการศึกษา	3.71	0.41	3.65	0.37	.696	.478
5	กระบวนการให้บริการ	3.44	0.49	3.46	0.46	-.162	.870
	โดยรวม	3.34	0.21	3.37	0.18	-.748	.444

จากตารางที่ 19 พบว่า กระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา เพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวม และรายด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 20 ผลการเปรียบเทียบภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวม

ด้าน ที่	ภาวะการมีงานทำ ของบัณฑิต	ระดับการศึกษา				t	p- value
		ปริญญาตรี		ปริญญาโทขึ้นไป			
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1	ด้านคุณธรรม จริยธรรม	3.95	0.37	4.00	0.38	-.682	.499
2	ด้านความรู้	4.00	0.33	4.06	0.40	-.773	.464
3	ด้านทักษะทางปัญญา	3.85	0.61	3.74	0.79	.762	.477
4	ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคลและความรับผิดชอบ	3.39	0.59	3.27	0.58	.915	.360
5	ด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิง ตัวเลข การสื่อสาร และเทคโนโลยี สารสนเทศ	3.13	0.39	3.15	0.45	-.155	.881
	โดยรวม	3.66	0.23	3.64	0.20	.407	.675

จากตารางที่ 20 พบว่า ภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวม และรายด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 21 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามตำแหน่ง/หน้าที่ โดยภาพรวม

กระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิต	ตำแหน่ง/หน้าที่					
	นักศึกษา		เจ้าหน้าที่		อาจารย์	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1. กระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา	3.35	0.21	3.27	0.20	3.40	0.16
2. ภาวะการมีงานทำของบัณฑิต	3.68	0.23	3.63	0.18	3.63	0.22

จากตารางที่ 21 พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี เจ้าหน้าที่ และอาจารย์ของมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย ศาลายา จังหวัดนครปฐม มีความคิดเห็นต่อกระบวนการเพิ่มจำนวน นักศึกษา โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.35, \bar{X} = 3.27, \bar{X} = 3.40) ตามลำดับ

นักศึกษาระดับปริญญาตรี เจ้าหน้าที่ และอาจารย์ประจำหลักสูตร ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศาลายา จังหวัดนครปฐม มีความคิดเห็นต่อภาวะการปฏิบัติงานของบัณฑิตเพื่อพัฒนา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.68, \bar{X} = 3.63, \bar{X} = 3.63) ตามลำดับ

ตารางที่ 22 ผลการเปรียบเทียบกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการปฏิบัติงานของ บัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามตำแหน่ง/หน้าที่ โดยภาพรวม

ผลการเปรียบเทียบ โดยรวม	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value
กระบวนการเพิ่ม จำนวนนักศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2	.159	.079	1.964	.146
	ภายในกลุ่ม	89	3.598	.040		
	รวม	91	3.757			
ภาวะการปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	2	.054	.027	.527	.592
	ภายในกลุ่ม	89	4.590	.052		
	รวม	91	4.644			

จากตารางที่ 22 พบว่า ผลการเปรียบเทียบกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา เพื่อ พัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามตำแหน่ง/ หน้าที่ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบภาวะการปฏิบัติงานของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามตำแหน่ง/หน้าที่ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นไม่ แตกต่างกัน

ตอนที่ 5 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และ
ภาวะการดำเนินงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนา
และวัฒนธรรม

ตารางที่ 23 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และ
ภาวะการดำเนินงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนา
และวัฒนธรรม

ที่	ข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมกระบวนการเพิ่ม จำนวนนักศึกษา และภาวะการดำเนินงานทำของบัณฑิต	ความถี่	ร้อยละ
1	มหาวิทยาลัยควรมีแนวทางในการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับหลักสูตร ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยเน้นใน เรื่องของจุดเด่น ที่สามารถนำไปใช้เพื่อให้เกิดทักษะชีวิตที่น่าสนใจ ทั้งทางสื่อออนไลน์ เว็บไซต์ หรือเครือข่ายศิษย์เก่าของมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อให้เข้าถึงผู้ที่มีความสนใจในการเข้าศึกษาต่อ	18	41.86
2	มหาวิทยาลัยควรมีแนวทางในการสร้างความเชื่อมั่นในสังคม ให้ ครอบคลุมทั้งระบบ ได้แก่ ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ การศึกษาเรียนรู้นอกสถานที่ ด้านทุนการศึกษา ด้านการวิจัย เป็น ต้น	15	34.88
3	มหาวิทยาลัยควรมีแนวทางในการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับความ ต้องการ ความสนใจทางสังคม จุดเด่น และจุดด้อยของมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อนำมาเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหา นำไปสู่ การพัฒนารูปแบบการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการดำเนินงานทำของ บัณฑิต ที่ยั่งยืน ต่อไป	10	23.25
	รวม	43	100.00

ตารางที่ 23 พบว่า ข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา
และภาวะการดำเนินงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนา
และวัฒนธรรม พบว่ามหาวิทยาลัยควรมีแนวทางในการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับหลักสูตรศิลปศาสตร
บัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยเน้นในเรื่องของจุดเด่น ที่สามารถนำไปใช้เพื่อให้
เกิดทักษะชีวิตที่น่าสนใจ ทั้งทางสื่อออนไลน์ เว็บไซต์ หรือเครือข่ายศิษย์เก่าของมหาวิทยาลัยมหาม
กุฏราชวิทยาลัย เพื่อให้เข้าถึงผู้ที่มีความสนใจในการเข้าศึกษาต่อ คิดเป็นร้อยละ (41.86) รองลงมาคือ
มหาวิทยาลัยควรมีแนวทางในการสร้างความเชื่อมั่นในสังคม ให้ครอบคลุมทั้งระบบ ได้แก่ ด้าน

อาจารย์ผู้สอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การศึกษาเรียนรู้นอกระบบที่ ด้านทุนการศึกษา ด้านการวิจัย เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ (34.88) และมหาวิทยาลัยควรมีแนวทางในการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการ ความสนใจทางสังคม จุดเด่น และจุดด้อยของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อนำมาเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหา นำไปสู่การพัฒนารูปแบบการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิต ที่ยั่งยืน ต่อไป คิดเป็นร้อยละ (23.25)

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย “กระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการปฏิบัติงานของบัณฑิต เพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม” ผู้วิจัยได้อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะ ตามลำดับ ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.2 อภิปรายผล

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ “กระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการปฏิบัติงานของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม” ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นชาย จำนวน 57 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 62.0 เป็นหญิง จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 38.0 แยกตามอายุ อายุระหว่าง 31-40 ปี และอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 31 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 33.7 อายุระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 30 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 32.6 แยกตามระดับการศึกษา ปริญญาโทขึ้นไป จำนวน 57 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 62.0 ปริญญาตรี จำนวน 35 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 38.0 และแยกตามตำแหน่ง/หน้าที่ นักศึกษา จำนวน 56 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 60.9 อาจารย์ จำนวน 20 รูป คิดเป็นร้อยละ 21.7 เจ้าหน้าที่ จำนวน 16 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 17.4

2. กระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และรายด้าน โดยด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือการประชาสัมพันธ์และการสนับสนุนการศึกษา รองลงมาคือกระบวนการให้บริการ ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือปัจจัยด้านครอบครัว เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏดังนี้

2.1 ด้านตัวผู้เรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือนักศึกษาเลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะดูจากความถนัดทางการเรียนของตนเอง รองลงมาคือนักศึกษาเลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามเป้าหมายของตนเองที่ตั้งไว้ในอนาคต ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือนักศึกษาเลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม มีความต้องการทางสังคมเป็นสิ่งสำคัญต่อการใช้ชีวิตที่ดี

2.2 ด้านปัจจัยด้านครอบครัว โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือเลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะดูตัวอย่างจากครอบครัวของผู้อื่นที่ประสบความสำเร็จ รองลงมาคือเลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะสภาพเศรษฐกิจ และรายได้ของครอบครัวเป็นหลัก ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือนักศึกษาเลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะทำตามความต้องการของบิดามารดา

2.3 ด้านปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและจุดเด่นของสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือเลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะว่าค่าใช้จ่ายในการศึกษา ต่ำกว่าที่อื่น รองลงมาคือเลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะสถานศึกษามีระยะทางไม่ไกลจากที่พักอาศัย ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือเลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม สภาพสิ่งแวดล้อมภายในสถานศึกษามีความร่มรื่น เหมาะสมกับการเรียนรู้

2.4 ด้านการประชาสัมพันธ์และการสนับสนุนการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือเลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เนื่องจากมหาวิทยาลัยให้ผ่อนชำระค่าธรรมเนียมนการศึกษา รองลงมาคือเลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะว่ามีมหาวิทยาลัยมีการอำนวยความสะดวกในการกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษาของรัฐบาล ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือเลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะว่ามีบริการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต แผ่นพับ ป้ายโฆษณา

2.5 ด้านกระบวนการให้บริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือเลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะว่ามีมหาวิทยาลัยมีการอำนวยความสะดวกในการรับสมัครและสอบเข้าศึกษาต่อ รองลงมาคือเลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะว่ามีบริการที่ดี ทำให้ตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือเลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะว่ามีบริการรับรองเรื่องที่พักและความปลอดภัยเพื่อความสะดวกในการเข้าศึกษาต่อ

3. ภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้าน โดยด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือด้านทักษะทางปัญญา รองลงมาคือด้านความรู้ ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏดังนี้

3.1 วัฒนธรรม ด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือ รองลงมาคือนักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา เป็นบุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถนำไปปรับใช้ในหน้าที่การงานได้อย่าง

เหมาะสม ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือ นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา นำหลักจริยธรรมไปใช้ในการต่อยอดการทำงานเพื่อพัฒนาอาชีพให้ดียิ่งขึ้น

3.2 ด้านความรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือนักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีความรู้ที่หน่วยงานต้องการ รองลงมาคือนักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีความรู้ที่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือนักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีความรู้ที่สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

3.3 ด้านทักษะทางปัญญาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือนักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ ที่ส่งผลดีต่อการมีอาชีพ รองลงมาคือนักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีความสามารถในการวิเคราะห์และสรุปประเด็นต่าง ๆ ในการประกอบอาชีพ ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือนักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อความรู้ไปประกอบอาชีพ

3.4 ด้านทักษะความสัมพันธ์และความรับผิดชอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือนักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีความรับผิดชอบในการประกอบอาชีพ รองลงมาคือนักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคม ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือนักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีทักษะความสัมพันธ์ที่ดี ในการประกอบอาชีพ

3.5 ด้านทักษะในการวิเคราะห์ตัวเลข การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือนักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีทักษะในการวิเคราะห์ตัวเลขเพื่อใช้ในการทำงาน รองลงมาคือนักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีทักษะในการสื่อสาร ในการประกอบอาชีพ ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือนักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

4. ผลการเปรียบเทียบกระบวนการทัศนคติการเพิ่มจำนวนนักศึกษา เพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามเพศ โดยภาพรวม และรายด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

5. ผลการเปรียบเทียบภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

และรายด้าน ด้านความรู้มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านอื่นมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

6. ผลการเปรียบเทียบกระบวนการทัศนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา เพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามอายุ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 รายด้านทุกด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และผลการเปรียบเทียบภาวะการปฏิบัติงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม และรายด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

7. ผลการเปรียบเทียบกระบวนการทัศนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา เพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวม และรายด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และผลการเปรียบเทียบภาวะการปฏิบัติงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวม และรายด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

8. ผลการเปรียบเทียบกระบวนการทัศนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา เพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามตำแหน่ง/หน้าที่ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และผลการเปรียบเทียบภาวะการปฏิบัติงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามตำแหน่ง/หน้าที่ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

9. ข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมกระบวนการทัศนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการปฏิบัติงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม พบว่า มหาวิทยาลัยควรมีแนวทางในการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยเน้นในเรื่องของจุดเด่น ที่สามารถนำไปใช้เพื่อให้เกิดทักษะชีวิตที่น่าสนใจ ทั้งทางสื่อออนไลน์ เว็บไซต์ หรือเครือข่ายศิษย์เก่าของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อให้เข้าถึงผู้ที่มีความสนใจในการเข้าศึกษาต่อ มหาวิทยาลัยควรมีแนวทางในการสร้างความเชื่อมั่นในสังคม ให้ครอบคลุมทั้งระบบ ได้แก่ ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การศึกษาเรียนรู้นอกสถานที่ ด้านทุนการศึกษา ด้านการวิจัย เป็นต้น และมหาวิทยาลัยควรมีแนวทางในการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการ ความสนใจทางสังคม จุดเด่น และจุดด้อยของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อนำมาเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหา นำไปสู่การพัฒนา รูปแบบการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการปฏิบัติงานทำของบัณฑิต ที่ยั่งยืน ต่อไป

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเกี่ยวกับ “กระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม” มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. กระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และรายด้าน โดยด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุดคือการประชาสัมพันธ์และการสนับสนุนการศึกษา รองลงมาคือกระบวนการให้บริการ ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือปัจจัยด้านครอบครัว ภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้าน โดยด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือด้านทักษะทางปัญญา รองลงมาคือด้านความรู้ ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ ทั้งนี้เนื่องมาจากนักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ ที่ส่งผลดีต่อการมีอาชีพ และมีความสามารถในการวิเคราะห์และสรุปประเด็นต่าง ๆ ในการประกอบอาชีพ สอดคล้องกับแนวคิดของ **รัฐภาพร เกตานนท์** (2565 : 36) ได้กล่าวว่า กระบวนทัศน์ (Paradigm) เป็นกระบวนการคิดวิเคราะห์ วิธีคิด วิธีปฏิบัติ แนวการดำเนินชีวิต และการพัฒนาชีวิตและสังคมที่มีร่วมกันของคนกลุ่มหนึ่ง ชุมชนหนึ่งและได้ก่อตัวเป็นแบบแผน ซึ่งเมื่อยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไป เราก็ต้องมีการนำกระบวนทัศน์เดิม ๆ มาทบทวนใหม่ ปรับปรุงใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัย และสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบัน และอนาคต กระบวนทัศน์ใหม่จะเกิดขึ้นเมื่อกระบวนทัศน์เดิมไม่สามารถใช้แก้ปัญหาหรือ ตอบสนองการพัฒนาให้แก่มนุษย์ได้ ปรัชญาเป็นศาสตร์ที่เป็นพื้นฐานของสรรพวิชาการทุกอย่างในโลกใบนี้ ปรัชญาเป็นต้นกำเนิดของสรรพวิชา และเป็นฐานคิดของทุกศาสตร์ ดังนั้นการพัฒนาใด ๆ จึงไม่อาจขาดฐานคิดหรือกระบวนทัศน์ในเชิงปรัชญาไปได้ กระบวนทัศน์ในเชิงปรัชญาจึงหมายถึง ระบบความคิด ความเชื่อพื้นฐานในเรื่องของสรรพสิ่งที่เป็นไปในโลกที่ช่วยให้มนุษย์นำมาใช้เป็นพื้นฐานในการมองโลก มองสรรพสิ่ง และใช้เป็นแนวทางในการคิดเพื่อดำเนินชีวิต บทความนี้จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอแนวคิดในเรื่องกระบวนการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ และกระบวนทัศน์เพื่อการพัฒนาในเชิงปรัชญาเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **อิษฎาภรณ์ นียมวงศ์** (2565 : ง) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนทัศน์ใหม่ในการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ผลการวิจัย พบว่า แนวทางในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาโดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ **สิทธิโชค พรรคพิทักษ์ และคณะ** (2561 : ข-ค) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การสำรวจภาวะการมีงานทำของบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปีการศึกษา 2560 ผลการวิจัยพบว่า บัณฑิตที่

ได้งานทำหรือประกอบอาชีพอิสระภายใน 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 80.54 ซึ่งคณะที่มีบัณฑิตได้งานทำหรือประกอบอาชีพอิสระภายใน 1 ปี มากที่สุด คือ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ คิดเป็น ร้อยละ 84.09 รองลงมา คณะวิทยาการจัดการ คิดเป็นร้อยละ 82.93 และคณะเทคโนโลยีการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 82.35 ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามเพศ โดยภาพรวม และรายด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามอายุ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 รายด้านทุกด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และผลการเปรียบเทียบภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง/หน้าที่ โดยภาพรวม และรายด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องมาจาก กลุ่มตัวอย่าง อยู่ในสภาพแวดล้อมเหมือนกัน จึงมีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ **สมคิด บางโม (2548 : 175)** กล่าวว่า การตัดสินใจ เป็นการตัดสินใจเลือกทางปฏิบัติซึ่งมีหลายทางเป็นแนวปฏิบัติไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ การตัดสินใจนี้อาจเป็นการตัดสินใจ ที่จะกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่งหลายอย่าง เพื่อความสำเร็จตรงตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ ในทางปฏิบัติการตัดสินใจมักเกี่ยวข้องกับปัญหาที่ยุ้งยาก สลับซับซ้อน และมีวิธีการแก้ปัญหาให้วินิจฉัย มากกว่าหนึ่งทางเสมอ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้วินิจฉัยปัญหาว่าจะเลือกสั่งการปฏิบัติ โดยวิธีใด จึงจะบรรลุเป้าหมายอย่างดีที่สุดและบังเกิดผลประโยชน์สูงสุดแก่องค์กรนั้น ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ **สุวรรณ จุลมั่ง (2564 : บทคัดย่อ)** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการเพิ่มจำนวนผู้ศึกษาต่อสายอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 ผลการวิจัย พบว่า สภาพ ปัญหาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อสายอาชีวศึกษาระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 ด้านสภาพ พบว่า ต้องการประกอบ อาชีพได้ทันทีเมื่อสำเร็จการศึกษา สร้างโอกาสในการหารายได้ระหว่างเรียนเพื่อลดภาระของ ครอบครัวได้ ต้องการเพิ่มความรู้ ความชำนาญในสายวิชาชีพให้กับตนเองโดยสามารถเลือกเรียนตาม ความชอบและความถนัดของตนเอง ต้องการเป็นผู้สร้างงาน มีความมั่นคง มีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อตนเอง และครอบครัว ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พัชราภรณ์ เสนาคูณย์ (2561 : 92)** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การเพิ่มจำนวนนักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผลการวิจัย พบว่า มีผู้สนใจเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท สาขาวิชา วิศวกรรมเครื่องกลคิดเป็นสัดส่วน ร้อยละ 52 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในระดับ ปริญญาโท คือ ด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน กลยุทธ์การเพิ่มจำนวนการเข้าศึกษาต่อ ประกอบด้วย 5 โครงการ คือ 1) โครงการประชาสัมพันธ์เชิญชวนศิษย์เก่า ศึกษาต่อเพื่อพัฒนางาน 2) โครงการการค้า

วิศวกรรมศาสตร์ EN-ME Grad. Camp3) โครงการส่งเสริมศักยภาพนักศึกษา 4+1 สาขาวิชา วิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ 4) โครงการวิจัยร่วม ณ มหาวิทยาลัยต่างประเทศ 5) โครงการส่งเสริมการเปิดหลักสูตรโครงการพิเศษปริญญาโท

3. ข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมกระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม พบว่า มหาวิทยาลัยควรมีแนวทางในการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยเน้นในเรื่องของจุดเด่น ที่สามารถนำไปใช้เพื่อให้เกิดทักษะชีวิตที่น่าสนใจ ทั้งทางสื่อออนไลน์ เว็บไซต์ หรือเครือข่ายศิษย์เก่าของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อให้เข้าถึงผู้ที่มีความสนใจในการเข้าศึกษาต่อ และจากการสรุปผลวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ควรมีการควรมีแนวทางในการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับหลักสูตร ตามข้อเสนอแนะ และได้นำผลวิจัยนี้ไปเสนอ อาจารย์ประจำหลักสูตร เข้าที่ประชุม เพื่อพิจารณาร่วมกัน ซึ่งได้มีความเห็นพ้องต้องกันในการส่งเสริมการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิต และได้มีแนวคิดในการดำเนินงานร่วมกันอย่างมีระบบ ซึ่งจะได้ดำเนินการในลำดับต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดของ **ถวัลย์ วรเทพพุดิพงษ์** (2530 : 2) ได้กล่าวว่า “การตัดสินใจ” หมายความว่า กระบวนการเลือกหนทางปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งจากบรรดาทางเลือกต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการโดยอาศัยหลักเกณฑ์บางประการประกอบการพิจารณาตัดสินใจซึ่งองค์ประกอบดังกล่าว ได้แก่ 1) การตัดสินใจต้องมีทางเลือก และทางเลือกที่จะกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งได้นั้นต้องมีมากกว่าหนึ่งทางเลือก จึงต้องทำการตัดสินใจ ถ้าไม่มีทางเลือกก็ไม่มี การตัดสินใจ 2) การตัดสินใจต้องมีจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างต้องการ จะบรรลุและเราเองยังไม่แน่ใจว่าหนทางเลือกต่าง ๆ ที่จะทำได้นั้น ทางเลือกใดที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ดีกว่ากัน 3) การตัดสินใจเป็นเรื่องกระบวนการใช้ความคิดใช้หลักเหตุผลเป็นเกณฑ์ในการประเมินทางเลือกความสามารถของทางเลือก หลักเกณฑ์ที่นำมาใช้ในการประเมินทางเลือกที่สำคัญคือความสามารถของทางเลือกในการสนองตอบต่อวัตถุประสงค์ที่ต้องการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **บัลลังก์ มงคลคำนวนเขตต์** (2566 : ง) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการบริหาร การศึกษาในบริบทสังคมไทยยุคปกติใหม่ ผลการวิจัย พบว่าจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งเป็นตัวตั้งวิถึในการปรับเปลี่ยนกระบวนการ บริหารการศึกษาเพื่อเปลี่ยนผ่านสู่ยุคปกติใหม่ อีกทั้งเป็นตัวเร่งให้กระแสการเปลี่ยนแปลง ขนาดใหญ่ต่าง ๆ (Megatrends) ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยที่โควิด-19 ทำให้เกิด “ดิจิทัล ดิสรัปชัน” (Digital Disruption) ครั้งใหญ่ ที่เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาเติมเต็มเติมแนวทางการใช้ชีวิตแบบวันระยะห่างทางสังคม ส่วนบริบทสังคมไทยยุคปกติใหม่นั้นมีสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่ผันผวนไม่แน่นอน ซับซ้อน และคลุมคลุมเครือ ซึ่งจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการให้สอดคล้องกับบริบทดังกล่าวด้วย จากการวิจัยพบว่า กระบวนการ

ทางการบริหารการศึกษาในบริบทสังคมไทยยุคปกติใหม่ ประกอบด้วย 9 กระบวนทัศน์คือ 1) ภาวะผู้นำแบบปกติใหม่ 2) ความร่วมมือ 3) การมีส่วนร่วมของ ชุมชน 4) การสื่อสารที่โปร่งใส 5) ความสามารถในการฟื้นตัว 6) การบูรณาการนวัตกรรมและ เทคโนโลยี 7) การพัฒนาทางวิชาชีพ 8) การวางแผนฉากทัศน์และ 9) สุขภาพและความปลอดภัย

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหาร และอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรควรกำหนดนโยบายการเพิ่มจำนวนนักศึกษา เพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสถาบันการศึกษาต่อไป

2. ผู้บริหาร และอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรควรกำหนดนโยบาย แนวทางการแก้ไขปัญหาการลดลงของจำนวนนักศึกษา เพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา และควรดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง จนเกิดสัมฤทธิ์ผลในทางที่ดีต่อไป

3. ผู้บริหาร และอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรควรกำหนดนโยบายการส่งเสริมภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยแนวทางในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มจำนวนนักศึกษา เพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ในวิทยาเขตอื่น ๆ

2. ควรทำการศึกษาเชิงคุณภาพในประเด็นที่เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

3. ควรจะทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยการศึกษาในเขตพื้นที่อื่น ๆ และตัวแปรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

บรรณานุกรม

- กุลชลี ไชยนันตา. (2539). *กระบวนการตัดสินใจ*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประยูรวงศ์.
- เกียรติสุดา ศรีสุข. (2552). *ระเบียบวิธีวิจัย*. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์ครองช่าง.
- จิระเดช อุ้วสวัสดิ์. (2551, มิถุนายน 12). *แก้ปัญหาคอมพิวเตอร์ตั้งกระทรวงฯ*. หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ, 4009, หน้า 35.
- ชนงกรณ์ กุณชลาบุตร. (2547). “แนวคิดการบริหารธุรกิจในสถานการณ์ปัจจุบัน” ใน *หลักการจัดการและองค์การและการจัดการ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). *ระบบสื่อการสอนในเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ณัฐพล ศรีพิชิตราชู และคณะ. (2564). *ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์*. ออนไลน์. แหล่งที่มา : <https://www.urbiner.com/post/maslow-hierarchy-of-needs>
- ณัชชา หมั่นชัยกุล. (2546). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าเรียนคณะพัฒนาสังคมของนักศึกษาโครงการพิเศษ จังหวัดเชียงราย. คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์*.
- เต็มศักดิ์ คทวนิช. (2546). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ถวัลย์ วรเทพพิพิพงษ์. (2530). *แนวความคิดกระบวนการและโครงสร้างการตัดสินใจ*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ไทย สีสัทธี. (2546). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : ศึกษากรณี อำเภอดงขุดม จังหวัดอุบลราชธานี. คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์*.
- นวม สงวนทรัพย์. (2535). *สารัตถจิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- บรรยงค์ โตจินดา. (2548). *องค์การและการจัดการ*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : รวมสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. (2551). *พื้นฐานการวิจัยการศึกษา*. กทม. : ประสานการพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2541). *การพัฒนาการสอน*. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.
- _____. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- บัลลังก์ มงคลค่านวมเขตต์. (2566). *กระบวนการค้นคว้าทางการบริหารการศึกษาในบริบทสังคมไทยยุคปกติใหม่*. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ประวิต เอราวรรณ์. (2551). *วิจัยการศึกษาเบื้องต้น*. ภาควิชาวิจัยและพัฒนาศึกษา. มหาสารคาม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พวงเพชร วัชรอยู่. (2537). *จิตวิทยาทั่วไป*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พัชราภรณ์ เสนาศุณย์. (2561). *กลยุทธ์การเพิ่มจำนวนนักศึกษาในระดับปริญญาโท สาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. บทความวิจัย. วารสารวิจัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น (ฉบับบัณฑิตศึกษา) สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 6(2), 92-102.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2548). *องค์การและการจัดการ*. พิมพ์ครั้งที่ 6. นนทบุรี : ชวนพิมพ์.
- มานิต คงเพชร. (2548). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจศึกษาในโครงการปริญญาโท เศรษฐศาสตร์ธุรกิจภาคพิเศษ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตลพบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- โยธิน ศันสนยุทธ และคณะ. (2533). *จิตวิทยา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2555). *พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2549). *พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- รัชฎาพร เกตานนท์. (2565). *กระบวนการพัฒนาในเชิงปรัชญาและการคิดของมนุษย์ เพื่อพัฒนาแนวทางการดำรงชีวิตในปัจจุบัน*. บทความวิชาการ. วารสารสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ. มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2(2), 36-50.
- วรพจน์ บุษราคัมวดี. (2551). *องค์การและการจัดการ*. ปทุมธานี : คณะวิทยาการจัดการ. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- วุฒิชัย จำนงค์. (2541). *พฤติกรรมการณ์ตัดสินใจ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2542). *กระบวนการค้นคว้าใหม่: การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคล*. กรุงเทพฯ : SR Printing Limited Partnership.
- ศรุดา ชัยสุวรรณ เสน่ห์ สีสถารมณ และวีรจักร แสงวงศ์. (2563). *การพลิกโฉมอุดมศึกษาไทยในยุคภาวะวิกฤตผู้เรียน*. บทความวิชาการ. วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ, 6(1), 686-702.
- สมคิด บางโม. (2548). *“การจัดการองค์การ” ในองค์การและการจัดการ*. พิมพ์ครั้งที่ 4 ปรับปรุงใหม่. กรุงเทพฯ : วิทยพัฒน์.

- สมาน อัครภูมิ. (2551). *การบริหารการศึกษาสมัยใหม่ : แนวคิด ทฤษฎี และการปฏิบัติ*. พิมพ์ครั้งที่ 4. อุบลราชธานี : อุบลกิจออฟเซตการพิมพ์.
- สุธาทิพย์ ใหม่ชุ่ม. (2550). *การตัดสินใจเข้าเรียนในหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาของนักเรียนศูนย์บริการการศึกษาโรงเรียน อำเภอเมือง จังหวัด ยะลา. ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์*.
- สุวรรณ จุลมั่ง. (2564). *แนวทางการเพิ่มจำนวนผู้ศึกษาต่อสายอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 17. รายงานการวิจัย. สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 (พิษณุโลก)*.
- สุรพงษ์ คงสัตย์ และธีรชาติ ธรรมวงศ์. (2555). *การทำค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC)*. สืบค้นเมื่อ 29 สิงหาคม 2566, จาก <http://mcu.ac.th/site/articlecontent>.
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล. (2544). *จิตวิทยาการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยเส็ง.
- สิทธิโชค พรศักดิ์ และคณะ. (2561). *การสำรวจภาวะการมีงานทำของบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปีการศึกษา 2560. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). *รูปแบบและภารกิจอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2558). *แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ*. สืบค้นจาก <https://secondary.obec.go.th/newweb/wp-content/uploads/2017/12/E-CEN21book.pdf>
- อุไร มั่นหมั่น. (2539). *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการตัดสินใจศึกษาต่อของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3ศึกษากรณี : จังหวัดนครปฐม. ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาสังคม. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์*.
- อเนก นรสาร. (2547). *ความสัมพันธ์ระหว่างความถนัดที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพช่างไฟฟ้า ความมีวินัยในตนเองแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และเจตคติต่อวิชาโปรแกรมควบคุมไฟฟ้ากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาโปรแกรมควบคุมไฟฟ้า ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 3 ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 และสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*.
- อารี พันธุ์มณี. (2538). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บริษัทเลิฟแอนด์ลิฟเพรสจำกัด.
- อิษฎาภรณ์ นิยมวงศ์. (2565). *กระบวนการค้นคว้าใหม่ในการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการการอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*.

- Thomas S. Kuhn. *The Structure of Scientific Revolution*. แปลโดย สิริเพ็ญ พิริย จิตรกรกิจ. (2544). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- Harrison, F.E.. (1981). *The Managerial Decision-Making Process*. Boston: Houghton Mifflin Com.
- Hilgard, Ernest R. (1981). *Introduction to Psychology*. New York : Harcourt, Brace and World, Inc.
- Kidd, J.R. (1973). *How adults learn*. Chicago : Association Press.
- Margaret Masterman. (1970). *Lakatos Imre and Musgrave Alan, The Nature of a Paradigm in Criticism and the growth of knowledge ed.* (London: Cambridge University Press.
- Paul H. Ray and Sherry Ruth Anderson. (2000). *The Cultural Creatives : How 50 Million People are Changing the World* (New York: Harmony Books.
- Rokeach, M. (1968). *A theory of organization and change within value-attitude systems*. Journal of Social Issues, 24(1), 13–33.
- Thomas S. Kuhn. (1962). *The Structure of Scientific Revolutions*. (Chicago: University of Chicago.
- Simon, H. A.. (1960). *The New Science of Management Decision*. New York : Harper and Row. Publisher.
- Yukl, G.A. (1989). *Leadership in Organization*. (2nd ed). Englewood Cliffs, NJ : Prentice- Hall.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ใบรับรองจริยธรรม หนังสือขอความขออนุญาต
และแบบตอบรับผู้เชี่ยวชาญ

ที่ จว. ๐๑๐๖/๒๕๖๗

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๑. ชื่อโครงการวิจัย

ชื่อเรื่อง: กระบวนทัศน์การเพิ่มจำนวนนักศึกษาและภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม

TITLE: THE PARADIGM OF GROWING THE NUMBER OF STUDENTS AND EMPLOYMENT CONDITIONS OF GRADUATES TO DEVELOP A BACHELOR OF ARTS PROGRAM IN PHILOSOPHY, RELIGIONS AND CULTURES

๒. ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย

พระมหาวิชิต อคฺคชิตฺโต (จันทร์สง่า)

๓. ผลการพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในการประชุมครั้งที่ ๕/๒๕๖๗ วันอังคารที่ ๓๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๗ มติที่ ๘๒/๒๕๖๗ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า โครงการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยที่ผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ ไม่มีการลวงละเมิดสิทธิ และไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ตัวอย่างการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง และผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย

จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยในขอบข่ายของโครงการวิจัยที่เสนอได้ ตั้งแต่วันที่ออกเอกสารรับรองผลการพิจารณาการทำวิจัยในมนุษย์ฉบับนี้ จนถึงวันที่ ๒๗ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

ออกให้ ณ วันที่ ๒๗ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๗

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน สำนักงานคณะกรรมการศาสนาและปรัชญา โทร. ๑๐๗๕ , ๑๐๗๖

ที่ อว ๗๙๐๖/ว๐๔๕๓ วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือวิจัย

เจริญพร ดร.กฤตสุชิน พลเสน

ด้วย พระมหาวชิต อคคชิต อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม คณะศาสนาและปรัชญา ได้รับอนุมัติให้ดำเนินโครงการวิจัยเรื่อง “กระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษาและภาวการณ์มีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม” สนับสนุนภายใต้โครงการวิจัย ทุนสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตร ปิงประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ เพื่อให้อาจารย์ได้พัฒนางานวิจัย นั้น

บัดนี้ พระมหาวชิต อคคชิต และคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการทำวิจัยในขั้นตอนออกแบบเครื่องมือ การวิจัย คณะศาสนาและปรัชญา ได้พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญมีประสบการณ์ด้านวิจัย จึงขอความ อนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัยเรื่อง “กระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษาและภาวการณ์ มีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม” รายละเอียดตามเอกสารเครื่องมือวิจัยที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดพิจารณาและดำเนินการต่อไป

ตรวจโดย พระครูวินัยธรเจริญ หนตจิตโต
 ๑๐๗๕/๑๐๗๖/ว๐๔๕๓

พระครูวินัยธรเจริญ หนตจิตโต

(พระครูวินัยธรเจริญ หนตจิตโต, ดร)
 คณะบดีคณะศาสนาและปรัชญา

ก.ค.

18 ก.ค. 67

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน สำนักงานคณบดีคณะศาสนาและปรัชญา โทร. ๑๐๗๕, ๑๐๗๖

ที่ อว ๗๙๐๖/ว๐๔๕๓

วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือวิจัย

เจริญพร ดร.ชมพูนุช ช่างเจริญ

ด้วย พระมหาวชิต อคคชิต อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม คณะศาสนาและปรัชญา ได้รับอนุมัติให้ดำเนินโครงการวิจัยเรื่อง “กระบวนการทัศน์การเพิ่มจำนวนนักศึกษาและภาวการณ์มีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม” สนับสนุนภายใต้โครงการวิจัย ทุนสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตร ปิงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ เพื่อให้อาจารย์ได้พัฒนางานวิจัย นั้น

บัดนี้ พระมหาวชิต อคคชิต และคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการทำวิจัยในขั้นตอนออกแบบเครื่องมือ การวิจัย คณะศาสนาและปรัชญา ได้พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญมีประสบการณ์ด้านวิจัย จึงขอความ อนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัยเรื่อง “กระบวนการทัศน์การเพิ่มจำนวนนักศึกษาและภาวการณ์ มีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม” รายละเอียดตามเอกสารเครื่องมือวิจัยที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาและดำเนินการต่อไป

พระครูวินัยธรเจริญ ทนตจิตโต, ดร.

(พระครูวินัยธรเจริญ ทนตจิตโต, ดร)

คณบดีคณะศาสนาและปรัชญา

ตรวจเครื่องมือเรียบร้อยแล้ว

Umm.

๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๗

ภาคผนวก ข
แบบสอบถาม คุณภาพของเครื่องมือ
และ Output ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง กระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตร
ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม

คำชี้แจง แบบสอบถาม

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมระดับความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีสุดท้าย บัณฑิตใหม่ ผู้ใช้บัณฑิต อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์ประจำหลักสูตร และผู้บริหาร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

2. การตอบแบบสอบถามของท่านมีคุณค่าต่อการวิจัย และจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด เพราะการวิจัยมุ่งภาพรวม จึงขอความกรุณาจากท่านตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริง

3. แบบสอบถามชุดนี้ แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 กระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม

ตอนที่ 3 ภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เกี่ยวกับ คุณภาพบัณฑิตด้านการประกันคุณภาพการศึกษา 5 ด้าน

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริม กระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม

ขอความกรุณาท่านให้ข้อมูลตามความเป็นจริงให้ครบถ้วนสมบูรณ์ทุกข้อทั้ง 4 ตอนข้อมูลในแบบสอบถามนี้ จะไม่มีผลกระทบต่อการทำงานของท่านแต่อย่างไร ทั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้นขออนุโมทนาขอบคุณในความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม มา ณ โอกาสนี้ด้วย

พระมหาวิจิต อกคชโชโต

หัวหน้าโครงการวิจัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

- 1. ชาย
- 2. หญิง

2. อายุ

- 1. อายุ 20-30 ปี
- 2. อายุ 31-40 ปี
- 3. อายุ 41 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

- 1. ปริญญาตรี
- 2. ปริญญาโท ขึ้นไป

4. ตำแหน่ง/หน้าที่

- 1. นักศึกษา
- 2. เจ้าหน้าที่ในมหาวิทยาลัย
- 3. อาจารย์/ผู้บริหาร

ตอนที่ 2 กระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม

คำชี้แจง 1. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตามระดับสภาพความคิดเห็นที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด เพียงข้อละ 1 ช่อง แต่ละข้อมีความหมายดังนี้

5 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมาก

3 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อย

1 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ข้อที่	กระบวนการเพิ่มจำนวนนักศึกษา หลักสูตร ศิลปศาสตรบัณฑิต	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1. ด้านตัวผู้เรียน						
1	นักศึกษาเลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม มีความน่าสนใจ สามารถนำไปปรับใช้ในหน้าที่การงานได้					
2	นักศึกษาเลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม มีความต้องการทางสังคม เป็นสิ่งสำคัญต่อการใช้ชีวิตที่ดี					
3	นักศึกษาเลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะดูจากความถนัดทางการเรียนของตนเอง					
4	นักศึกษาเลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามเป้าหมายของตนเองที่ตั้งไว้ในอนาคต					
2. ด้านปัจจัยด้านครอบครัว						
5	นักศึกษาเลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะทำตามความต้องการของบิดา มารดา					
6	เลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะดูตัวอย่างจากครอบครัวของผู้อื่นที่ประสบความสำเร็จ					
7	เลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะสภาพเศรษฐกิจ และรายได้ของครอบครัวเป็นหลัก					
8	เลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม สมาชิกในครอบครัวที่ประสบความสำเร็จจากสถาบันดังกล่าว มีงานทำ มีส่วนในการตัดสินใจ					

ข้อที่	กระบวนทัศน์การเพิ่มจำนวนนักศึกษา หลักสูตร ศิลปศาสตรบัณฑิต	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
3. ด้านปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและจุดเด่นของสถานศึกษา						
9	เลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะสถานศึกษามีระยะทางไม่ไกลจากที่พักอาศัย ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง					
10	เลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะค่าใช้จ่ยในการศึกษา ต่ำกว่าที่อื่น					
11	เลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม สภาพสิ่งแวดล้อมภายในสถานศึกษามีความร่มรื่น เหมาะสมกับการเรียนรู้					
12	เลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม มีระเบียบวินัย และมีรูปแบบของชุดนักศึกษาที่สวยงาม					
4. ด้านการประชาสัมพันธ์และการสนับสนุนการศึกษา						
13	เลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ต แผ่นพับ ป้ายโฆษณา					
14	เลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะมีกิจกรรมอาสา ของสถาบันออกสู่สาธารณชนอย่างสม่ำเสมอ					
15	เลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เนื่องจากมหาวิทยาลัยให้ผ่อนชำระค่าธรรมเนียมการศึกษา					
16	เลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะมหาวิทยาลัยมีการอำนวยความสะดวกในการกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษาของรัฐบาล					
5. ด้านกระบวนการให้บริการ						
17	เลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะมีการรับรองเรื่องที่พักและความปลอดภัยเพื่อความสะดวกในการเข้าศึกษาต่อ					
18	เลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะมีการรับสมัครเข้าศึกษาต่อมีความสะดวกรวดเร็วและทันสมัย					
19	เลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะ					

	มหาวิทยาลัยมีการอำนวยความสะดวกในการรับสมัครและสอบเข้าศึกษาต่อ					
20	เลือกเรียนสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เพราะว่ามีบริการที่ดี ทำให้ตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ					

ตอนที่ 3 ภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม เกี่ยวกับ คุณภาพบัณฑิตด้านการประกันคุณภาพการศึกษา 5 ด้าน

คำชี้แจง

1. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตามระดับสภาพความคิดเห็นที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด เพียงข้อละ 1 ช่อง แต่ละข้อมีความหมายดังนี้

- 5 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ข้อที่	ภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต ตามคุณภาพบัณฑิตด้านการประกันคุณภาพการศึกษา 5 ด้าน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม						
1	นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา เป็นบุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถนำไปปรับใช้ในหน้าที่การงานได้อย่างเหมาะสม					
2	นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีพฤติกรรมทางจริยธรรม ที่ทำให้สามารถหางานทำได้เหมาะสม					
3	นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา นำหลักจริยธรรมไปใช้ในการต่อยอดการทำงาน เพื่อพัฒนาอาชีพให้ดียิ่งขึ้น					
4	นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีพฤติกรรมการแสดงออกที่ดีงาม ส่งผลให้มีงานมีอาชีพที่เหมาะสม					

2. ด้านความรู้					
5	นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีความรู้ที่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้				
6	นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา นำความรู้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ				
7	นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีความรู้ ที่หน่วยงานต้องการ				
8	นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีความรู้ ที่สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น				

ข้อที่	ภาวะการปฏิบัติงานของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต ตามคุณภาพบัณฑิตด้านการประกันคุณภาพการศึกษา 5 ด้าน	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
3. ด้านทักษะทางปัญญา						
9	นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ ที่ส่งผลดีต่อการมีอาชีพ					
10	นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีความสามารถในการวิเคราะห์และสรุปประเด็นต่าง ๆ ในการประกอบอาชีพ					
11	นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีความสามารถในการสังเคราะห์และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน					
12	นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อความรู้ไปประกอบอาชีพ					
4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ						
13	นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีทักษะความสัมพันธ์ที่ดี ในการประกอบอาชีพ					
14	นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีทักษะความสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน					

15	นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีความรับผิดชอบในการประกอบอาชีพ					
16	นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคม					
5. ด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ						
17	นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีทักษะในการสื่อสาร ในการประกอบอาชีพ					
18	นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีทักษะในการวิเคราะห์ตัวเลขเพื่อใช้ในการทำงาน					
19	นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ					
20	นักศึกษาสาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สำเร็จการศึกษา มีทักษะในการสื่อสารเพื่อการหางานทำได้					

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริม กระบวนการทัศน์การเพิ่มจำนวนนักศึกษา และภาวะการมีงานทำของบัณฑิตเพื่อพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม

.....

.....

.....

.....

ผลการประเมินของแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ

ตาราง 24 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อความกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

ข้อที่	คะแนนการประเมินของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	สรุปผล การประเมิน
	1	2	3	4	5			
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
16	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
17	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
18	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
19	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
20	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ผลการประเมินของแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ

ตาราง 25 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อความกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

ข้อที่	คะแนนการประเมินของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	สรุปผล การประเมิน
	1	2	3	4	5			
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
16	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
17	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
18	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
19	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
20	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ตาราง 26 ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามกระบวนทัศน์

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก
1	.644	11	.740
2	.717	12	.730
3	.690	13	.609
4	.696	14	.715
5	.632	15	.829
6	.714	16	.732
7	.697	17	.829
8	.827	18	.802
9	.674	19	.815
10	.664	20	.730

มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .632-.829

ค่าความเชื่อมั่น (α) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .960

ตาราง 27 ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามภาวะการมีงานทำ

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก
1	.797	11	.640
2	.621	12	.712
3	.762	13	.695
4	.599	14	.697
5	.658	15	.628
6	.810	16	.697
7	.832	17	.677
8	.726	18	.831
9	.646	19	.686
10	.444	20	.653

มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .444-.832

ค่าความเชื่อมั่น (α) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .952

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
VAR00001	73.0667	104.409	.644	.959
VAR00002	73.0333	103.137	.717	.958
VAR00003	73.1333	103.154	.690	.958
VAR00004	73.4000	100.110	.696	.958
VAR00005	73.4333	101.633	.632	.959
VAR00006	73.1333	101.292	.714	.958
VAR00007	73.2333	101.495	.697	.958
VAR00008	73.2333	98.185	.827	.956
VAR00009	73.0667	103.237	.674	.958
VAR00010	73.2000	102.166	.664	.958
VAR00011	73.3000	101.252	.740	.957
VAR00012	73.2333	100.323	.730	.957
VAR00013	73.1667	102.489	.609	.959
VAR00014	73.1000	102.369	.715	.958
VAR00015	73.1333	98.947	.829	.956
VAR00016	73.1667	101.523	.732	.957
VAR00017	72.9333	101.513	.829	.956
VAR00018	73.1000	100.438	.802	.956
VAR00019	73.3000	98.700	.815	.956
VAR00020	73.2667	100.133	.730	.957

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
VAR00001	73.1333	91.706	.797	.948
VAR00002	73.2333	95.702	.621	.951
VAR00003	73.0667	93.306	.762	.949
VAR00004	73.0000	96.621	.599	.951
VAR00005	73.0333	95.620	.658	.950
VAR00006	72.8667	93.913	.810	.948
VAR00007	72.9333	92.823	.832	.947
VAR00008	73.0667	93.789	.726	.949
VAR00009	73.1333	95.154	.646	.950
VAR00010	73.0333	97.895	.444	.953
VAR00011	72.9333	97.513	.640	.950
VAR00012	72.9000	96.300	.712	.950
VAR00013	73.0000	96.207	.695	.950
VAR00014	73.2667	93.306	.697	.950
VAR00015	73.3000	94.838	.628	.951
VAR00016	73.0000	94.690	.697	.950
VAR00017	73.1000	94.921	.677	.950
VAR00018	73.1000	91.403	.831	.947
VAR00019	72.9333	96.202	.686	.950
VAR00020	73.0667	95.444	.653	.950

FREQUENCIES VARIABLES=เพศ1 อายุ2 การศึกษา3 ตำแหน่ง4
/ORDER=ANALYSIS.

Frequencies

Notes

Output Created		14-AUG-2024 14:50:21
Comments		
Input	Data	C:\Users\ASUS\Desktop\ () \Untitled1.sav
	Active Dataset	DataSet0
	Filter	<none>
	Weight	<none>
	Split File	<none>
	N of Rows in Working Data File	92
Missing Value Handling	Definition of Missing	User-defined missing values are treated as missing.
	Cases Used	Statistics are based on all cases with valid data.
Syntax		FREQUENCIES VARIABLES=1 2 3 4 /ORDER=ANALYSIS.
Resources	Processor Time	00:00:00.03
	Elapsed Time	00:00:00.05

Statistics

		1	2	3	4
N	Valid	92	92	92	92
	Missing	0	0	0	0

Frequency Table

1

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	57	62.0	62.0	62.0
	35	38.0	38.0	100.0
Total	92	100.0	100.0	

2

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 20-30	30	32.6	32.6	32.6
31-40	31	33.7	33.7	66.3
4 1	31	33.7	33.7	100.0
Total	92	100.0	100.0	

3

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	57	62.0	62.0	62.0
	35	38.0	38.0	100.0
Total	92	100.0	100.0	

4

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	56	60.9	60.9	60.9
	16	17.4	17.4	78.3
/	20	21.7	21.7	100.0
Total	92	100.0	100.0	

Descriptive Statistics

	N	Mean	Std. Deviation
1	92	3.1087	.71800
2	92	2.9674	.99946
3	92	3.7283	.71258
4	92	3.6304	1.00239
5	92	3.0217	1.11905
6	92	3.2174	.89965
7	92	3.0870	.86000
8	92	3.0761	.95196
9	92	3.3696	.76629
1 0	92	3.8587	1.25428
1 1	92	2.6522	.79053
1 2	92	2.8261	.96771
1 3	92	2.9022	.94995
1 4	92	3.4130	.89138
1 5	92	4.2500	.68940
1 6	92	4.1848	.88863
1 7	92	3.1739	.88465
1 8	92	3.4348	1.17018
1 9	92	3.7717	.92704
2 0	92	3.4348	.78872
1	92	4.1087	.70253
2	92	3.9022	.99515
3	92	3.7717	.91511
4	92	4.1087	.60140
5	92	4.1957	.72988
6	92	3.8696	.81493
7	92	4.2065	.65529
8	92	3.8370	.61621
9	92	4.3587	.70448
1 0	92	3.9783	.72594
1 1	92	3.4674	1.43313
1 2	92	3.4457	1.47032
1 3	92	2.6848	1.17604
1 4	92	3.3913	1.00500
1 5	92	3.7935	1.16296
1 6	92	3.5326	.90725
1 7	92	3.4022	.72718
1 8	92	3.4565	.97680
1 9	92	2.8478	.72529
2 0	92	2.8587	.93270
	92	3.3587	.37670
	92	3.1005	.49594

Descriptive Statistics

	N	Mean	Std. Deviation
	92	3.1766	.45322
	92	3.6875	.40367
	92	3.4538	.48455
	92	3.3554	.20320
	92	3.9728	.37698
	92	4.0272	.36021
	92	3.8125	.68503
	92	3.3505	.59075
	92	3.1413	.41817
	92	3.6609	.22591
Valid N (listwise)	92		

Group Statistics

1	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
	57	3.3465	.38311	.05074
	35	3.3786	.37067	.06265
	57	3.1316	.53265	.07055
	35	3.0500	.43216	.07305
	57	3.2105	.36836	.04879
	35	3.1214	.56676	.09580
	57	3.6404	.45566	.06035
	35	3.7643	.29043	.04909
	57	3.3991	.49969	.06619
	35	3.5429	.45165	.07634
	57	3.3456	.20965	.02777
	35	3.3714	.19414	.03282

Independent Samples Test

	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means					95% Confidence Interval of the Difference	
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	Lower	Upper
Equal variances assumed	.166	.685	-.395	90	.694	-.03208	.08127	-.19354	.12938
Equal variances not assumed			-.398	73.922	.692	-.03208	.08063	-.19273	.12857
Equal variances assumed	1.642	.203	.764	90	.447	.08158	.10675	-.13049	.29365
Equal variances not assumed			.803	83.109	.424	.08158	.10156	-.12041	.28357
Equal variances assumed	7.377	.008	.915	90	.363	.08910	.09741	-.10443	.28263
Equal variances not assumed			.829	51.809	.411	.08910	.10751	-.12665	.30485
Equal variances assumed	5.173	.025	-1.438	90	.154	-.12393	.08618	-.29515	.04728
Equal variances not assumed			-1.593	89.841	.115	-.12393	.07780	-.27850	.03063
Equal variances assumed	.474	.493	-1.388	90	.168	-.14373	.10353	-.34941	.06194
Equal variances not assumed			-1.423	77.674	.159	-.14373	.10104	-.34490	.05743
Equal variances assumed	.054	.816	-.589	90	.557	-.02581	.04379	-.11282	.06119
Equal variances not assumed			-.601	76.357	.550	-.02581	.04299	-.11143	.05980

Descriptives

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
/	56	3.3482	.35252	.04711	3.2538	3.4426	2.50	4.00
	16	3.4688	.36372	.09093	3.2749	3.6626	2.50	4.00
	20	3.3000	.44868	.10033	3.0900	3.5100	2.75	4.25
Total	92	3.3587	.37670	.03927	3.2807	3.4367	2.50	4.25
/	56	3.0580	.45224	.06043	2.9369	3.1791	2.25	4.25
	16	2.8594	.50801	.12700	2.5887	3.1301	2.25	4.00
	20	3.4125	.47486	.10618	3.1903	3.6347	2.50	4.25
Total	92	3.1005	.49594	.05171	2.9978	3.2033	2.25	4.25
/	56	3.1696	.52247	.06982	3.0297	3.3096	2.00	4.25
	16	3.0938	.31458	.07864	2.9261	3.2614	2.50	3.75
	20	3.2625	.31908	.07135	3.1132	3.4118	2.50	3.75
Total	92	3.1766	.45322	.04725	3.0828	3.2705	2.00	4.25
/	56	3.7589	.40442	.05404	3.6506	3.8672	2.50	5.00
	16	3.5313	.40697	.10174	3.3144	3.7481	2.75	4.25
	20	3.6125	.36702	.08207	3.4407	3.7843	2.75	4.25
Total	92	3.6875	.40367	.04209	3.6039	3.7711	2.50	5.00
/	56	3.4643	.48012	.06416	3.3357	3.5929	2.25	4.50
	16	3.4219	.63717	.15929	3.0823	3.7614	2.25	4.50
	20	3.4500	.36814	.08232	3.2777	3.6223	2.75	4.00
Total	92	3.4538	.48455	.05052	3.3535	3.5542	2.25	4.50
/	56	3.3598	.21350	.02853	3.3026	3.4170	2.85	3.80
	16	3.2750	.20000	.05000	3.1684	3.3816	2.90	3.65
	20	3.4075	.16082	.03596	3.3322	3.4828	3.15	3.65
Total	92	3.3554	.20320	.02118	3.3134	3.3975	2.85	3.80

ANOVA

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	.269	2	.134	.946	.392
Within Groups	12.644	89	.142		
Total	12.913	91			
Between Groups	2.978	2	1.489	6.830	.002
Within Groups	19.404	89	.218		
Total	22.382	91			
Between Groups	.260	2	.130	.628	.536
Within Groups	18.432	89	.207		
Total	18.692	91			
Between Groups	.789	2	.394	2.500	.088
Within Groups	14.039	89	.158		
Total	14.828	91			
Between Groups	.023	2	.011	.047	.954
Within Groups	21.343	89	.240		
Total	21.366	91			
Between Groups	.159	2	.079	1.964	.146
Within Groups	3.598	89	.040		
Total	3.757	91			

Post Hoc Tests

Descriptives

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
	56	4.0000	.34707	.04638	3.9071	4.0929	3.25	4.75
/	16	3.9531	.43987	.10997	3.7187	4.1875	3.25	4.75
Total	20	3.9125	.41577	.09297	3.7179	4.1071	3.00	4.75
	92	3.9728	.37698	.03930	3.8948	4.0509	3.00	4.75
	56	3.9509	.34185	.04568	3.8593	4.0424	3.25	4.75
/	16	4.2656	.29536	.07384	4.1082	4.4230	3.75	5.00
Total	20	4.0500	.38560	.08622	3.8695	4.2305	3.50	4.75
	92	4.0272	.36021	.03755	3.9526	4.1018	3.25	5.00
	56	3.8795	.65016	.08688	3.7054	4.0536	2.50	5.00
/	16	3.4219	.63060	.15765	3.0859	3.7579	2.75	4.75
Total	20	3.9375	.74284	.16610	3.5898	4.2852	2.50	5.00
	92	3.8125	.68503	.07142	3.6706	3.9544	2.50	5.00
	56	3.4152	.58441	.07810	3.2587	3.5717	2.25	4.50
/	16	3.3438	.63819	.15955	3.0037	3.6838	2.50	4.50
Total	20	3.1750	.56254	.12579	2.9117	3.4383	2.00	4.00
	92	3.3505	.59075	.06159	3.2282	3.4729	2.00	4.50
	56	3.1563	.39475	.05275	3.0505	3.2620	2.25	4.25
/	16	3.1719	.43511	.10878	2.9400	3.4037	2.50	4.00
Total	20	3.0750	.48054	.10745	2.8501	3.2999	2.25	4.00
	92	3.1413	.41817	.04360	3.0547	3.2279	2.25	4.25
	56	3.6804	.23735	.03172	3.6168	3.7439	3.30	4.30
/	16	3.6313	.18518	.04630	3.5326	3.7299	3.20	3.85
Total	20	3.6300	.22676	.05071	3.5239	3.7361	3.20	4.00
	92	3.6609	.22591	.02355	3.6141	3.7077	3.20	4.30

ANOVA

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	.120	2	.060	.418	.660
Within Groups	12.812	89	.144		
Total	12.932	91			
Between Groups	1.246	2	.623	5.250	.007
Within Groups	10.561	89	.119		
Total	11.807	91			
Between Groups	3.005	2	1.503	3.369	.039
Within Groups	39.698	89	.446		
Total	42.703	91			
Between Groups	.851	2	.425	1.225	.299
Within Groups	30.906	89	.347		
Total	31.757	91			
Between Groups	.115	2	.058	.325	.723
Within Groups	15.798	89	.178		
Total	15.913	91			
Between Groups	.054	2	.027	.527	.592
Within Groups	4.590	89	.052		
Total	4.644	91			

Post Hoc Tests

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้ร่วมวิจัย (ท่านที่ 1)

ประวัติโดยสังเขปผู้วิจัย

- ชื่อ-ฉายา-นามสกุล : พระมหาวิชิต อคคชิต (จันทร์สง่า)
- ที่อยู่ปัจจุบัน : 969 วัดปทุมวนาราม ถนนพระรามที่ 1 แขวงปทุมวัน เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330
- อีเมล : wichit.cha@mbu.ac.th
- เบอร์โทรศัพท์ : 0988436851
- การศึกษา**
- พ.ศ. 2547 : นักธรรมชั้นเอก วัดสุทธจินดา สำนักเรียนคณะจังหวัดนครราชสีมา
- พ.ศ. 2559 : เปรียญธรรม 7 ประโยค สำนักเรียนวัดปทุมวนาราม กรุงเทพมหานคร
- พ.ศ. 2557 : ปริญญาศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
- พ.ศ. 2560 : ปริญญาศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
- ประสบการณ์ทำงาน**
- : ครูสอนพระปริยัติธรรม สำนักเรียนวัดปทุมวนาราม
- : กรรมการสนามหลวง แผนกธรรม
- : ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ฝ่ายวิชาการ สำนักเรียนวัดปทุมวนาราม
- : อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
- : คณะกรรมการประจำคณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
- : คณะกรรมการสภาวิชาการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์เครือข่าย มหาวิทยาลัยนเรศวร
 วุฒิบัตรฉบับนี้ให้ไว้เพื่อแสดงว่า

พระมหาวิชิต อคฺคชิต (จันทร์สง่า)

ได้ผ่านโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ ในหัวข้อ มาตรฐานการปกป้องอาสาสมัครในงานวิจัย
 (Human Subjects Protection-Standard Course)

วุฒิบัตรฉบับนี้มีผลตั้งแต่วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๖๗ ถึงวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๖๘

เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๖.๐๐ น. จัดโดย มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

ในรูปแบบออนไลน์ ผ่านโปรแกรม ZOOM

วิชิต อคฺคชิต

(นายแพทย์สมบูรณ์ ต้นสุกสวัสดิกุล)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์เครือข่าย

มหาวิทยาลัยนเรศวร

ประวัติผู้ร่วมวิจัย (ท่านที่ 2)

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล : พระครูสังฆรักษ์ สุริยะ ปกสฺสโร (สพานทอง)
 ที่อยู่ปัจจุบัน : 269 วัดนครอินทร์ หมู่ที่ 6 ถนนพิบูลสงคราม ตำบลสวนใหญ่
 อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี 11000
 อีเมลล์ : suriya.sap@mbu.ac.th
 โทรศัพท์ : 083 721 7319

รายละเอียดส่วนตัว
 วัน/เดือน/ปีเกิด : วันที่ 21 มกราคม 2536 อายุ 30 ปี พรรษา 10
 ภูมิลำเนา : 46/1 ชุมชนบ้านอิโกฏี หมู่ที่ 8 ตำบลหนองหลวง
 อำเภอนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี 32130
 บรรพชาอุปสมบท : 17 กุมภาพันธ์ 2556 วัดนครอินทร์ หมู่ที่ 6 ถนนพิบูลสงคราม
 ตำบลสวนใหญ่ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี 11000

การศึกษา

พ.ศ. 2557 : นักธรรมชั้นเอก วัดนครอินทร์ สำนักเรียนคณะจังหวัดนนทบุรี
 พ.ศ. 2560 : ศาสนศาสตร์บัณฑิต (ศน.บ.) สาขาวิชาปรัชญา
 คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
 ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม
 พ.ศ. 2563 : ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต (ศน.ม.) สาขาวิชาพุทธศาสนาและ
 ปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
 ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม
 ปัจจุบันกำลังศึกษา : ปรัชญาดุฎฎิบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
 ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม

ตำแหน่ง/ประสบการณ์การทำงาน

พ.ศ. 2558-ปัจจุบัน : ตำแหน่งพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานพระสอน
 ศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประจำ
 ณ โรงเรียนนครนนท์วิทยา 3 วัดนครอินทร์ จ.นนทบุรี
 พ.ศ. 2563-ปัจจุบัน : ตำแหน่งพระธรรมทูตสายต่างประเทศ รุ่น 26 ปี 63
 สังกัด วิทยาลัยพระธรรมทูต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย จ.พระนครศรีอยุธยา
 พ.ศ. 2565-ปัจจุบัน : ตำแหน่งอาจารย์ สังกัดคณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัย
 มหามกุฏราชวิทยาลัย ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม

Certificate of Completion

National Research Council of Thailand (NRCT) and Forum for Ethical Review Committee in Thailand (FERCIT)

certify that

PHRAKHRUSANGKHARAK SURIYA PABHASSARO (SAPANTHONG)

has completed

Human Subject Protection Course (HSP) & Good Clinical Practice Course (GCP)

and Focusing on Behavioral and Social Sciences Research

On 26th – 27th Oct 2023

Date approved
(27/10/2566)

Wiparat De-ong

(Dr. Wiparat De-ong)

Executive Director

National Research Council of Thailand

Date expired
(25/10/2568)

S. Panichkul

(Major General, Assoc. Prof. Dr. Suthee Panichkul)

Chairperson of Forum for Ethical Review

Committees in Thailand

ประวัติผู้ร่วมวิจัย (ท่านที่ 3)

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	: พระมหานันต์ อนุตตโร (อันวินเศษ)
วัน เดือน ปีเกิด	: 18 พฤษภาคม 2534
ภูมิลำเนา	: บ้านเลขที่ 38 หมู่ที่ 14 บ้านเหล่าจิ้ว ตำบลเม็กดำ อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 44110
ที่อยู่ปัจจุบัน	: 269 วัดนครอินทร์ ตำบลสวนใหญ่ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี 11000 E-Mail. aunwiseta@gmail.com Tel. Mobile 08-046-163-73

ประวัติการศึกษาทางโลก

พ.ศ. 2549	: จบมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านเหล่า จ.มหาสารคาม
พ.ศ. 2553	: จบมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพยัคฆภูมิวิทยาคาร จ.มหาสารคาม
พ.ศ. 2561	: ศาสนศาสตรบัณฑิต (ศน.บ) สาขาวิชาปรัชญา คณะศาสนาและ ปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พ.ศ. 2563	: ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (ศน.ม) สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ประวัติการศึกษาทางธรรม

พ.ศ. 2553	: นักเรียนธรรมตรี สำนักเรียนวัดเทพศิลา กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2554	: นักเรียนธรรมโท สำนักเรียนวัดเทพศิลา กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2555	: นักเรียนธรรมชั้นเอก สำนักเรียนวัดเทพศิลา กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2555	: เปรียญธรรม 3 ประโยค สำนักเรียนวัดเทพศิลา กรุงเทพมหานคร

ประวัติประสบการณ์ทำงาน

พ.ศ. 2564 - ปัจจุบัน	: อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา ปรัชญา ศาสนาและ วัฒนธรรม คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พ.ศ. 2557 - ปัจจุบัน	: ครูพระสอนพระปริยัติธรรม แผนกนักเรียน ชั้นนักเรียนธรรมตรี - โท วัดนครอินทร์ จังหวัดนนทบุรี
พ.ศ. 2558 - ปัจจุบัน	: ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โรงเรียนนครนนท์วิทยา 3 (วัดนครอินทร์) จังหวัดนนทบุรี

SPU

SRIPATUM
UNIVERSITY
KHONKAEN

No. SPU.KK. 25660061

มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตขอนแก่น มอบวุฒิบัตรนี้ไว้เพื่อแสดงว่า

พระมหาอนันต์ อนุตตโร

ได้ผ่านการอบรมจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (รูปแบบ) ออนไลน์
หลักสูตรการฝึกอบรม ๑ วัน เรื่อง หลักสูตรการวิจัยในมนุษย์
ประกอบด้วย ๕ ประเด็นความรู้

ประเด็นความรู้ที่ ๑	วิวัฒนาการของจริยธรรมการวิจัย (History of Research Ethics)
ประเด็นความรู้ที่ ๒	หลักจริยธรรมการวิจัยพื้นฐาน และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (Principles of Research Ethics, Laws, and Regulations)
ประเด็นความรู้ที่ ๓	กระบวนการขอความยินยอม (Informed Consent Process)
ประเด็นความรู้ที่ ๔	การวิจัยในกลุ่มอ่อนแอบางประเภท (Research among Vulnerable Population)
ประเด็นความรู้ที่ ๕	การรักษาความลับ (Confidentiality)
ประเด็นความรู้ที่ ๖	การประเมินคุณประโยชน์และความเสี่ยง (Risk and Benefit Assessment)
ประเด็นความรู้ที่ ๗	จริยธรรมการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ (Ethical Consideration in Social Studies)
ประเด็นความรู้ที่ ๘	หน้าที่ความรับผิดชอบของนักวิจัยทั้งก่อนและหลังได้รับการรับรอง (Responsibility of Investigators including Pre and Post Review Process)
ประเด็นความรู้ที่ ๙	ผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest)

จัดโดยมหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตขอนแก่น
วุฒิบัตรนี้มีผลตั้งแต่วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๖ ถึงวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๖๗

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๖

(ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.พญ.จันทร์ภา กาบวัง เก่าอ่าว)

ประธานมูลนิธิ SIDCER-FERCAF

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุธรรม ธรรมทัศน์านนท์)

ประธานจริยธรรมการวิจัยในคน
มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตขอนแก่น

